

A detailed pencil-style drawing of a large sunflower in the foreground, with a multi-story residential building in the background. The sunflower has a dark brown center and bright yellow petals. The building is rendered with fine lines and shading, showing windows and a balcony. The overall style is artistic and illustrative.

ODLA DITT BOSTADSOMRÅDE!

Stadsodlingens betydelse, drivkrafter och genomförande
- en fallstudie av Odlingsnätverket Seved i Malmö.

ANNA ERIKSSON

Examensarbete i landskapsarkitektur, 30 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Alnarp 2013

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet
Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Författare: Anna Eriksson

Titel: Odlå ditt bostadsområde! Stadsodlingens betydelse, drivkrafter och genomförande
- en fallstudie av Odlingsnätverket Seved i Malmö.

Engelsk titel: Growing your neighborhood! Urban cultivation importance, motivations and implementation - a case study of Odlingsnätverket Seved in Malmö.

Handledare: Marie Larsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Eva Gustavsson, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Bitr. examiner: Tim Delshammar, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Examensarbete i landskapsarkitektur / Master Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0734

Program/utbildning: Landskapsarkitektprogrammet

Ämne: Landskapsarkitektur

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsmånad och år: Mars 2013

Omslagsbild: Anna Eriksson

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Urban odling, stadsodling, community garden, bostadsgård, hållbar utveckling, Seved

Keywords: Urban agriculture, urban cultivation, community garden, residential yard, sustainable development, Seved

SAMMANDRAG

Vi står inför en mycket spännande framtid inom utvecklingen av odling i stadsmiljö. Den trend av stadsodling som svept över Sverige de senaste åren har lett till att en mängd nyskapande och spännande odlingsprojekt har initierats runt om i landet. Att odla i staden och att odla kollektivt är dock inget nytt fenomen. Slottsträdgården i Malmö är ett exempel på en gemensam form av stadsodling initierad av brukare själva som nu drivs i samarbete med kommunen. Med det intresse och stora engagemang som finns för stadsodling idag finns både ett behov och en mycket stor potential i att vidare utveckla och hitta nya modeller samt att undersöka vilka effekter odlingen kan ha för människan och samhället.

Syftet med uppsatsen har varit att undersöka hur lokala odlingsinitiativ kan påverka boende, markägare och lokalsamhällets utveckling, att undersöka varför människor väljer att delta i stadsodling samt hur odlingsverksamhet kan drivas och genomföras i befintlig stadsmiljö. Detta görs i uppsatsen dels genom en litteraturstudie av tidigare forskning i ämnet och dels genom en fallstudie av stadsodlingsverksamheten i bostadsområdet Seved i Malmö. Metoder som använts för insamling av empiriskt material är intervjuer och deltagande observationer.

Stadsodlingen i Seved initierades av projektet Barn i Stan, som under år 2009 anlade en kolonilott i syftet att bygga broar mellan människor. Projektet väckte mycket uppmärksamhet och engagemang från boende i området som också ville vara med och odla. Sedan dess har odlingsverksamheten spridits runt om i Seved och idag är det den ideella föreningen Odlingsnätverket Seved, som organiserar och utvecklar odlingsverksamheten. Odlingsnätverket har utarbetat en samverkansmodell där fastighetsägare upplåter mark, står för redskap, byte av jord och bevattningsmöjligheter och där boende ansvarar för att driva och sköta odlingarna. Odlingsamordnare hjälper boende att komma igång, utbildar i ekologisk odling samt arrangerar odlingsträffar varje vecka. Förutom odlingar i pallkragar och på friland i området har även en gemensamhetsodling och en potatisåker anlagts som sköts och drivs gemensamt.

Att ägna sig åt odling visar sig både i tidigare forskning och i resultatet från fallstudien kunna påverka människor ur en mängd perspektiv. I resultatet framträder att odlingarna framförallt har haft betydelsefulla sociala vinster. Odlingen har visat sig vara en effektiv metod för att få människor att mötas och interagera. Genom odlingen har gemenskap och sociala nätverk byggts upp mellan boende med effekter så som ökad trivsel, känsla av trygghet och tillhörighet i sin boendemiljö. Resultatet visar även att odling kan vara en källa till välmående, rekreation, lärande och personlig utveckling. Odlingen kan ge utlopp för kreativitet och tillfredsställa behov av att skapa och vara ett sätt att knyta an till personers individuella eller kulturella bakgrund. Den kan föra in tankar om en mer hållbar livsstil samt skapa glädje och stolthet i att ekologiskt producera sin egen mat. Odlingen har skapat ett starkt lokalt engagemang som bidragit till hela områdets utveckling.

För fastighetsägare visar resultatet att odlingarna kan ha positiva ekonomiska effekter. Ett aktivt deltagande av boende i skötseln av utemiljön har bidragit till minskad nedskräpning, slitage och vandalisering vilket innebär minskade kostnader för underhåll och reparation. Resultatet visar även tendenser till minskad omflyttning mellan lägenheter.

Nyckelord: Urban odling, stadsodling, community garden, bostadsgård, hållbar utveckling, Seved

ABSTRACT

Ahead of us lies an exciting future within the development of community gardening. The last few years, a trend of urban gardening has swept over Sweden, which has led to the initiation of numerous creative and intriguing gardening projects throughout the country. Though to cultivate the city and collectively is not a new phenomenon. Slottsträdgården in Malmö is one example of collective community gardening, which was initiated by users themselves, but is now run in cooperation with the township of Malmö. With the great interest and enthusiasm there is for community gardening today, there is both a need and great potential in the further development of community gardening models, and to examine the effects it has on individuals as well as the community.

The purpose of the essay is to examine how local community gardening initiatives can affect the residents, landowners and the development of the society, to examine why people choose to participate in community gardening and lastly to examine how gardening initiatives can be run and developed in the local community. In the essay this is done through studies of existing literature on the subject and by performing a case study of the community gardening initiative in the local area of Seved, Malmö. Used methods for collecting empirical material are interviews and participated observations.

The community gardening in Seved sprung from a project called Barn i Stan, which during 2009 founded an allotment with the purpose to “build bridges” between people. The project received a lot of positive attention from residents in the area, who wanted to participate in the gardening. Since then, the cultivation activities has spread throughout Seved and is today organized and developed through the nonprofit association Odlingsnätverket Seved. They have worked out an interaction model where the landowner grants use of land, provide tools, change soil and provide irrigation possibilities, and where the active residents are responsible of the maintenance of the gardening. Coordinators help residents getting started, educate in ecological cultivation and arrange weekly get-together meetings.

Devoting yourself to gardening shows both through previous research and from the result of the case study, it affects people in many ways. The result shows that the cultivations have had significantly important social benefits. It shows to be an effective method for people to meet and interact. Through the cultivation a sense of solidarity and social network has grown between people with effects like increased satisfaction, a sense of security and belonging to their residential area. The result also shows that cultivation can create a sense of well-being, recreation, learning and personal development. The cultivation can help express your creativity and be a way of connecting to the individual or cultural background. It can raise awareness of a more sustainable lifestyle and bring joy and pride in ecologically produced crops. The cultivation has created a strong local involvement which has contributed to the development of the entire area.

For the landowner the result shows that the cultivations can bring positive economic effects. Residents who actively participate in caretaking of their local environment has contributed to less littering, wearing and vandalism which leads to less costs for maintenance and restorations. The result also shows tendencies of less resident resettlements between apartments.

Keywords: Urban agriculture, urban cultivation, community garden, residential yard, sustainable development, Seved

FÖRORD

Denna uppsats har genomförts under en period av 20 veckor och är det sista steget i min utbildning på SLU, Alnarp till landskapsarkitekt. Att genomföra uppsatsen har varit en mycket lärorik och spännande process. Under arbetets gång jag fått möjligheten att träffa och lära känna många härliga människor som har inspirerat mig och funnits som hjälp och stöd. Jag skulle vilja rikta ett stort och hjärtligt tack till er alla!

Tack!

Odlingsnätverket Seved,

- för att ni välkomnat mig med öppna armar och låtit mig bli en del av gemenskapen.

Alla som ställt upp på intervju eller svarat på frågor via mail

Min handledare Marie Larsson,

- för stöttning, förståelse, goda råd, och synpunkter.

Mina nära och kära

- som alltid finns där för mig, ger mig stöd, motivation och hejar på

Ett särskilt tack till Stefan Bergsten,

- det hade inte gått utan ditt stöd

/Anna Eriksson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	11
1.1 Bakgrund.....	12
1.2 Syfte och mål.....	13
1.3 Metod och material	14
1.3.1 Hantering av information	14
1.3.2 Avgränsning.....	14
1.3.3 Centrala begrepp	14
1.3.4 Disposition.....	14
1.4 Stadsodling som begrepp	15
1.4.1 Definition stadsodling.....	15
1.4.2 Community Gardens och Stadsdelsträdgårdar.....	15
1.4.3 Övergripande motiv till varför människor ägnar sig åt stadsodling.....	16
1.5 Stadsodlingens utveckling genom historien	16
1.6 Exempel på stadsodling idag	18
1.6.1 I världen.....	18
1.6.2 I Sverige.....	18
TEORETISK REFERENSRAM	21
-DRIVKRAFTER BAKOM ODLINGSINITIATIV SAMT ODLINGENS BETYDELSE FÖR INBLANDADE AKTÖRER	
2.1 Motiv för att engagera sig i stadsodling	22
2.1.1 Varför väljer människor att delta i skötseln av stadens utemiljöer?.....	22
2.1.2 Varför engagerar sig människor i stadsodling?.....	22
2.1.3 Fastighetsägares motiv för boendemedverkan i utemiljön.....	23
2.2 Stadsodlingens effekter.....	25
2.2.1 Att bygga sociala nätverk, gemenskap och integration	25
2.2.2 Trygghet genom social kontroll och fysisk ordning.....	27
2.2.3 Hälsa och välbefinnande.....	28
2.2.4 Identitetsskapande process.....	29
2.2.5 Ekologisk aspekt och lärande.....	30
2.2.6 Ekonomiska aspekter	30
2.2.7 Stadsodlingens möjliga påverkan på personer som inte deltar i verksamheten	31
METOD OCH MATERIAL	35
3.1 Forskningsmetod.....	36
3.2 Fallstudien som forskningsstrategi	36
3.2.1 Använda metoder i fallstudien.....	37
3.3 Tillvägagångssätt och beskrivning av tekniker för insamling av empiriskt material.....	37
3.3.1 Intervjuer.....	37
3.3.2 Deltagande observation på plats och artefakter.....	39
3.3.3 Skriftligt källmaterial.....	40
BESKRIVNING AV STADSODLINGEN I SEVED	41
4.1 Områdesbeskrivning Seved	42
4.2 Projektet Barn i Stan – Odling som socialt verktyg.....	43

4.3	Odlingsnätverket Seved tar form.....	43
4.4	Odlingarna.....	44
4.4.1	Odlingarna kring Barn i Stans verksamhet	44
4.4.2	Andra odlingar runt om i Seved idag.....	44

RESULTAT OCH ANALYS AV FALLSTUDIEN 47

5.1	Intervjuer	48
5.1.1	Bearbetning av intervjuer.....	48
5.1.2	Drivkraft och engagemang i odlingsverksamheten	48
5.1.3	Möten, social gemenskap och integration.....	51
5.1.4	Odlingens betydelse för upplevelsen av bostadsområdet – trygghet, ökad trivsel och hemkänsla	52
5.1.5	Rekreation, hälsa och välbefinnande	54
5.1.6	Att knyta an till historia och identitet	54
5.1.7	Ekologisk odling, lärande och livsstil.....	55
5.1.8	Odlingens ekonomiska effekter.....	56
5.1.9	Att utveckla och bygga samhället ”underifrån”	58
5.1.10	Hur man påverkats av vandalisering och stöld	60
5.1.11	Erfarenhet av att driva och genomföra stadsodling.....	61
5.2	Deltagande observationer	66
5.2.1	Sammanfattning och intryck av observationerna.....	71

DISKUSSION OCH REFLEKTION 72

6.1	Diskussion av fallstudiens resultat.....	73
6.1.1	Hur har stadsodlingarna i Seved påverkat, och vilken betydelse har de haft för boende?..	73
6.1.2	Hur har stadsodlingarna i Seved påverkat, och vilken betydelse har de haft för fastighetsägarna?.....	75
6.1.3	Hur har stadsodlingarna i Seved påverkat, och vilken betydelse har de haft för bostadsområdets utveckling?.....	76
6.1.4	Vilka drivkrafter finns bakom odlingsinitiativet?.....	77
6.1.5	Vilka erfarenheter kan dras gällande organiseringen och processerna av att driva odlingarna i Seved?	78
6.2	Reflektioner.....	79
6.2.1	Uppsatsens resultat.....	79
6.2.2	Uppsatsens metod och genomförande.....	81
6.2.3	Vad jag tar med mig.....	81
6.2.4	Forskning för framtiden.....	82

REFERENSER 84

7.1	Tryckta källor	85
7.2	Elektroniska källor	87

BILAGOR 90

8.1	Bilaga 1 – Intervjuguider med utformade teman och följdfrågor.....	91
8.2	Bilaga 2 – Frågeformulär via mail.....	94

A photograph of a garden scene. In the foreground, there are several large sunflowers with bright yellow petals and dark brown centers. To the right, a trellis structure made of wooden poles and green mesh netting is visible, with green leaves and clusters of small red flowers growing on it. In the background, a multi-story brick building with several windows is visible under a clear blue sky. The overall scene is bright and sunny.

INTRODUKTION

I detta kapitel ges en introduktion till uppsatsen. Jag beskriver bakgrunden till mitt ämnesval, redogör för uppsatsens frågeställning, mål, syften, avgränsningar och centrala begrepp inför kommande läsning. Jag ger även en inblick i stadsodlingens utveckling genom historien samt exempel på aktuella stadsodlingsprojekt runt om i världen idag.

1

1.1 BAKGRUND

Under min studietid på landskapsarkitektutbildningen har många av studenternas arbeten och visioner över framtidens hållbara städer illustrerat höga byggnader med grönskande tak och fasader med återkommande inslag av odlingsmöjligheter som ska förse stadens invånare med närproducerad mat. Visionerna om att börja odla på tidigare relativt outnyttjade ytor som exempelvis tak och väggar grundar sig mycket i att effektivisera stadens ytor i och med den höga inflyttning som idag sker till urbana områden. Det höga exploateringsstrycket med förtätning som följd innebär många gånger att stadens grönområden minskar vilket påverkar en rad olika funktioner och system så som minskad biodiversitet, sämre stadsklimat och dålig vattenupptagningsförmåga. Det finns därför ett stort behov av att effektivisera stadens ytor och att utveckla alternativa gröna områden. I denna kontext har visionerna om den hållbara staden med gröna tak och väggar tagit kraft, med stadsodling som en viktig beståndsdel för att säkerställa vår framtida försörjning. Dessa tankar och visioner om stadsodling och den hållbara staden är *en* bild av vad stadsodling kan vara. Vad jag dock saknade i diskussionerna kring dessa visioner är hur odlingarna i städerna skulle fungera i praktiken. Vad skulle odlingarna egentligen kunna innebära för staden och människorna? Vem skulle vara intresserad av att sköta dem och i vilket syfte? Är det enbart den miljömässiga och produktionsmässiga funktionen som skulle driva odlingarna? Vilken betydelse och påverkan skulle odlingarna kunna ha för människorna och staden förutom de produktions- och miljömässiga?

Man kanske kan tycka att dessa visioner om den framtida staden innefattar ett nytt och lite främmande sätt använda stadens grönytor, men att odla i staden inget nytt fenomen, i vissa delar av världen är stadsodling redan ett nödvändigt verktyg för att försörja sig. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, FAO (2010), uppskattade år 2010 att ca 230 miljoner stadsbor i Latinamerika och 130 miljoner i Afrika idag bedriver jordbruk för egen konsumtion eller för att få en extra inkomst, främst i form av trädgårdsodling. Ett annat exempel är så kallade *community gardens* som började formas utifrån initiativ från gräsrotsnivå i olika städer i USA under 1960-70-talet (Von Hassel, 2005), som en reaktion mot samhället och rådande politik samt en brist på grönsaker i affärerna. Sedan 1970-talet och de *community gardens* som växte fram har en trend av stadsodling börjat sprida sig vidare över världen vilken nu med stor kraft även har nått över Sveriges gränser. Att odla i staden är ett ämne som jag har uppfattat debatteras och uppmärksammas allt mer och på senare år har det vuxit fram en mängd intressanta odlingsprojekt runt om i Sverige bl.a. Innanhavet i Hammarby Sjöstad och Stadsjord i Göteborg. Kanske kommer visionen om stadsodling som ett sätt att försörja oss att bli en nödvändighet i framtiden, men i vår del av världen odlar vi än så länge oftast inte för att vi måste, utan för att vi vill. Så när nu odlingsinitiativ börjar växa runt om i Sverige undrar jag varifrån detta ökade intresse av att odla i staden kommer? Vilka drivkrafter ligger bakom odlingsinitiativen? Med det ökade intresset uppkommer även frågor kring hur dessa odlingar kan organiseras och drivas samt vilken betydelse och påverkan de kan föra med sig för olika aktörer, så som boende, markägare, stadsdel eller kommun. Hur kan man i praktiken organisera och skapa odlingsmöjligheter? Vilka möjligheter och svårigheter kan man stöta på?

Utifrån denna bakgrund presenteras nedan det jag har tänkt som uppsatsens mer övergripande frågeställningar:

- *Vilken påverkan och betydelse kan lokala odlingsinitiativ ha för det lokala samhällets utveckling och för olika inblandade aktörer?*
- *Variifrån kommer intresset av att odla, vilka drivkrafter finns bakom stadsodlingsinitiativ?*
- *Hur kan odling i stadsmiljö genomföras och drivas?*

För att bidra med att svara på dessa mer övergripande frågor har jag valt att söka svar genom en fallstudie av ett odlingsprojekt i bostadsområdet Seved i Malmö. De så kallade kvartersodlingarna i Seved, som har utvecklats sedan 2009 och nu drivs av Odlingstätverket Seved, används som fallstudie för att undersöka den betydelse odlingarna har för olika inblandade aktörer, vilka drivkrafter som ligger bakom odlingsinitiativet samt erfarenheter kring att driva och genomföra odlingarna. I odlingsstätverket arbetar boende och fastighetsägare tillsammans för att använda fastigheternas tomtmark och innergårdar för att odla, skapa mötesplatser och försköna området. Frågeställningarna nedan har identifierats och använts som underlag i fallstudien för att kunna bidra med svar till de mer övergripande frågorna.

- *Hur har odlingarna i bostadsområdet Seved påverkats, och vilken betydelse har de haft för bostadsområdets utveckling och olika inblandade aktörer?*
 - *Hur har boende och markägare påverkats?*
 - *Hur har området påverkats?*
 - *Hur stämmer projektets förväntningar överens med resultatet?*
- *Vilka drivkrafter finns bakom odlingsinitiativet?*
- *Vilka erfarenheter kan dras gällande organiseringen och processerna av att driva odlingarna i Seved?*
 - *Vilka svårigheter och möjligheter finns för att odla i Seved?*

1.2 SYFTE OCH MÅL

Syftet med uppsatsen är att *undersöka* och *analysera* den betydelse odlingsinitiativet i Seved har haft för boende, markägare och för områdets utveckling. Syftet är även att *undersöka* hur stadsodling kan drivas och genomföras i praktiken, vilka möjligheter och svårigheter man ställs inför, samt att *undersöka* vad det är som driver och motiverar människor att engagera sig i stadsodling.

Målet är att *bidra till ökad förståelse* kring hur odlingsinitiativ kan genomföras och drivas i befintlig stadsmiljö samt att belysa de övergripande effekter som odlingen kan ha ur individens, markägarens och samhällets perspektiv.

Målgruppen som uppsatsen riktar sig till är alla som är intresserade av stadsodling och hållbar stadsutveckling. Den riktar sig till stadsplanerare, landskapsarkitekter, markägare och forskare som vill inspireras och veta mer om stadsodling.

1.3 METOD OCH MATERIAL

1.3.1 Hantering av information

Som inledande fas och löpande genom arbetet kommer kunskap hämtats från litteraturstudier inom aktuella ämnesområden. Detta innefattar skrivna böcker, artiklar, kataloger, vetenskapliga rapporter och publikationer. Informationssökningen sker i bibliotekskataloger, artikelsökningar i nätbaserade tidningar samt från officiella hemsidor. Utifrån den information som har hittats genom sökning har sedan nya källor kunnat lokaliseras.

Empiriskt material gällande vilken betydelse stadsodlingen i Seved har för området kommer att samlas in med Fallstudie som forskningsstrategi. Jag kommer att använda mig av ett flertal metoder som faller inom ramarna för fallstudien; samla information via olika typer av dokument, arkiv, intervjuer, observationer samt deltagande observationer av odlingsverksamheten i området. Fallstudiens syfte är att fånga det breda perspektivet på utvecklingen av odlingarna i Seved och dess betydelse för olika inblandade aktörer. Studien är mer kvalitativ än kvantitativ i sin utformning. Metoden för fallstudien redovisas i ett enskilt kapitel längre fram i uppsatsen.

1.3.2 Avgränsning

Uppsatsen behandlar stadsodling som företeelse/begrepp, men begränsas till att behandla den typ av stadsodling som genomförs med kollektiva förtecken, när man odlar ätbara växter och prydnadsväxter gemensamt i stadsmiljö utifrån framförallt sociala och ekologiska aspekter. Arbetet kommer inte att behandla stadsodling som sker i privata trädgårdar, kolonilotter, drivs utifrån kommersiella syften eller innefattar djurhållning.

1.3.3 Centrala begrepp

Jag använder *brukare* eller *odlare* för att beteckna personer som stadsodlingen är avsedd för, de som brukar jorden eller på annat sätt är delaktiga i odlingsverksamheten. En brukare eller odlare är en person som inte är anställd, eller arbetar på uppdrag för att förvalta eller sköta en odling.

1.3.4 Disposition

Uppsatsen inleds nedan med en introduktion i ämnesområdet stadsodling genom en definition av centrala begrepp i uppsatsen, stadsodlingens historiska perspektiv följt av ett exempel på olika typer av odlingsinitiativ internationellt och i Sverige redovisas för att sätta stadsodling som fenomen i ett större sammanhang. Efter det inledande kapitlet görs i kapitel 2, *Teoretisk referensram*, en genomgång av tidigare forskning inom området gällande den betydelse och de motiv som ligger till grund och har format olika odlingsinitiativ. Syftet med detta kapitel är dels att visa hur tidigare forskning har behandlat de frågor jag har som avsikt att undersöka samt att fungera som referens- och underlagsmaterial i diskussionen av fallstudiens resultat. I kapitel 3, *Metod och genomförande*, presenteras metoden för fallstudien som jag genomfört inom ramen för uppsatsen. Där beskrivs vilken typ av material jag samlade in samt hur jag gick tillväga för att samla in det empiriska materialet. Metodkapitlet följs av kapitel 4, *Beskrivning av odlingarna i Seved*, där en beskrivning av Odlingsnätverket i Seved som studieobjekt görs utifrån insamlat empiriskt material. I kapitel 5, *Resultat och analys*, är resultatet och tolkningen av det insamlade materialet från de kvalitativa intervjuerna och observationerna som genomförts i fallstudien. I

kapitel 6, *Diskussion och Reflektion*, förs en diskussion av resultatet i fallstudien mot uppsatsens teoretiska material utifrån de frågor jag ställde mig i början av uppsatsskrivandet, samt att en reflektion över resultatet i ett vidare perspektiv görs.

1.4 STADSODLING SOM BEGREPP

1.4.1 Definition stadsodling

Jag har valt att använda mig av begreppet *stadsodling* för att beskriva fenomenet att odla i stadsmiljö, men begreppet *urban odling* används ofta synonymt. I en snabb sökning på begreppet ”stadsodling” i sökmotorn Google på Internet fick jag fram 730 000 träffar och i en sökning på ”urban odling” fick jag 25 600 resultat. Detta säger något om användningsfrekvensen av begreppen, men trots denna frekventa användning och omfattande genomgångar av material lyckades jag inte finna någon klar begreppsdefinition.

Ett flertal källor beskriver dock stadsodling, eller urban odling, som odling i eller i närheten av städer utifrån olika ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter (ex: Andersson, 2009; Nilsson, 2012). Denna beskrivning är även något som kan härledas ur definitionen för det engelska begreppet urban agriculture, som även innefattar djurhållning, och definieras, ”the growing of plants and the raising of animals within and around cities [...]integrated into the urban economic and ecological system” (RUIAF, 2012).

Formen för stadsodling kan alltså sägas innefatta allt från att odla tomater på sin balkong till att driva jordbruk i större skala inom stadens gränser. Björkman (2012) beskriver att villaträdgårdarna är den största resursen för odling i Svenska städer och tätorter. För de som bor i lägenhet är kolonilotten det vanligaste alternativet, men det finns även goda möjligheter att odla på bostadsgårdar, lägenhetsträdgårdar, balkonger, i eventuella stadsdelsträdgårdar och i stadsodlingsprojekt. Som beskrivet under avgränsning kommer stadsodling i denna uppsats fokusera på stadsodlingsprojekt som främst drivs gemensamt utifrån odlingens sociala och ekologiska vinningar.

1.4.2 Community Gardens och Stadsdelsträdgårdar

Mycket internationell litteratur knuten kring stadsodling handlar om så kallade *community gardens*. Jag har därför valt att beskriva detta begrepp lite närmre för att skapa förståelse för dess innebörd när det används senare i uppsatsen.

Den vanligaste typen av community gardens tycks vara platser som huvudsakligen används för odling, där den sociala och kollektiva aspekten är av stor betydelse. Enligt Lawson (2005) fick begreppet community garden en vidare mening under 1970-talet. Från att tidigare ha syftat till en specifik typ av trädgård indelad i individuella odlingslotter övergick begreppet till att beskriva urban odling initierad och driven av en grupp invånare eller volontärer, ofta förknippad med gräsrotsaktivism, i strävan att återta och återbygga samhällets värderingar och skapa bättre levnadsvillkor i försummade bostadsområden.

Enligt den amerikanska organisationen American Community Gardening Association, ACGA, kan begreppet community garden enkelt definieras som ”Any piece of land gardened by a group of people” (ACGA, 2012). De beskriver vidare att community gardens är ett mycket brett begrepp som kan innefatta en mängd olika processer och situationer:

"It can be urban, suburban, or rural. It can grow flowers, vegetables or community. It can be one community plot, or can be many individual plots. It can be at a school, hospital, or in a neighborhood. It can also be a series of plots dedicated to "urban agriculture" where the produce is grown for a market." (ACGA, 2012).

I Sverige finns ingen direkt motsvarighet till fenomenet community gardens (Larsson, 2009; Lieberg & Schmidtbauer, 2001). Det finns i Sverige enligt Lieberg och Schmidtbauer (2001) ingen egen tradition av privat eller ideellt organiserat förändringsarbete av det slag som finns i USA, de flesta initiativ i Sverige kommer från statliga myndigheter och organisationer. Däremot ses likheter mellan community gardens och den tidiga koloniträdgårdsrörelsen samt nya former av boendesamverkan som växer fram runt om i Sverige. I sin doktorsavhandling *"Stadsdelsträdgård. Plats för gemenskap och kreativa processer"* argumenterar landskapsarkitekt Marie Larsson (2009) för att det saknas en svensk motsvarighet till Community Garden och myntar därför begreppet Stadsdelsträdgård, vilket beskrivs som följande:

"Stadsdelsträdgården [...] karaktäriseras av ett helhetstänkande som innefattar t.ex. den ekologiska odlingen och matkvalitet, kretslopp, grannskap och närhet, social gemenskap, utvecklande av handlingsmönster och arbetsmiljö där helheten hålls ihop av en strävan och vilja att agera och bruka natur- och humanresurserna på ett långsiktigt hållbart sätt." (Larsson, 2009, sid.160)

En stadsdelsträdgård är alltid självorganiserad, den har initierats och förverkligats av stadsdelens innevånare själva.

1.4.3 Övergripande motiv till varför människor ägnar sig åt stadsodling

Enligt en rapport från Food and Agriculture Organization FAO (i: Pinderhaugen, 2004) beräknas att ca 1/4 till 1/3 av urbana och periurbana hushåll runt om i världen är involverade i jordbruk eller odling på något sätt. Rapporten visar på att människor engagerar sig i urbana odlingar av olika anledningar beroende på olika socioekonomiska och politiska kontexter men föreslår att urbana odlare kan delas in i följande kategorier; (1) *självförsörjning för hushållet*, odling sker i första hand för att försörja hushållet på mat och minska beroendet av marknaden och tillgång tillråvaror. (2) *dryga ut hushållsbudgeten*, egenproducerad mat fungerar som komplement till mat från handeln. (3) *Absolut nödvändighet*, odling av mat är en absolut nödvändighet för matförsörjning, den främsta anledningen till stadsodling framförallt i delar av Asien, Afrika och Sydamerika. (4) *Kommersiell produktion*, där främsta delen av skörden går till försäljning. (5) *Arbetsstillfälle och arbetsträning*, odling som anledning att skapa förutsättning för sysselsättning i staden, (6) *rekreation*, odling för nöjet och glädjens skull (Pinderhaugen, 2004). I uppsatsens teoretiska kapitel är det främst den typ av stadsodling som tillhör kategorin där människor framförallt odlar utifrån rekreativa syften som kommer att studeras.

1.5 STADSODLINGENS UTVECKLING GENOM HISTORIEN

Att odla i staden är en tradition som har djupa rötter i USA, där de första odlingsinitiativen framförallt initierades av myndigheterna för att klara matförsörjningen i tid av kris och brist på råvaror. Under kristider som depressionen i slutet av 1800-talet och finanskrisen på 1930-talet ökade intresset för stadsodling som blev en fråga om överlevnad, ett intresse som minskade vid bättre tider (Jimenez, 2012).

Von Hassel (2005) delar in stadsodlingens historia i USA i två övergripande kategorier: odlingar initierade ovanifrån, från lokala myndigheter (1894-1945) och odlingar initierade från en gräsrotsnivå, av invånare själva (1970-nutid). Under den första perioden initierades odlingarna som en metod för att skapa sysselsättning och bidra med mat åt fattiga och arbetslösa, uppmana till hårt arbete och självtillit, avleda sociala spänningar, rekreera kropp och själ samt försköna stadsdelar. Under 1970-talet startade en ny våg av stadsodling i USA som tog sig uttryck i så kallade community gardens, vilka till skillnad från tidigare stadsodlingar nu initierades av medborgare själva. Människor började odla på överblivna ytor i sina kvarter som metod för att påverka samhället och de lokala levnadsvillkoren på egen hand. Sedan community gardens började spridas under 1970-talet har hela rörelsen stadigt växt och utvecklats (Von Hassel, 2005).

I Europa blev koloniträdgårdar under 1900-talets början ett allt vanligare inslag i stadsbilden framförallt i Tyskland, Frankrike och Danmark. Även Belgien, Holland, Schweiz och England tillhörde länder där en utveckling av kolonianläggningar utmärkte sig (Bergquist, 1996). Drost et al. (1995) beskriver att koloniträdgårdar är det mest framträdande exemplet på anlagd odlingsmark i våra tätorter i Sverige, de första kolonilotterna anlades redan 1895 vid Pildammarna i Malmö.

Under första och andra världskriget blev odling i svenska städer en nödvändighet för överlevnad då det fanns en stor brist på råvaror. Parkmark odlades upp för att öka produktionen av livsmedel i Sverige. Detta var även en metod som användes både i USA och Storbritannien under båda världskrigen för att klara matförsörjningen, vilka kallas ”victory gardens” (Delshammar, 2011).

En stor del av Sveriges urbana odling sker sannolikt på villatomter, men så tidigt som under första halvan av 1900-talet uppmärksammades även ett behov av att odla i flerbostadsområden och odlingar planerades i syftet att bidra till de boendes försörjning. Det finns ett flertal exempel på odlingar planerade för boende i lägenhet från denna tidsperiod som finns kvar än idag bl.a. lägenhetsträdgårdar som disponeras av enskilda lägenhetsinnehavare på den gemensamma bostadsgården, eller fruktträd som varje lägenhet disponerar med egen rätt till skörden. Under senare delen av 1900-talet återkom intresset för odling, med främst ekologiska förtecken, snarare än ekonomiska som under början av 1900-talet (Delshammar, 2011).

Under 1970-talet växte småskaliga odlingar fram i miljonprogramsområden, som en strategi för upprustning av de ofta torftigt utformade och kritiserade utemiljöerna. Odlingslotter för rekreation rekommenderades av Statens planverk att placeras högst 300 meter från bostaden och Bostadsstyrelsen föreslog odlingsland som en lösning för att skapa nytt liv och gemenskap i områdena. Odlingarnas främsta syfte var i dessa fall att stärka den sociala hållbarheten (Delshammar, 2011).

Under början av 2000-talet har intresset att odla i staden under gemensamma former ökat. Framförallt i de större städerna har en mängd projekt och nätverk, ofta under föreningsformer uppkommit. Jämfört med annan fritidsodling och odling på kolonilott är denna typ av initiativ betydligt mindre i areell omfattning. Men det stora engagemang och den uppmärksamhet som riktats mot stadsodling som samhällsutvecklare visar på en stor potential hos odlingsinitiativen (Björkman, 2012). Omfattningen av dessa nya former av stadsodling, nätverksaktiviteter och projekt som berör fritidsodling är svåra att överblicka. Storleken på ytorna varierar stort och Björkman (2012) uppskattar att det kan röra sig om 10-20 ha odling som aktivt kan engagera uppemot 10 000-20 000 personer.

1.6 EXEMPEL PÅ STADSODLING IDAG

1.6.1 I världen

Internationellt finns många exempel på stadsodling. Nedan presenteras några stadsodlingsprojekt runt om i världen och även vissa organisationer som specifikt arbetar med och främjar stadsodling på olika sätt. De kanske mest intressanta exemplen hämtas från städer med olika förutsättningar för odling, gällande vad som kan odlas, hur stor yta som finns och vilka drivkrafter som bidrar till att människor väljer att odla i stadsmiljö.

Prinzessinnengarten på Moritzplatz är ett odlingsprojekt i Berlin som startade 2009 med en vision om att genom odling skapa en naturlig plats för möten och lärande mellan människor mitt i staden. Moritzplatz, som idag är helt uppodlad, hade under ett helt århundrade stått övergiven tills en grupp vänner och grannar gick samman och gemensamt började städa bort avfall och skräp på platsen för att kunna kultivera marken med målet att driva en ekologisk, social och urban stadsodling (Prinzessinnengarten, 2012).

Detroit, en stad där omkring 800 gemensamma stadsodlingar har vuxit fram på övergivna fastigheter och i parker med syftet att producera mat, skapa sysselsättning och förbättra den sociala miljön. Odlingsrörelsen kom som en reaktion på den fattigdom och tillgång till övergivna tomter som uppstod då bilindustrin flyttade och bidrog till 65000 ödetomter och 46% arbetslöshet (Forsberg i: Sjöström, 2012).

Havanna på Kuba har stadsodlingar som idag engagerar 44000 människor på heltid. Detta är ett resultat av att oljeimporten till Kuba från Ryssland stoppades och tvingade kubanerna att ställa om det tidigare storskaliga och resurskrävande jordbruket till ekologisk produktion. Idag har det lett till att Havanna är självförsörjande på grönsaker (Forsberg i: Sjöström, 2012).

RUAF, internationellt nätverk för urban odling och matsäkerhet som arbetar med 19 städer i utvecklingsländer på södra halvklotet utifrån strategin att bekämpa fattigdom (RUAF, 2012).

Green Guerillas. Det finns en mängd olika organisationer som stöttar community gardens i New York City. Green Guerillas är en av de äldsta, som bildades 1973 i syftet att förvandla en skräpig övergiven plats till en trädgård för odling. Idag erbjuder Green Guerillas bland annat trädgårdsodlare i staden växtmaterial, rådgivning om odling och design och assistans från volontärer (Lieberg & Schmidtbauer, 2001).

1.6.2 I Sverige

I många av de större städerna och tätorterna finns ett märkbart intresse för odling och alternativ produktion av mat, ofta i form av gemensam form av odling. Det är svårt att greppa hur omfattande dessa nya former av stadsodling och nätverksaktiviteter är eftersom det oftast inte finns medlemsregister och aktiviteterna och odlingsytorna varierar. Jag har genomfört en sökning på Internet för att ge en överblick av de odlingsprojekt och nätverk i stadsmiljö med sociala förtecknen som finns runt om i Sverige idag. Den urbana odling som beskrivs nedan representerar en typ av urban odling som är aktuell idag: odling i de offentliga miljöerna eller halvoffentliga miljöerna. Det är i dessa miljöer som frågan om vilken markanvändning som är den mest hållbara ställs på sin spets. Exemplen handlar inte om odling på villatomter eller kolonier, som annars representerar den typ av urban odling som är vanligast idag.

Slottsträdgården i Malmö är ett tidigt exempel på en trädgård som uppkom utifrån idén att allmänheten skulle kunna komma och odla, med målet att skapa gemenskap. Initiativet togs

1994 av en grupp malmöbor utan någon professionell trädgårdsbakgrund och denna trädgård har blivit en plats med lugn och avslappad atmosfär som är inbjudande för många sorters människor. Trädgården ligger centralt och det bedrivs ekologisk odling av allt från frukt och grönsaker till blommor samt kaféverksamhet. Idag drivs slottsträdgården av gatukontoret i samarbete med malmöbor sammanslutna i en vänförening (Larsson, 2009).

Mykorrhiza är ett odlingsnätverk som startades utifrån intresset att hitta praktiska metoder för lokal försörjning. Fokus för nätverket var att genom lokal matproduktion kunna arbeta med frågor som rör miljö, hälsa och global solidaritet. Mykorrhiza har lokala grupper i Göteborg, Malmö/Skåne, Stockholm, Örebro och Karlstad. I Malmö driver Mykorrhiza i samarbete med Malmö kommun ett projekt där man skapar en gemensamhetsodling i parken Enskifteshagen. Varje vecka anordnas aktiviteter och träffar i parken, som är öppna för alla som är intresserade av att odla (Mykorrhiza, 2012).

Innanhavet är ett kvarter i bostadsområdet Hammarby Sjöstad i Stockholm där det idag finns ett trettiotal anlagda odlingslotter på bostadsgården. Innanhavet ägs av det allmännyttiga bostadsbolaget Familjebostäder, som ville skapa ett attraktivare boende och minimera omflyttningen i området, något som kan innebära höga kostnader för såväl bostadsbolaget som hyresgästen. I denna kontext uppkom idén och att skapa odlingslotter på bostadsgården som strategi för att gynna social gemenskap och att få hyresgäster att känna sig mer rotade till platsen (Schmidtbauer, 2008).

Stadsjord är ett projekt som bl.a. initierades av Göteborgs Interreligiösa råd och bygger på samverkan med en rad organisationer som stödjer projektets arbete. Syftet med projektet är att arbeta med stadsodling i praktiken, dels för att inspirera och utveckla metoder för att skapa mer klimatanpassad markanvändning i våra städer men även för att skapa gemenskap och en mötesplats för människor som vill samarbeta kring frågor om mat, odling och djur. Man har bland annat odlat upp mark som ägs av kyrkan. Särskild uppmärksamhet riktades mot projektet efter att man tagit hjälp av linderödsgrisar för att förbereda mark till odlingarna (Svenska kyrkan, 2012; Etik & Energi, 2012).

Organisationen Matparken i Uppsala består av en ideell och en ekonomisk förening som arbetar med gemensam odling på kommunal mark. På Matparkens hemsida beskrivs att de tillsammans skapar en ”spirande grönsakspark” där alla som vill får vara med och delta, både i uppbyggnad av området och i aktiviteter som anordnas. Målet med odlingarna är bland annat att öka intresset för ekologisk trädgårdsodling, bidra till meningsfull sysselsättning för de som deltar i verksamheten samt bidra till möten och integration mellan människor i olika åldrar och kulturer (Matparken, 2012).

TEORETISK REFERENSRAM

**-DRIVKRAFTER BAKOM
ODLINGSINITIATIV SAMT ODLINGENS
BETYDELSE FÖR INBLANDADE AKTÖRER**

Följande kapitel baseras på litteraturgenomgången jag gjort över tidigare forskning kring stadsodlingens effekter för människa och samhälle. Jag har specifikt intresserat mig för teorier gällande odlingens effekter för människan, lokalsamhället och även odlingarnas betydelse i ett vidare samhällsperspektiv. Forskning knuten till de motiv och den drivkraft som ligger bakom odlingsinitiativ presenteras även i kapitlet. Syftet med litteraturstudien är att uppnå en större förståelse och kunskap kring stadsodling som fenomen samt att fungera som teoretisk referensram mot fallstudiens resultat.

2

2.1 MOTIV FÖR ATT ENGAGERA SIG I STADSODLING

Motiven för att engagera sig i stadsodling och de fördelar eller effekter odlingen för med sig liknar i många fall varandra, då motivet och viljan att uppnå något ofta överensstämmer med det faktiska resultatet (Guitart et al., 2012). Av denna anledning kommer det därför att ske en viss överlappning mellan de motiv som ligger bakom odlingsinitiativ och den betydelse och påverkan som den för med sig för inblandade aktörer. Nedan beskrivs först de tänkbara motiv som människor har för att engagera sig i skötseln av stadens utemiljöer. Därefter presenteras de motiv för att engagera sig i stadsodling som forskning har identifierat, följt av fastighetsägarens motiv för att vilja satsa på stadsodling och boendemedverkan i skötseln av utemiljön.

2.1.1 Varför väljer människor att delta i skötseln av stadens utemiljöer?

Brukarmedverkan är ett begrepp som brukar användas i samband med invånarnas delaktighet i skötsel av parker (se ex. Delshammar, 2006), en aspekt som även kan kopplas till varför man väljer att engagera sig i stadsodling. Landskapsarkitekt Tim Delshammar (2006) har analyserat och studerat brukarmedverkan utifrån den kommunala parkverksamhetens perspektiv. Han har funnit flera motiv bakom varför brukare väljer att medverka i skötsel av parker, vilka sällan är direkt uttalade och skiljer från fall till fall. Det kanske mest framträdande motivet anges vara viljan att påverka sin närmiljö, en miljö man möter varje dag och som inverkar på brukarens bild av sig själv och omgivningens bild av brukaren. Detta motiv väljer Delshammar att kalla status- och trivselmotiv. Ett annat motiv för brukarmedverkan benämns funktions- och tillgänglighetsmotiv, vilket handlar om viljan att ta hand om och upprätthålla olika funktioner i utemiljön som kanske hotas av nedläggning eller förfall om brukarna inte själva medverkar i skötseln. Han nämner att detta motiv i litteraturen om community gardens främst handlar om att de erbjuder möjlighet till att odla mat och att engagemanget skapar möjligheter till naturupplevelser på platser där det annars saknas. Det tredje motivet beskrivs som ett kreativitets- och självförverkligandemotiv där parkmarken kan fungera som en plats för aktivitet. Odling anges som exempel på en sådan kreativ aktivitet vilken även kan vara en social aktivitet då odling ofta sker gemensamt. I detta fall är det inte enbart resultatet av odlingen som har ett värde utan även egenvärdet i aktiviteten, det vill säga arbetet i sig. Förutom dessa motiv nämns även aspekten att sköta en plats som symbolisk handling där exempelvis arbetet i en trädgård kan vara ett sätt att förhålla sig till platsen och dess historia och tolkas som en symbolisk dimension (Delshammar, 2006).

2.1.2 Varför engagerar sig människor i stadsodling?

I en undersökning av Guitart et al. (2012) görs en litteraturstudie och recension av 87 stycken akademiska forskningsartiklar som behandlar olika aspekter av community gardens. Författarna beskriver att över 86% av de studerade artiklarna diskuterar motiven och engagemanget i community gardens. De vanligaste motiven nämns vara möjligheten att konsumera färska livsmedel, social utveckling eller sammanhållning exempelvis i form av kulturellt utbyte eller samhällsbyggande, att förbättra hälsan samt att spara eller tjäna pengar kopplat till minskade

utgifter i och med konsumtion från trädgården eller intäkter av produktförsäljning. Andra viktiga motiv, som dock inte är lika vanligt förekommande i artiklarna, handlade om utbildning, att stärka kulturella seder, att få tillgång till mark, att njuta av naturen eller att bidra till en hållbar miljö. I likhet med Guitart et al. (2012) har Armstrong (2000) i en jämförande studie av 63 enskilda community gardens försökt kartlägga och beskriva de motiv som ligger till grund för engagemanget i trädgårdarna. Enligt Armstrong är de främsta motiven till att engagera sig tillgången till färska livsmedel, upplevelser av natur och parkmiljö samt det psykiska välmåendet som arbetet i community gardens medför.

2.1.2.1 Att odla för att påverka sin närmiljö

Ett tänkbart motiv för att medverka i stadsodling är kopplat till viljan att påverka sin boendemiljö. Detta är ett motiv som Francis et al. (1984) menar finns i community gardens vilka ofta är initierade av boende med drivkraften och syftet att förändra och förbättra boendemiljön i nedgångna områden. Liknande motiv för brukarmedverkan beskrivs i en rapport skriven av Dunnet et al. (2002) som menar att parker som blivit nedgångna eller slitna kan leda till att brukarmedverkan provoceras fram, att brukare tar saken i egna händer för att förändra och utveckla sin närmiljö.

2.1.2.2 Att odla för kreativitet och självförverkligande

Människan har ett kreativt och skapande behov vilket kan ges utlopp i att odla och kultivera en plats och att få sätta sin prägel på den. En viktig drivkraft för brukarnas engagemang är enligt Larsson (2010) att platsen ger möjlighet till kreativt skapande, att få ta del i en stimulerande och kreativ miljö som kan ge personlig glädje, utvecklig och tillfredsställelse t.ex. i form av att själv ha åstadkommit något konkret och uppleva positiv respons från andra. Larsson menar vidare att en stadsdelsträdgård kan vara en plats, där invånarna fritt kan skapa och prägla en miljö och få utlopp för sitt kreativa och skapande behov, utan inblandning av det uppifrån kontrollerande och organiserande. På liknande sätt beskriver Schmidtbauer (2008) att community gardens i mycket högre grad kan gynna den kreativa processen jämfört med en mer traditionell park, genom att brukarna där själva kan bestämma hur de vill rekreera sig och att det ges större möjlighet att göra fler personliga val. Även arkitekten Lena Jarlöv (1982) visar i sin avhandling om lägenhetsträdgårdar på olika aspekter av människans behov av kreativ verksamhet. Hon kritiserar planeringsförfarandet där ideologin kretsar kring att boendemiljön är till för vila och att det kreativa utloppet fås på arbetsplatsen. Då alla inte har arbete eller arbete som erbjuder kreativt skapande menar hon att bostadsområdet bör erbjuda en möjlighet för kreativt arbete. En sådan möjlighet kan vara att aktivt få delta i förvaltningen av bostadsområdets utemiljö (Jarlöv, 1982).

2.1.3 Fastighetsägares motiv för boendemedverkan i utemiljön

Förutom den drivkraft och de motiv som människan har för att engagera sig i stadsodling och skötsel av utemiljön, är det även intressant att undersöka de motiv som ligger bakom fastighetsägares intresse av att låta boende medverka i skötseln av utemiljön. De situationer då hyresgäster eller boende själva tar hand om skötsel och planering av sin bostadsgård kallas av bostadsföretag och hyresgästorganisationer ofta för självförvaltning eller boendemedverkan (Castell, 2010). Boendemedverkan i den gemensamma utemiljön i bostadsområdet kan sägas omfatta (a) de sociala strukturerna inom grannskapet, (b) interaktion mellan människan och miljön i de vardagliga utomhusaktiviteterna; (c) de institutionella förhållanden som länkar det

lokala samhället och dess individer till fastighetsägare och det övriga samhället i form av kulturella, ekonomiska och politiska makrostrukturer (Castell, 2006).

I en studie av Lindgren och Castell (2008) undersöktes hur 62 svenska fastighetsföretag organiserade sin förvaltning av fastigheternas utomhusmiljö samt vilka de bakomliggande argumenten var. För de företag som hade erfarenhet av självförvaltning var de främsta argumenten för att involvera boende de positiva sociala aspekterna kopplat till relationen med hyresgästerna och relationen mellan boende. Företagen upplevde att självförvaltningen ledde till en vänligare atmosfär och ökad social samhörighet i området. Det största problemet handlade om svårigheterna att initiera och organisera själva självförvaltningsprocessen. I studien redovisades en sammanfattande tabell över de argument som talar för och emot självförvaltning respektive skötsel utan inblandning av boende, se tabell 1.

	Self-management	Management without resident involvement
Benefits	<ul style="list-style-type: none"> - Friendly social atmosphere - Nicer and more diverse environment - Reduced vandalism - Reduced costs for the company - input of new labour resources - Simplified contacts with tenants - Tenants have more influence over their living environment - Improves the image of the company 	<ul style="list-style-type: none"> - More professional results in the physical environment - No resources wasted on unsuccessful involvement processes - More predictable
Disadvantages	<ul style="list-style-type: none"> - Risk for conflicts between tenants - Risk for non-professional and mismatched changes - Dependency on few real enthusiasts - hard to recruit enough people - Takes time and commitment from managers - Need for good facilitation - project leading - The benefits of coordinated area planning are lost - Risk for perceived stealing of work from employees 	<ul style="list-style-type: none"> - Difficult to know the residents' opinions

Tabell 1. Sammanfattning av argument för och emot självförvaltning och förvaltning utan inblandning av boende (ur: Lindgren & Castell, 2008).

I rapporten "Collective gardening as a coping strategy for residents in deprived neighbourhoods: a literature review" beskriver Castell (2009) att en ekonomisk vinning genom deltagande i vissa fall har använts för att förespråka och uppmuntra odlingsinitiativ och självförvaltning. Däremot finns även studier som visar att det krävs mycket tid och engagemang för att driva och organisera deltagandeprocessen. Att det i sin tur ofta kräver att nya former av professionella samordnare behövs kan innebära att många fastighetsägare väljer att inte satsa på odlingsinitiativ.

De övergripande samhällsmålen och statens mål med att förespråka boendeinflytande i styrningen av allmännyttans roll, är politiska och handlar bl.a. om att öka integrationen eller att höja hyresrätternas status (Boverket, 2010). Att lyssna på medborgarna i utsatta stadsdelar kan

motverka negativa effekter av boendesegregation och minska sociala spänningar, vilket i förlängningen kan höja kommunens attraktivitet. Sammanfattat kan grundläggande motiv för boendeinflytande från ett kommunalt och statligt perspektiv vara att; (1) ta tillvara på kunskaper och erfarenheter hos boende och ge bättre förutsättningar för en lyckad stadsdelsutveckling, (2) bidra till ökad integration i samhället genom delaktighet och engagemang, (3) stärka hyresrättens ställning.

2.2 STADSODLINGENS EFFEKTER

I mina litteraturstudier kunde jag snabbt konstatera att processen av att odla gemensamt involverar mycket komplexa faktorer som på olika sätt står i relation till varandra. Det finns olika perspektiv ur vilka odlingens betydelse och effekter kan beskrivas. Forskningen kring community gardens och stadsodling utgår från en mängd interdisciplinära perspektiv, vilka tillsammans skapar den komplexa bild av vilken betydelse odlingen kan ha för såväl människan, området där odlingen är initierad och för samhället i ett vidare perspektiv. Detta gör uppgiften att beskriva odlingens potentiella effekter både komplicerad och svår. För att närma mig ämnet och ge en övergripande bild av forskning inom ämnet har jag valt att dela in odlingens effekter i 7 teman, vilka presenteras nedan.

2.2.1 Att bygga sociala nätverk, gemenskap och integration

Interaktion mellan grannar är en nödvändighet för att initiera och organisera lokala odlingsinitiativ, vilket i sin tur bygger upp grunden för ett ökat socialt utbyte och utveckling av sociala relationer (Glover, 2004). Att bygga upp ett socialt nätverk är ofta beskrivet som en mycket viktig effekt och är främst förknippad med den process som sker till följd av de kollektiva handlingarna i odlingsinitiativen (Castell, 2010).

De odlingsinitiativ som uppkommit på senare år karakteriseras ofta av intresset för stadsodling som social aktivitet. Delshammar (2011) menar att det kanske därför inte är så förvånande att stadsodlingar på senare tiden har blivit allt mer kollektiva, samt att de har tenderat att sprida sig från kolonilotter och villatradgårdar till mer offentliga platser i staden. Dock poängterar Delshammar (2011) att detta inte bör ses som något nytt bl.a. är slottsträdgården i Malmö, som anlades 1994, ett tidigt exempel på kollektiv stadsodling anlagd i parkmiljö i Sverige.

Odlingslotterna i kvarteret Innanhavet i Hammarby sjöstad är ett exempel där odlingarna har stor betydelse för gemenskapen bland de boende. De har blivit naturliga mötesplatser och ett sätt att naturligt umgås med sina grannar på gården, där grannsamverkan kan stärkas och nya kontakter knyts (Schmidtbauer, 2008).

Wakefield et al. (2007) konstaterar i sina studier att en betydelsefull effekt av community gardens är att de kan bidra till att sociala nätverk kan utvecklas. Odlingarna kan fungera som en plats där kommunikation mellan människor från olika bakgrund och kultur kan initieras genom att mat, odling och egna erfarenhet fungerar som en utgångspunkt för förståelse. De kan fungera som ett sätt att skapa integration mellan olika etniska och kulturella grupper. Detta kan bidra till att hjälpa folk från isolering samt fungera som en länk till det förflutna och även som en utgångspunkt för vidare kunskap, frågor och diskussioner som rör samhället (Wakefield et al., 2007).

En anledning till ökad social integration är att aktiviteter kring odlingen sker utomhus och dels skapar integration mellan de som odlar samt att möjlighet skapas att knyta kontakt med personer som rör sig förbi odlingarna (Castell, 2010). Ytterligare en grund till ökad social kontakt kan vara att odlingsaktiviteten i sig kan bidra till social integration. Ett exempel på detta ges av Bartolomei et al. (2003) som beskriver att om någon planterar på innergården så skapas ett konkret ämne att samtala kring, att kommentera, vilket kan leda till att nya kontakter mellan grannar upprätthålls.

Larsson (2010) tillskriver den sociala gemenskapen det främsta motivet till att engagera sig i en stadsdelsträdgård. Den sociala gemenskapen förstärks av att brukarna själva gemensamt ansvarar och bestämmer hur trädgården ska användas, se ut och skötas. Det är en plats där människor kan mötas oavsett bakgrund, ålder, etnisk, religiös eller social tillhörighet och ses som en resurs och tillgång i stadsdelen. Larsson (2010) menar vidare att stadsdelsträdgården inte är målsättningen i sig utan snarare ett medel för att skapa social gemenskap, delaktighet och ett mer aktivt lokalsamhälle.

2.2.1.1 Spridningseffekt och ett bredare lokalt engagemang

Stadsodlingens effekter kan också handla om en påverkan utanför den specifika platsen och platsens nyttjande. Denna spridningseffekt kopplat till den gemensamma odlingen är något som Glover et al. (2005) har sett i sin forskning som beskriver att "the effects of the community gardens [are] not being necessarily bound within the context in which they were originally generated. Francis et al. (1984) menar att innevånare i ett bostadsområde kan organisera sig och fungera som en startpunkt till ett bredare lokalt engagemang. De menar att en community garden inte enbart är ett mål i sig utan även en modell eller katalysator för att förändra ett område "underifrån". Genom att samlas kring en gemensam uppgift kan sammanhållningen i ett område stärkas.

Lawson (2005) menar på liknande sätt att en effekt av att odla tillsammans är att människor som kanske aldrig hade träffats annars förs samman samt att den gemensamma odlingen kan fungera som ett medel där människor konkret kan se resultat av sina insatser och inspireras till vidare engagemang. Många personer involverade i community gardening uttrycker liknande tankar som citatet myntat av Tessa Huxley att: "once people discover they can make garden, they realize they can do anything" (i: Lawson, 2005, s.296). Känslan och erfarenheten av att odla tillsammans bidrar till en positiv spiral där ett engagemang i andra lokala frågor om t.ex. arbeten och trygghet kan utvecklas. Även Armstrong (2000) menar att många community gardens leder till vidare utveckling och organisering inom grannskapet, exempelvis genom att samlingslokaler gemensamt skapas för boende att träffas och umgås. Hon menar vidare att community gardens kan spela en viktig roll som strategi för den allmänna hälsan genom att fungera som en katalysator för ökat lokalt engagemang och inflytande.

I syftet att studera huruvida de sociala processerna i trädgården kan sprida sig utanför dess gränser och på så sätt bidra till en vidare påverkan på samhället gjorde Teig et al. (2009) en undersökning som indikerar att trädgårdar kan fungera som en positiv social influens inom grannskapet men även som en katalysator för att skapa andra positiva sociala processer, exempelvis att bygga upp förtroende med varandra genom att arbeta för gemensamma mål och intressen. Exempelvis kan community gardens enligt Teig et al. (2009) skapa möjligheter för människor att samlas kring en gemensam uppgift, människor som kanske aldrig annars hade mötts. Dessa möten och relationer kan i sin tur leda till att informella överenskommelser görs

för att hjälpa varandra i och utanför kontexten för odlingen samt att gemensamma beslut av vad som anses vara acceptabelt beteende i och kring odlingarna görs. Sådana sociala normer som byggs upp inom kretsen av engagerade odlare kan handla om att upprätthålla skötseln av odlingarna eller att skydda och skapa tryggare platser och de har en potential att spridas och integreras vidare i området.

Ytterligare en aspekt av att bygga sociala nätverk är att de skapar grunden för uppbyggnaden av så kallat socialt kapital. Socialt kapital är en term som grundades av den amerikanske statsvetaren Robert Putnam. Det skulle kunna beskriva den primära resurs som medlemmar av ett socialt nätverk har och som även kan påverka samhället ur en mängd perspektiv. Detta beskrivs ofta som den samhällsbyggande effekten av gemensamma odlingsinitiativ, vilken kan stärka lokalsamhällets identitet, underlätta social integration samt bygga en struktur för social kontroll (Castell, 2010). Sociala nätverk kan öka det sociala kapitalet i och med utvecklingen av sociala kopplingar och ökad uppskattning av social mångfald (Hancock, 2001). Även Bengtson et al. (2003) beskriver att odlingsinitiativ kan leda till att det lokala samhället byggs underifrån och blir mer robust, framförallt genom ett ökat socialt kapital och förmåga att mobilisera resurser. Detta kan ske utifrån nya sociala nätverk, normer för samarbete och förtroende mellan grannar, men även genom självbestämmande, organisatoriska förändringar och kontakt med andra institutioner.

2.2.2 Trygghet genom social kontroll¹ och fysisk ordning

I mycket av litteraturen beskrivs en ökad känsla av trygghet som en vanligt förekommande positiv effekt av boendes medverkan i förvaltning av utemiljön eller genom deltagandet i gemensamma odlingsprojekt. Generellt framhålls två huvudsakliga anledningar till att ökad trygghet skapats; genom sociala nätverk och så kallad social kontroll samt genom förbättringar av ett områdes fysiska miljö.

Glover (2004) framhäver den roll som social kontroll kan ha i en community garden genom berättelsen från en kvinna vars utemöbler blivit stulna men direkt därefter blivit igenkända och återlämnade tack vare kontakten hon genom odlingen fått med sina grannar. Glovers drar slutsatsen att "knowing people developed a sense of security among neighbors" (Glover, 2004, s.151). Englander (2001) argumenterar för att community gardens till och med kan bidra med att minska kriminalitet och brott genom att fungera som "centers of activity at all times of day, and by encouraging bonds and recognition among neighbors" (Englander, 2001, s.11).

Det ges i litteraturen även exempel och teorier på att förbättringar av den fysiska miljön kan påverka trygghetsaspekten i ett område. Det finns en teori som kallas "fixing broken windows" (se ex. Kelling & Wilson, 1982), vilken bygger på att ytterligare skadegörelse och upptrappning till mer allvarliga brott kan hindras genom att upprätthålla en välordnad, städad och hel stadsmiljö. Utifrån denna teori argumenterar Schukoske (2000) för att det finns en direkt koppling mellan ödetomter och slitna utemiljöer och fenomen som nedskräpning, vandalisering och kriminell verksamhet. Denna teori är dock starkt kritiserad och Castell (2010) poängterar att det i litteraturen om community gardens finns mycket lite bevis för ett direkt samband mellan fysisk ordning och minskad kriminalitet.

¹ Social kontroll syftar här till så kallad informell social kontroll, exempelvis den kontroll som kommer från medborgarnas icke-institutionaliserade bevakning av sociala normer och inte minst individens självbehärskning att anpassa sitt beteende till andras förväntningar (ur: Castell, 2010).

Trygghetsaspekten är även något som fastighetsägare anser vara en viktig anledning till varför man väljer att satsa på odlingsprojekt eller andra projekt där boende deltar i förvaltningen av utemiljön. I rapporten *Boendeinflytande i praktiken* från Boverket (2010) ges en sammanställning aktuella erfarenheter av att satsa på boendeinflytande i samband med utveckling av bostadsområden, främst med fokus på hur man i områden som präglas av utbrett utanförskap kan erbjuda hyresgäster större inflytande över sin boendemiljö. Boverket (2010) redogör för att det finns ett antal olika skäl för fastighetsägaren att ge boende större möjligheter till inflytande över utvecklingen i området. I första hand handlar det om att genom boendeinflytande kunna skapa delaktighet och engagemang med ökad trygghet som effekter samt att boende börjat ta större ansvar för sitt bostadsområde. Dessa effekter kan leda till mer nöjda hyresgäster och väl fungerande bostadsområden, en strävan för såväl fastighetsägare som boende. I förlängningen är det för fastighetsägaren en fråga om ekonomiska skäl, med minskade hyresförluster och ökat fastighetsvärde (Boverket, 2010).

2.2.3 Hälsa och välbefinnande

I forskningen riktas särskilt intresse mot de positiva effekter som trädgårdsarbete kan ha för hälsan utifrån ett fysiskt och psykologiskt perspektiv. Forskningen har under de senaste decennierna visat att det finns samband mellan människors visuella och fysiska kontakt med grönområden och hälsa. Studier har visat att närhet till växter och natur har stor betydelse för välbefinnande hos människor, med effekter så som att minska stress, sänka blodtryck, minska muskelvärk och öka positiva känslor (Getter & Rowe, 2006). Dessa effekter har bland annat visats genom undersökningar där personer med utsikt över naturliga miljöer har uppnått ett vaket och avslappnat tillstånd, som karaktäriseras av lugnare hjärtfrekvens och snabbare återhämtning från stress (Ulrich, 1992). En visuell kontakt med grönområden har även visat sig ha positiva effekter för återhämtning från sjukdom. Detta påvisar Roger Ulrich (1984) i en av sina studier där det visade sig att patienter på ett sjukhus med utsikt över grönområden genom fönstret, i jämförelse med patienter som hade utsikt mot en husvägg, i snabbare takt tillfrisknade och behövde lägre dos av smärtstillande läkemedel. Stadsodling i närhet till bostäder med möjlighet till både fysisk och visuell kontakt, skulle kunna vara en metod för att öka närheten och utbudet av grönområden för förbättrad hälsa.

Det finns en lång historia av att använda stadsodling som metod för att främja såväl den psykiska hälsan som välmåendet, stärka sociala relationer, främja läkande processer samt bistå med färsk mat (Francis et al., 1994). Under världskrigen användes stadsodling för att förse invånare med mat och minska transporter, vilket beskrivs ha varit avgörande för den nationella hälsan liksom det individuella välmåendet (Armstrong, 2000).

Det finns omfattande forskning specifikt knuten till odlingens effekter för människans hälsa och välbefinnande, framförallt kring effekterna från community gardens. Forskningen förespråkar en mängd positiva effekter som odling för med sig, både för individen och för samhället. Det finns starka underlag för att community gardens kan leda till ett ökat psykiskt och socialt välbefinnande för medverkande i odlingarna och för boende i närområdet (ex. Ulrich 1981, Kaplan 1973). Jarlov (1991) beskriver att hon i intervjuer med arbetslösa, sjukskrivna och förtidspensionärer i odlingslottsområden har funnit att odlingarna haft stor betydelse för deras psykiska välbefinnande och skapat en rytm till dagarna som annars saknats. I en artikel av Wakfield et al. (2007) beskrivs resultatet från en studie gjord på en community garden i Toronto utifrån syftet att undersöka dess hälsoeffekter för brukare. Resultatet visade

på en mängd hälsorelaterade effekter vilka inkluderade ökad tillgång till mat, hälsosammare livsstil i form av ökat intag av näringsrik mat och ökad fysisk aktivitet, minskad känsla av stress och ökad mental hälsa. I resultatet lyftes även den betydelse som community gardens har för hälsoaspekten ur ett samhällsperspektiv genom att öka det sociala engagemanget, förbättra relationen människor emellan, bidra till en känsla av stolthet för sitt område samt öka känslan av delaktighet i samhället (Wakfield et al., 2007). Detta resultat överensstämmer med ett flertal andra forskningsresultat och källor, vilka även visar att community gardens kan ha hälsofrämjande effekter som ökad fysisk aktivitet, ökad mental hälsa och ökat näringsintag (Armstrong, 2000; Hale et al., 2011; Teig et al., 2009).

Teig et al. (2009) beskriver att medverkan i aktiviteter kring gemensam odling även skapar potential att främja välbefinnande och hälsa genom möjligheterna till socialt stöd från andra deltagare. Relationer mellan brukare i gemensamma trädgårdar eller odlingar sträcker sig ofta längre än att hjälpa varandra att vattna eller plocka ogräs. Nätverket av kontakter kan många gånger även fungera som hjälp och stöd vid exempelvis sjukdom.

Trots att den övervägande delen forskning tyder på odlingens positiva sociala effekter finns även en risk för att det sociala sammanhanget och medverkan i en community garden kan leda till mindre positiva erfarenheter. Teig et al. (2009) beskriver hur höga förväntningar på den individuella insatsen kan leda till stress och ha en negativ inverkan på den mentala hälsan. Wakefield et al. (2007) har i en studie även undersökt och identifierat ett antal aspekter som brukare har upplevt som utmaningar. Den främsta farhågan handlade om osäkerhet kring om man skulle få behålla marken för odlingarna i framtiden eller inte, vilket kunde påverka den mentala hälsan negativt genom stress och en känsla av att inte ha kontroll över situationen. Brukarna upplevde även en problematik och oro kring en rådande brist på stöd och intresse från beslutsfattare och en brist av politisk vilja att stötta initiativen, liksom en brist på ekonomiska resurser. Det fanns även en oro över att förorenad mark och luftföroreningar skulle påverka kvalitén på grödorna och i sin tur påverka hälsan negativt.

2.2.4 Identitetsskapande process

Stadsodling eller community gardens beskrivs i litteraturen kunna bidra till att forma och ge uttryck för identitet ur olika perspektiv. En identitetsaspekt som är central i litteraturen handlar om lokalsamhällets identitet i stort, och att lokala odlingsinitiativ kan skapa en alternativ positiv identitet av ett område som tidigare haft ett negativt rykte. Ett exempel på detta ger Glover (2003) i sin berättelse av *Queen Anne Memorial Garden*, en trädgård initierad av invånare i ett kvarter med dåligt rykte. Trädgården skapade ett fundament och en möjlighet för de boende att själva bygga upp av en ny bild och identitet av området, kopplad till de positiva effekter som odlingarna förde med sig.

Castell (2010) påpekar att lokalsamhällets identitet även är kopplad till hur invånare identifierar sig med sitt bostadsområde. I intervjuer med odlare i ett odlingsprojekt i Waterloo beskriver Bartolomei et al. (2003) att många uttryckte att de kände sig mer fästa vid sitt bostadsområde efter att de börjat delta i odlingarna. Att ta ansvar och engagera sig i skötseln av områdets utemiljö genom odlingarna bidrar till en förändring i hur man relaterar platsen. I rapporten av Bartolomei et al. (2003) beskrivs att personer delaktiga i odlingarna kände sig stolta över arbetet de genomförde i området och att de genom odlingen fått en roll där de inte längre var ett anonymt ansikte för sina grannar. Även Hale et al. (2011) nämner att odlingens

estetiska upplevelse kan bidra till känslor av glädje, stolthet, mening och lugn för de som odlar.

Begreppen ”att tillägna sig” eller att ”appropriera” används i litteraturen för att på ett brett sätt beskriva de boendes och anställdas relation till bebyggelsemiljöer, vilket kan kopplas till en identitetsskapande process:

Att appropriera ett hus genom att göra det till sitt är inte det samma som att göra det till sitt i betydelsen att äga det. Appropriering är en emotionell bindning till ett hus eller en miljö och tyder på att människan har upprättat en relation med huset eller miljön. (Herklint, 2000, s 45)

Bengtsson et al. (2003) menar att genom att tillägna sig en plats involverar människor sig som personer i sin närliggande omgivning och ger därigenom både av sig själva och erhåller förstärkning av den egna identiteten. Författarna menar vidare att en viktig del i tillägnelsen och approprieringen är vården och utvecklingen av bostadshuset, platsen och miljön.

Ytterligare en identitetsaspekt av att odla i staden handlar om att kunna uttrycka sig eller knyta an till något specifikt genom att odla. Hale et al. (2011) beskriver från intervjuer med odlare i en community garden att odlingen skapat möjligheter att för deltagare bejaka eller dela individuella och kulturella värden. Författarna menar att odlingen för många var ett sätt att knyta an till sin barndom eller till en personlig längtan av att få vara nära naturen. De hävdar även att odlingen vara betydelsefull för att knyta an till personers kulturella rötter. Hon beskriver hur deltagare genom att odla och laga mat av växter och grönsaker från sina hemländer och kulturella bakgrund kan bejaka och ge uttryck för en viktig del av sitt kulturella arv och sin härkomst (Hale et al., 2011).

2.2.5 Ekologisk aspekt och lärande

Stadsodling har genom historien använts som ett verktyg för lärande och pedagogisk verksamhet. Många stadsodlingsprojekt och organisationer har utbildningsprogram för barn och vuxna i odling, kompostering, återvinning och näringslära (Lawson, 2005). Bartolomei et al. (2003) beskriver att det finns ett stort intresse för att odla grönsaker, lära sig om växter och hållbara ekologiska odlingsmetoder, vilket även kan leda till att informationen sprids vidare ut i samhället. Deras studie visar att odlingsprojekt fungerar som goda exempel på att utbilda innevånare i ett hållbart brukande av miljön och att skapa ökad medvetenhet, intresse och kunskap kring ekologiska frågor.

2.2.6 Ekonomiska aspekter

Från en studie av community gardens i New York drar man slutsatsen att ”An active community garden does more than renew residential vitality and make people happier and safer: it produces economic benefits for the community and the city at large” (Englander, 2001, s.15). En sådan ekonomisk effekt som nämns är att fastigheternas värde ökar: ”property values go up in a community that has a well-kept garden” (Englander, 2001, s.15). I likhet med denna studie menar Dunnett et al. (2002) att stadsodling kan resultera i att stärka hela det lokala samhället och den lokala ekonomiska situationen samt förbättra den lokala närmiljöns kvalité. Författarna argumenterar att grönytor i staden, liksom stadsodling, kan fungera som en katalysator för en omfattande ekonomisk ”spin-off” exempelvis i att skapa arbetstillfällen. Been och Voicu (2006) beskriver också att community gardens kan föra med sig processer som kan spela en betydande roll för att öka ”statusen” av ett område. Med hög status menas i detta fall att investeringar och personer med värdefulla resurser så som köpkraft, kompetens,

kontakter och engagemang attraheras, vilket kan leda till positiv utveckling av området och sannolikt förbättra levnadsförhållanden för invånarna. Men även om ökade fastighetsvärden och en högre status i många fall ses som eftersträvänsvärt, finns även studier som pekar på dessa ekonomiska effekters negativa sida. Armstrong (2000) menar att ett problem kan vara att ökade fastighetsvärden kan bidra till högre hyror och i sin tur leda till att boende inte längre har råd att bo kvar. Hon menar vidare att ett områdes statushöjning genom effekter från community gardens till och med kan leda till att hota odlingarna, om markägaren skulle bestämma sig för att exploatera den plats där odlingarna finns.

Minskade kostnader för fastighetsägare är även en ekonomisk effekt av stadsodling som diskuteras i litteraturen. Ett konkret exempel på hur odlingsmöjligheter aktivt har valts som metod för att bidra till lägre kostnader för fastighetsägaren beskrivs av Schmidtbauer (2008). Hon beskriver att det i nybyggda bostäder i attraktiva områden ofta inte är svårt att få lägenheterna uthyrda, men inte lika lätt att behålla hyresgästerna. När hyresgästerna väljer att byta bostad innebär det många gånger höga kostnader för bostadsföretaget, som inte kan räkna med att omgående få en ny hyresgäst. För att få hyresgäster att stanna kvar kan en metod vara att erbjuda odling i området. Detta var en idé som tillämpades för bostäderna i kvarteret Innanhavet i Hammarby Sjöstad, där arkitekten på uppdrag av Familjebostäder AB gjorde bostadsgården till en stor odlingsyta. Man resonerade att möjligheten för odling skulle kunna bidra till att få boende att känna sig mer rotade till platsen och på så vis minska genomflyttningen i kvarteret. Syftet var även att odlingen skulle gynna den sociala gemenskapen, befolka gården mer samt att höja det estetiska värdet. Att trädgårdarna skulle fungera som blickfång från fönstren blev därmed även var ett motiv till odlingarna (Schmidtbauer, 2008). Det är dock svårt att hitta information gällande huruvida odlingarna i praktiken bidrog till lägre genomflyttning eller inte. I en artikel i tidningen Fastighetsanställdas Förbund görs en intervju med dåvarande husvärden i området som menar att det bara fanns gott att säga om odlingsprojektet, men att genomflyttningen knappast var lägre i Innanhavet än i andra nybyggda områden med höga hyror (Lagergren, 2006).

Ytterligare en ekonomisk effekt som stadsodling i bostadsområden kan få är att förutsättningarna för förvaltning och skötsel av bostadsgårdar förändras, framförallt genom att ideell arbetskraft tillförs. Studier visar att detta kan leda till direkta besparingar för förvaltaren, men även högre kostnader i och med att exempelvis mer skötselintensiva ytor skapas (Castell, 2010). Schukoske (2000) argumenterar även att höga besparingar kan göras för fastighetsägaren i och med minskad vandalisering, en effekt som förklaras genom att boende är mer benägna att bry sig om det som grannar sköter, samt genom den informella sociala kontroll som odlingarna för med sig.

Ur ett hushållsperspektiv kan matproduktion från stadsodlingen bidra till minskade kostnader. Odlingen kan även fungera som inkomst genom försäljning av skörden. Stadsodling för husbehov har betydelse för försörjningen i många utvecklingsländer, men även i städer som Detroit i USA, som nämndes tidigare i uppsatsen. I svenska studier av stadsodlingar är dock drivkraften att odla för försäljning inte lika ofta förekommande, utan det är rimligt att merparten av stadsodlingen bedrivs för konsumtion i hushållet.

2.2.7 Stadsodlingens möjliga påverkan på personer som inte deltar i verksamheten

En tänkbar risk med att odla upp gemensamma eller offentliga ytor i staden är att de som inte deltar i odlingsverksamheten utestängs eller upplever sig utestängda från de platser där man

odlar och tar mark i anspråk. Odling i staden kan därmed innebära en viss problematik mellan vad som enligt definition är privat respektive offentligt och vem eller vilka odlingarna upplevs vara till för. Vissa odlingsinitiativ kan exempelvis vara uppförda utifrån tanken att alla ska få ta del av skörden, medan andra former kan bestå av en liknande gemensam struktur men som inbördes är uppbyggd av mindre delar som är privata.

Denna problematik är något som Jarlov (1992) tar upp i sin rapport *Stadens Uterum – Bostadens trädgård*. Hon diskuterar utemiljön utifrån begreppen offentlig, gemensam och privat och menar att uppfattningen om vad som är offentlig, gemensam eller privat zon många gånger skiljer sig från definitionen av begreppen. Hon ger exempel på mark som per definition är offentlig men i olika sammanhang kan upplevas gemensam eller privat och därmed utestänga eller få människor att känna sig som inkräktare på någon annans mark. Det kan vara en hyresgäst som odlar eller möblerar ett stycke mark utanför sin balkong och omvandlar det som i definition är gemensam zon till privat zon.

Även Delshammar (2011) reflekterar över privat/offentligt gällande odling i kommunala parker och menar att den måste vara öppen för alla, det måste vara en verksamhet som alla kan ta del av om så önskas. I detta sammanhang krävs en organisation som kan hantera relationen mellan de som odlar, de som inte odlar samt med den ansvariga förvaltningen. En liknande diskussion gällande problematik kring privat/offentligt och odlingar i staden tas upp i Marie Larssons (2009) avhandling om stadsdelsträdgårdar. Larsson lyfter fram att det skulle kunna finnas en risk att stadsdelsträdgården upplevs vara till för enbart den grupp människor som brukar marken. Att bruka det offentliga rummet, och eventuellt sätta upp staket kring odlingarna skulle kunna göra att besökare känner sig utestängda och ge upphov till avundsjuka eller orättvisa. *Gated gardens*, att starka grupper tar över och vill ha trädgården för sig själva kan även vara en risk för rätten till det offentliga rummet, en utveckling som skulle ligga i linje med den ökade privatiseringen av det offentliga rummet som tar sig uttryck t.ex. i inomhusgallerior. Larsson poängterar dock att tanken är att stadsdelsträdgården ska kunna fungera som en motpol till privatiseringen av det offentliga rummet, att öka deltagandet och möjligheten att tillägna sig det offentliga rummet, inte att stänga någon ute. (Larsson, 2009). Det offentliga rummet skulle till och med göras mer offentligt och tillgängligt genom att tillåta den kreativa verksamhet, som exempelvis en stadsdelsträdgård kan utgöra, med möjlighet att påverka mer än i en traditionell kommunal park. Genom att låta invånare få möjlighet att utforma platser öppnar man upp för verkligt deltagande (Larsson, 2010).

Det finns även andra forskare som betonar positiva effekter från ett ökat inslag av ytor av privat karaktär i kombination med offentliga. En privatisering av utemiljön kan t.ex. ske i form av lägenhetsträdgårdar där utemiljön delas in i ytor som är privata, halvprivata eller offentliga. De privata och halvprivata ytorna kan enligt Gehl (1986) möjliggöra fler olika aktiviteter som stimulerar människor att vistas ute vilket kan bidra till en rikare utemiljö där. Detta är även något som Horgby och Jarlov (1991) utifrån egen erfarenhet betonar, att odlingar och trädgårdar ger boende fler skäl att vara ute och att på så sätt träffa sina grannar och få en anledning att prata om liknande intressen. Ytterligare en effekt av att fler människor vistas ute kan vara att miljöerna upplevs som säkrare (Newman, 1976) eller tryggare (Horgby & Jarlov, 1991) när fler vistas utomhus. Horgby & Jarlov (1991) menar även att odlingar är en tillgång för de som själva inte är med och odlar, dels visuellt men även genom att miljön är mer befolkad och att det är rörelse och liv under växtsäsongen.

I likhet med dessa diskussioner utvecklar Castell (2010) begreppet grannskapsgemenskap vilket framställs som dubbelsidigt. Det kan skapa trivsel och trygghet, men det finns även en risk att gemenskapen kan stänga vissa grupper ute, kanaliserar underliggande konflikter och bidrar till förtryckande social kontroll.

METOD & MATERIAL

I detta kapitel beskrivs hur jag genomfört studien av odlingsverksamheten i Seved, Malmö. Jag beskriver den forskningsmetod som använts, fallstudien som forskningsstrategi, vilken typ av material som har samlats in samt hur jag gick tillväga när empiriskt material samlades in.

3

3.1 FORSKNINGSMETOD

Jag har valt att studera stadsodling utifrån intresset för de betydelser och de sätt som människor förstår och upplever odlingsverksamheten på. Dessa aspekter kan vara svåra att mäta och för att kunna fördjupa mig i och skapa en förståelse för de bakomliggande drivkrafter och betydelser som stadsodlingen har, väljer jag att använda mig av den kvalitativa forskningsmetoden som syftar på *arten*, beskaffenheten, av något till skillnad mot kvantitativ forskning som i stället syftar på mängden av något, hur stort eller hur mycket (Kvale, 1997). Även Denscombe (1998) poängterar att det som framförallt kännetecknar skillnaden mellan de två tillvägagångssätten är att kvalitativ forskning har inriktning på ord som analysenhet till skillnad mot kvantitativ vars analysenhet är inriktad på siffror. Lite förenklat beskriver Patel och Davidsson (1991) att kvalitativt inriktad forskning syftar på forskning där datainsamlingen fokuserar på ”mjuka” data, exempelvis i form av kvalitativa intervjuer och tolkande analyser.

Den kvalitativa forskningen karaktäriseras av tillvägagångssättet vid insamling och analys av data. Kvalitativa data är alltid produkten av en tolkningsprocess, de produceras medan de tolkas och används. I analysprocessen av kvalitativa data spelar därför forskarens identitet, värderingar och övertygelser en viktig roll i produktionen och tolkningen av kvalitativ data (Denscombe, 1998). I uppsatsen kommer analysen av insamlat material alltså att filtreras och tolkas genom mig utifrån min förståelse, världsbild och mina värderingar.

3.2 FALLSTUDIEN SOM FORSKNINGSTRATEGI

I min undersökning av odlingsverksamheten i Seved har jag valt att använda mig av fallstudien som forskningsstrategi, en strategi som undersöker ett nutida fenomen i sin verkliga kontext (Yin, 2003). En fallstudie ”inriktar sig på en eller några få undersökningsenheter i syfte att erhålla en djupgående redogörelse för händelser, relationer, erfarenheter eller processer som uppträder i denna speciella undersökningsenhet” (Denscombe, 1998). Utifrån denna beskrivning motsvarar således odlingsinitiativet i Seved en undersökningsenhet, eller ett ”fall”, vilket studeras inom ramarna för fallstudien.

Genom att studera det enskilda fallet kan insikter skaffas som förmodligen inte skulle ha kommit i dagen om undersökningsstrategin i stället täckt ett större antal enheter. Möjligheten att studera saker i detalj blir även i högre grad möjliga. Målsättningen med fallstudien är att belysa det generella genom att titta på det enskilda (Denscombe, 1998).

Patel och Davidsson (1991) anger speciellt att fallstudien utgår från ett helhetsperspektiv med målet att samla så täckande information som möjligt, när processer eller förändringar ska studeras. Detta är även något som Denscombe (1998) poängterar. Han menar att fallstudien framförallt är värdefull då sociala relationer och processer ska undersökas, vilka har en tendens att vara sammanlänkade och påverka varandra ömsesidigt. Genom att studera fallet utifrån dess helhet ges goda möjligheter för att upptäcka hur de olika delarna påverkar varandra (Denscombe, 1998).

En av fallstudiens starka sidor är att den tillåter och uppmuntrar att en rad olika källor, olika typer av data och olika typer av forskningsmetoder används i undersökningen beroende på omständigheterna och de krav som situationen ställer (Denscombe, 1998). Vanligtvis samlas information av olika karaktär in för att ge en så ingående bild av det aktuella fallet som möjligt,

något som kallas för att triangulera. Exempel på olika tekniker som kombineras i datainsamlingen kan vara intervjuer, observationer eller enkäter (Rosenqvist & Andrén, 2006).

3.2.1 Använda metoder i fallstudien

I fallstudien av stadsodlingen i Seved har jag valt att använda mig av ett flertal olika metoder för att inhämta empiriskt material av olika karaktär. Anledningen bakom valet av de olika metoderna är kopplat till studiens frågeställningar, men även till hur verksamheten kring odlingarna på Seved ser ut och är organiserad. Jag använder till stor del intervju som metod för att samla data från olika inblandade aktörer i kombination med observation och deltagande observation vid tillfällena för odlingsträffar i Seved. Förutom dessa metoder har jag även samlat skriftligt källmaterial om odlingsverksamheten samt studerat så kallade artefakter, alltså fysiska ting så som odlingsytorna runt om i området. I nästa kapitel görs en närmare redogörelse för hur de olika insamlingsteknikerna användes, samt hur jag gick tillväga när de genomfördes.

3.3 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH BESKRIVNING AV TEKNIKER FÖR INSAMLING AV EMPIRISKT MATERIAL

3.3.1 Intervjuer

Intervjun är en metod som beskrivs vara viktig för att samla material till en fallstudie (Yin, 1989). Då jag i undersökningen ville undersöka betydelsen och bakomliggande drivkrafter till odlingarna i Seved ur olika aktörers perspektiv användes den kvalitativa forskningsintervjun som en viktig metod. Den kvalitativa forskningsintervjun är en ”intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening” (Kvale, 1991). Den kvalitativa intervjun beskrivs som en känslig och kraftfull metod för att fånga erfarenheter och innebörder ur undersökningsspersonens vardagsvärld. Intervjupersonerna får chansen att med egna ord och ur sitt perspektiv förmedla sin situation (Kvale, 1997).

Under studien har ett flertal intervjuer genomförts. Sammanlagt har 9 personer intervjuats vid 8 tillfällen under perioden september-december 2012. De personer som intervjuats innefattar odlare i odlingsnätverket, odlingssamordnare, fastighetsägare och kommunala tjänstemän. Flertalet intervjuer har skett enskilt, men även en gruppintervju har gjorts med två personer. Intervjuernas längd varierade inom intervallet 20 minuter till en timme.

Formen för intervjuerna som genomfördes var halvstrukturerade, vilket innebär att ett antal teman förbereddes med förslag till relevanta följdfrågor. I den halvstrukturerade intervjun finns möjlighet att frågornas form kan förändras under intervjuns gång liksom ordningen de ställs i, för att kunna följa upp berättelserna och svaren från intervjupersonen. Detta leder till att nya frågor uppkommer och ställs under intervjuns gång, beroende på riktningen som intervjun tar (Kvale, 1997).

Intervjuunderlagen som användes varierade till viss del beroende på de intervjuade personernas roll och relation till odlingarna i Seved (se bilaga 1). Intervjuerna av odlare och odlingssamordnare har i alla fall utom ett ägt rum i Odlingsnätverkets samlingslokal på Rasmusgatan 3A. En intervju med en odlare gjordes vid en avtalad tid på biblioteket i Seved.

Övriga intervjuer med fastighetsägare och kommunala tjänstemän har ägt rum efter avtalad tid på intervjupersonens kontor eller arbetsplats. Samtliga intervjuer spelades in, varefter minnesanteckningar och intryck antecknades. Det inspelade materialet skrevs även ner i form av sammanfattande text samt citat som ansågs viktiga för uppsatsens syfte och frågeställning.

I forskningsintervjun sker ett utbyte av synpunkter mellan två människor, där den intervjuade och intervjuaren reagerar på varandra och påverkar varandra ömsesidigt. Den mellanmänniskliga dynamiken är viktig att ha i åtanke vid den kommande analysen av intervjun som blir ett resultat både personen som intervjuats och mig som intervjuare (Kvale, 1997).

3.3.1.1 Val av intervjupersoner

Studien genomfördes under hösten 2012, då jag vid ett flertal tillfällen aktivt deltog i olika aktiviteter kring odlingarna som anordnades av Odlingsnätverket i Seved. Aktiviteterna varierade från att vara ute och arbeta i området olika odlingar till att vistas i odlingsnätverkets samlingslokal i Seved med inomhusaktiviteter i form av t.ex. tillagning av skörden från odlingarna. Under dessa tillfällen fick jag dels kontakt med de odlingsansvariga som kunde informera och presentera mig för personer de ansåg vara viktiga för mig att intervjuas. Genom min närvaro under odlingsträffarna lärde jag även känna aktiva odlare från området och personer från andra delar av Malmö, som kommit av intresse för veckans aktivitet och jag kunde på så sätt skaffa mig en egen uppfattning om vilka personer som skulle vara viktiga att intervjuas i studien.

Jag har även via de odlingsansvariga samt kommunala tjänstemän kommit i kontakt med hyresvärdar som är involverade och aktiva inom odlingsnätverket och en landskapsarkitekt från Malmö Stad som varit involverad i de kommunalt ägda odlingsytorna. De odlare som intervjuats kontaktades under tillfällen för odlingsnätverkets aktiviteter, då tid och plats för intervjun fastställdes. Övriga personer har kontaktats per telefon eller via mail, varefter tid och plats för intervjun har fastställts (se bilaga 1 för intervjuguider).

För att värna om intervjupersonernas integritet används inga namn i uppsatsen. Jag har istället valt att benämna personerna som intervjuats enligt följande schema:

Odlare A -	Odlare och boende på Seved, kvinna ca 55 år
Odlare B -	Odlare och boende på Seved, kvinna ca 50 år
Odlare C -	Odlare, boende på Seved samt projektanställd av Odlingsnätverket, kvinna ca 25 år
Odlingssamordnare A -	Odlingssamordnare och kvartersträdgårdsmästare för Odlingsnätverket Seved, man ca 40 år
Odlingssamordnare B -	Odlingssamordnare och kvartersträdgårdsmästare för Odlingsnätverket Seved, kvinna ca 35 år
Företrädare MKB	- Bosocial utvecklare för MKB på Seved som har följt och stöttat odlingsverksamheten från projektets start, man ca 35 år
Företrädare Willhem	- Projektansvarig för sociala projekt inom Willhems Fastigheter. Har i samarbete med Odlingsnätverket initierat odlingsmöjligheter för boende i en av Willhems fastigheter i Seved, kvinna ca 35 år
Områdeskoordinator -	Områdeskoordinator för Södra Innerstaden, man ca 50 år
Landskapsarkitekt -	Landskapsarkitekt vid stadsmiljöavdelningen på Malmö Stads Gatukontor, man ca 45 år

3.3.1.2 Intervju via mail

Då personer jag kontaktade via mail eller telefon för intervju inte hade möjlighet att ställa upp, skickade jag i tre fall ut mitt frågeformulär via mail med syftet att fånga sådana åsikter och erfarenheter som jag inte lyckats nå genom genomförda intervjuer. När frågor skickas via mail finns en risk att svaren kan bli knapphändiga eftersom man inte kan följa upp dem direkt, samt att man inte får med tonlägen och den mellanmänskliga interaktion som kan ske vid ett intervjutillfälle där man träffas. Att skicka frågorna via mail kan närmast likna en enkät, men med större möjlighet till uppföljning eftersom det skickades till en specifik person. Jag valde att använda mig av detta material då jag ansåg att det tillförde intressant information som intervjuerna inte lyckats fånga. Följande personer fick och svarade på frågeformuläret via mail (se bilaga 2);

Mailkontakt A-	Fastighetsskötare MKB, Seved, man
Mailkontakt B-	Fastighetsägare för hyresrätter i Seved, som haft odlingar men valt att avsluta odlingsprojektet, man
Mailkontakt C-	Ordförande för en bostadsrättsförening i Seved, man

3.3.2 Deltagande observation på plats och artefakter

Deltagande observation är en metod som ofta beskrivs vara en del i fallstudier och den innebär att man är närvarande och interagerar med personer på platsen. Till skillnad från intervju är metoden inte beroende på individens minnesbild av något, utan fokuserar på att kunna studera beteenden och skeden i samma stund som de inträffar, i det naturliga sammanhanget. Ett beteende i detta sammanhang innebär inte enbart fysiska handlingar utan även verbala yttranden, relationer mellan individer, känslouttryck och liknande (Patel & Davsidsson, 1991).

En deltagande observatör tar aktiv del i den situation som ska observeras och blir en del av den aktuella gruppen (Patel & Davsidsson, 1991). Jag valde att genomföra deltagande observation baserat på att verksamheten till så stor del handlar om delaktighet och gemenskap, där alla är välkomna och bjuds in att delta. Hade jag inte deltagit i aktiviteterna vid mina besök hade det känts onaturligt och främmande med risken att min närvaro hade kunnat komma att påverka individerna så att deras beteende förändrats (Patel & Davsidsson, 1991). Anledningen till att jag valde att använda deltagande observation som metod var främst för att få möjlighet att själv uppleva och tolka den sociala kontexten och samspelet mellan individer på plats och ses som ett komplement till intervjuerna.

Mina deltagande observationer genomfördes genom återkommande vistelser på odlingsnätverkets veckoträffar under hösten 2012. Varje vecka har man en odlingsträff med teman som varierar från att vara ute och gräva i odlingarna till workshops där man lär sig att laga mat eller bygga kompost. Vid tillfällena då jag observerat har jag gjort mig så delaktig som möjligt i aktiviteterna, något jag inte upplevde några svårigheter med, i och med en mycket öppen och välkommande atmosfär. Då jag ville göra mig så delaktig som möjligt under själva aktiviteterna dokumenterades observationerna skriftligen i efterhand. Under dessa tillfällen gjordes även fotodokumentation som del i att kunna förmedla odlingarnas visuella kvaliteter och dokumentera den aktivitet som ägde rum.

Förutom observation av den sociala kontexten har även de olika odlingsytorna runt om i området gett information om odlingarnas karaktär, användning och utveckling och dessa har legat till grund för beskrivningen av fallet.

3.3.3 Skriftligt källmaterial

I sammanställningen och beskrivningen av odlingsnätverket i Seved som fall har också skriftligt källmaterial samlats in. En stor del av materialet kommer från Odlas hemsida, där rapporter, beskrivningar av verksamheten samt olika publikationer kring odlingsnätverket samlats och publicerats. Material hämtat från Internet kan vara en osäker källa på grund av att informationen snabbt kan försvinna eller förändras, men i detta fall fanns och hänvisades jag ofta till material dokumenterat på Internet då den mest intressanta informationen inte fanns i skriftlig form. Vidare har det skrivits många artiklar om odlingsverksamheten i Seved i olika tidningar, ett material som jag även har tagit del av genom Internet. Även information från examensarbeten och böcker om verksamheten har samlats in.

BESKRIVNING AV STADSODLINGEN I SEVED

I detta kapitel beskrivs odlingsverksamheten i Seved som resultat från litteraturstudierna som jag genomfört i min fallstudie.

4

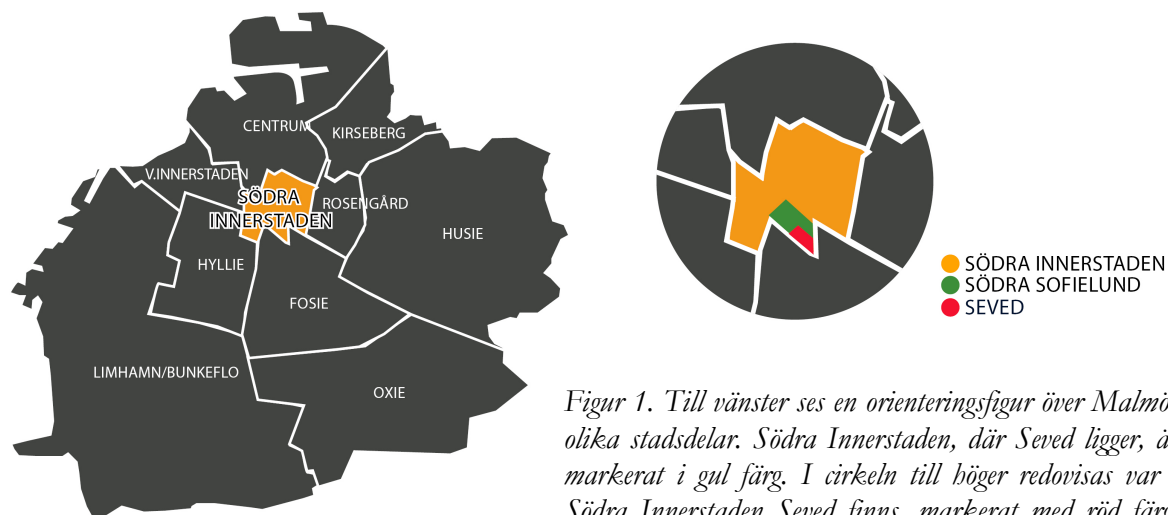
4.1 OMRÅDESBESKRIVNING SEVED

Seved är ett område i Södra Sofielund som ligger i hjärtat av Malmös innerstad och tillhör stadsdelen Södra Innerstaden (se figur 1). Södra Sofielund är ett ganska litet område, geografiskt avgränsat från sin omgivning av de hårt trafikerade gatorna Lönngatan-Lantmannagatan-Ystadvägen-Nobelvägen. Centralt placerat i området finns ett torg, Sevedsplan, som mötesplats (Malmö, 2011a).

Området började växa fram under mitten av 1800 i anslutning till industrier som etablerades utanför Malmö stads dåvarande stadsgräns (Wettermark, 2009). Bebyggelsen i området består idag främst av småindustrier, verksamhetsbyggnader, gatuhus från slutet av 1800-talet och flerbostadshus från 1930-talet. Kvarteret Seved bebyggdes på 1950-talet och karakteriseras av flerfamiljshus i tre till fyra våningar placerade runt halvöppna gårdar. Bostädernas upplåtelseform domineras av hyresrätter, men det finns även bostadsrätter och äganderätter (Malmö Stad, 2011a). I Seved finns 25 olika fastighetsägare, varav den enskilt största är Malmös Kommunala Fastighetsbolag AB, MKB, som står för halva lägenhetsbeståndet (Wettermark, 2009). Ett flertal privata fastighetsägare dominerar det övriga hyresbeståndet samt att det finns ett fåtal bostadsrätter (Malmö Stad, 2011b). Det stora antalet mindre fastighetsägare anges enligt Malmö Stad ha en skiftande ambitions- och seriositetsgrad, det finns problem med missköta fastigheter, vilket är en bromskloss för den fysiska upprustningen och utvecklingen av området och man påpekar vikten av att fastighetsägare engageras och tar större ansvar för boendemiljön för att få framgång i hur den fysiska miljön i Seved kan utvecklas ur ett socialt hållbarhetsperspektiv.

I rapporten ”Nu lyfter vi Malmö” av Malmö Stad (2011b) sammanfattas Seveds fysiska och sociala styrkor att handla om det geografiskt centrala läget med närhet till en mängd verksamheter och aktiviteter, relativt låga hyror och ett omfattande förenings- och nätverksliv med många engagerade människor som vill vara med och påverka området. De fysiska och sociala utmaningarna som framhävs handlar om social problematik, hög otrygghet, kriminalitet, skadegörelse, hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå, trångboddhet och missköta fastigheter. Det är hög omflyttning i området, en fjärdedel av områdets invånare flyttar in eller ut varje år.

Idag är det framförallt yngre personer, studenter och familjer av utländsk bakgrund som söker sig till området. Seved är ett mångkulturellt område med ung befolkning, drygt hälften av de ca 4480 invånarna är mellan 19 och 44 år (Malmö Stad, 2011a).

Figur 1. Till vänster ses en orienteringsfigur över Malmös olika stadsdelar. Södra Innerstaden, där Seved ligger, är markerat i gul färg. I cirkeln till höger redovisas var i Södra Innerstaden Seved finns, markerat med röd färg. Digital illustration av Anna Eriksson.

4.2 PROJEKTET BARN I STAN – ODLING SOM SOCIALT VERKTYG

”Barn i stan” är ett socialt projekt som initierade odlingarna på Seved och finansierades av Allmänna Arvsfonden under tre år, från april 2008 till mars 2011 (Barn i Stan, 2011). Projektet hade inte odling som sitt huvudsakliga syfte, utan drevs av den somaliska föreningen Hidde Iyo Dhaqan i Seved i syftet att utveckla och använda nya modeller för att skapa möten, dialog, samverkan och gemenskap i områden med social utsatthet. I huvudsak fokuserades projektet på att skapa möten mellan barn och unga med invandrarbakgrund och äldre personer med svensk bakgrund i Malmö (Odlå i Stan, 2012a). Med målet att skapa långvariga relationer och dialog mellan människor med olika ålder och bakgrund utvecklades verksamheten i projektet till att omfatta en mängd olika aktiviteter för att främja möten så som att starta café, fira olika högtider, spela bingo och att odla (Delshammar, 2010). Projektets första år fokuserades på hur det var när områdets svenska seniorer var barn och man fick reda på att det förr i tiden funnits kolonilotter i Seved. Ett intresse kring huruvida det går att odla i staden idag väcktes och under 2009 anlade Barn i Stan sin första odling i form av en kolonilott vid torget på Sevedsgatan tillsammans med barn och boende i området (Wettermark, 2009).

4.3 ODLINGSNÄTVERKET SEVED TAR FORM

Odlingen som initierats av projektet Barn i Stan 2009, skapade ett intresse bland andra i området som stannade till vid kolonin och blev inspirerade till att själva vilja odla på sin innergård eller i anslutning till sin fastighet. Därmed väcktes idén med att skapa ett samordnande odlingsnätverk för att finna modeller och system mellan boende och fastighetsägare för att kunna möjliggöra och möta upp intresset för att odla (Odlå i Stan, 2012b).

Odlingsnätverket Seved skapades inom ramen för Barn i Stan projektet tillsammans med boende och fastighetsägare i området med syftet att stimulera fler till att börja odla på Seved (Barn i stan, 2011). Under vintern 2009 anordnade Barn i Stan ett första möte med MKB, Hyresgästföreningen, Heimstaden och den privata fastighetsägaren Lars Andersson för att diskutera förutsättningar, möjligheter och svårigheter kring att upplåta tomtmark för boende att odla på (Wettermark, 2010). Den metod som man kom fram till var att fastighetsägare upplåter mark, står för redskap, byte av jord och bevattningsmöjligheter åt intresserade boende samt att odlingssamordnare hjälper boende att komma igång med odlingarna, bedriver odlingsträffar varje vecka och håller utbildning i ekologisk odling (Odlå i Stan, 2012b).

Projektet Barn i Stan, som till en början var med och initierade odlingsnätverket, avslutades under 2011. Under samma år blev Odlingsnätverket Seved en ideell förening med aktiva odlare från de mest engagerade fastighetsägarna i styrelsen (Odlå i Stan, 2012b). Målsättningen är att driva Odlingsnätverket vidare enligt den uppbyggda modellen under förutsättning att Malmö stad och fastighetsägarna uppmärksammar och stödjer de sociala och ekologiska effekter som uppstått runt odlingsnätverket (Wettermark, 2010). Under 2011 var det runt 10 aktiva fastighetsägare som aktivt ingick i Odlingsnätverket, och ungefär 30 som hushåll odlade. Totalt består hela nätverket av 300 personer varav 100 bor på Seved. (Odlå i Stan, 2012b).

Idag har Odlingsnätverket fått tillgång till en samlingslokal i en av MKB:s fastigheter i Seved, vilken fungerar som en utgångspunkt för de odlingsträffar som anordnas varje onsdag. I lokalen finns även ett kontor för odlingssamordnarna och anställda i Odlingsnätverket.

4.4 ODLINGARNA

4.4.1 Odlingarna kring Barn i Stans verksamhet

Den första odlingen, ”kolonilotten”, anlades på ca 25m² tomtmark utanför Barn i Stans verksamhetslokal, samt i några pallkragar längs husväggen. Tomtmarken var en gräsmatta som togs bort och ersattes med ny jord. För att skydda odlingen planterades ett flätat pilestaket runt odlingen, varefter kolonilotten etablerades med pågående workshops kring odlingarna. Placeringen intill torget visade sig vara bra, då många spontana möten möjliggjordes med förbipasserande fotgängare eller cyklister, som kunde uppmärksamma och intressera sig för utvecklingen av kolonilotten. Ryktet om odlingen spred sig och boende kom med både plantor och fröpåsar som bidrag till odlingen. En misstanke som uppstod bland boende i området var att odlingarna skulle vandaliseras, då de var helt tillgängliga för alla som passerar, något man efter säsongen kunde konstatera inte hade inträffat (Wettermark, 2009).

Kolonilotten som anlades utanför Barn i Stans verksamhetslokal, blev en blomstrande, prunkande odling mitt i staden som ändrade kvarterets utseende och karaktär både rumsligt och i social mening. Den blev en naturlig mötesplats där många boende möttes i lusten att odla, diskutera kring allt som har med odling och mat att göra, och att dela och bidra med olika kunskaper och erfarenheter. Att odla tillsammans visade sig vara en väl fungerande metod för möten och dialog över alla gränser (Wettermark, 2010).

4.4.2 Andra odlingar runt om i Seved idag

Med utgångspunkt i odlingarna utanför Barn i Stans verksamhetslokal har sedan 2010 olika odlingsmöjligheter skapats på ett flertal innergårdar runtomkring i Seved. På Odlar i Stans hemsida (Odlar i Stan, 2012c) beskrivs de olika odlingarna på innergårdarna hos ett antal fastighetsägare engagerade i odlingsnätverket. Det finns dels mindre odlingar i pallkragar eller så kallade grävda djupbäddar som sköts av enskilda boende som själva ansvarar för skötseln. I ett samtal med odlingssamordnarna från odlingsnätverket i samband med ett av mina besök i området hösten 2012, nämnde de uttrycket ”adoptera en rabatt” som innebär att boende i samarbete med fastighetsägaren tagit bort ”tråkiga” buskar i befintliga rabatter främst intill husväggar och själva börjat odla bl.a. grönsaker och blommor på ytan i stället.

Förutom odlingar i pallkragar, adopterade rabatter och mindre grävda djupbäddar i området, vars skötselansvar i första hand ligger på den boende som tagit initiativet till att odla, har man även anlagt några större odlingsytor som sköts gemensamt av engagerade i Odlingsnätverket. Utifrån egna observationer i området fanns under hösten 2012 en potatisåker samt en gemensamhetsodling, omgärdad av ett vitt staket där det bland annat odlades solrosor, grönsaker, örter och bärbuskar. Dessa gemensamhetsodlingar har anlagts i samarbete med MKB på gräsmattor utanför två av fastighetsbolagets flerfamiljshus (Odlar i Stan, 2012c).

Under sommaren 2010 fick odlingsnätverket ett brukaravtal med Gatukontoret för att sköta en rabatt vid fontänen samt tre mindre ytor på torget, Sevedplan (Odlar i Stan, 2012c). I de

befintliga ytorna odlades majs, solrosor, mangold och sommarblommor. Man konstruerade även ett så kallat ”bön(e)tempel”, en konstruktion byggd som en geometriskt formad koja som man kan gå in i vilken täcktes med rosenbönor. Böntemplet har under säsongen 2012 förflyttats till gemensamhetsodlingen utanför MKB:s fastigheter.

De flätade pilestaketen skulle kunna sägas ha blivit något utav ett ”signum” för Odlingsnätverket och har använts på ett flertal platser runt om i Seved för att på ett snabbt och effektivt sätt skapa en skyddande avgränsning, entréer och rum för odlingar. Man räknar med att ha flätat ca 150 meter pilestaket utmed Sevedsgatan och Sofiagatan (Wettermark, 2010).

A photograph showing a group of children and an adult gathered around a grey wheelbarrow filled with many apples. The apples are in various stages of ripeness, ranging from green to red. One child in a blue and white striped shirt is reaching into the wheelbarrow. Another child in a brown patterned jacket is looking at the apples. An adult in a dark jacket and a green knitted hat is leaning over the wheelbarrow. The background shows a grassy area with some bushes and a building in the distance.

RESULTAT OCH ANALYS AV FALLSTUDIEN

*I följande kapitel presenteras de resultat som erhållits
från intervjuerna och observationstillfällena.*

5

5.1 INTERVJUER

5.1.1 Bearbetning av intervjuer

Som tidigare nämnts i metodkapitlet har intervjuerna bearbetats genom att det inspelade materialet har renskrivits, utifrån metoden att skriva upp de viktigaste aspekterna för studiens frågeställning i punktform. Jag bearbetade sedan dessa genom att identifiera olika ämnesområden som återkom i intervjuerna. Dessa ämnesområden ligger till grund för de 10 stycken teman jag valt ut som rubriker att arbeta efter, vilka sammanfattar och representerar de ämnen som var vanligt förekommande i intervjuerna samt knyter samman de olika intervjuerna för att lättare skapa en helhet och ett läsbart resultat. Dessa teman fanns alltså inte med i början av studien utan har utvecklats i bearbetningen av intervjuerna. Vad som är viktigt att nämna är att detta är ett resultat som är filtrerat genom min tolkning och att mina teman är beroende av min förståelse och analys av materialet.

5.1.2 Drivkraft och engagemang i odlingsverksamheten

I Intervjuerna är det framförallt den sociala aspekten av att odla som utmärker sig som motiv hos odlare för att engagera sig i odlingarna på Seved. Odlingen beskrivs som ett verktyg för att skapa mötesplatser där man kan träffa och lära känna andra människor. Odlingen blir ett gemensamt intresse och samtalsämne att mötas och prata kring, vilket leder till att sociala kontakter kan utvecklas. Nedan följer ett citat från en odlare som beskriver hur hon en regnig dag fick se att någon placerade ut odlingslådor på hennes innergård och då genast rusade ner och sa att hon ville vara med. Anledningen till varför hon blev så entusiastisk och ville vara med och odla beskriver hon i följande:

Det handlade inte enbart om odlingen. Jag hade velat odla kontakter i området länge. Jag gjorde tappra försök när jag flyttade till området för flera år sedan, men lyckades inte. Jag kunde säga hej till grannarna, men inte mer. Med odlingen bröts isen! - *Odlare A*

En annan odlare beskriver att hennes intresse för att engagera sig i odlingarna väcktes redan under tiden då odlingsprojektet initierades av Barn i Stan. *Odlare C* beskriver att hon gick runt i ett års tid och tyckte att all odling och verksamhet som började växa upp kring Barn i Stans lokaler såg kul och mysig ut, men inte vågade ta steget att kontakta verksamheten förrän en kompis som läst om odlingarna i Seved frågade varför hon inte var med i nätverket. Via sin kompis fick hon någon att ta följe med och en anledning att gå dit och sedan dess beskriver hon att hon var fast. För hennes del var det inte enbart odlingen som lockade, utan det handlade främst om den sociala samvaron, ett sätt att få kontakt med olika människor i Seved, att lära känna sina grannar och ”komma in i området”.

Ytterligare en personlig drivkraft som utmärker sig i intervjuerna grundar sig i viljan skapa något och få utlopp för sin kreativitet genom att odla. Detta illustreras av en odlare som sa:

Jag ville skapa någonting, då var odlingen ett slags skapande, att få det att växa från frö. Det var jättehäftigt! – *Odlare B*

En möjlighet till rekreation och fysisk aktivitet för hälsa och välbefinnande är även något som motiverar till odling:

Jag kan i stället för att gå mina ständiga promenader i området som jag har tröttnat på, gå ut och jobba ett tag i potatisåkern. En slags friluftsliv... jag menar... att komma ut. – *Odlare B*

De personliga motiven bakom att engagera sig i odlingsverksamheten varierar till viss del mellan de intervjuade odlarna och det visar sig även att dessa motiv utvecklas och förändras med tiden. Detta kan illustreras i en kommentar från en engagerad brukare som varit med och odlat under tre säsonger och beskriver att:

Det är ju så att ens intresse förändras en del. Nu har jag erövrat en massa kunskaper. Från början var handlade det mest om att odla, det var mycket det. Men där är många saker runtomkring som ger mervärde. Men nu är det lite mer att göra något av det. Så att jag får grönsaker utav det och att kunna utveckla mina kunskaper i att odla och vad man kan göra med skörden. – *Odlare B*

I och med att deltagare i odlingen lär sig och ”erövrar” ny kunskap leder det intresset och motivet för att odla i nya riktningar. *Odlare B* poängterar att det är odlingen som är den absoluta primära anledningen till att hon odlar, att få komma ut och ha en skapande kreativ fritidssysselsättning. När jag frågar hur viktiga odlingsträffarna på onsdagarna är beskriver hon dock att de inte var en drivkraft från början men har blivit det nu efter att ha fått chans att träffa och lära känna många människor genom odlingen. Hon beskriver att odlingsträffarna dels har blivit ett sätt att umgås med sina nya vänner, men även ett sätt att lära sig nya saker knutna kring det man odlar, att få vidareutveckla sin kunskap exempelvis genom att lära sig om örtteer, medicinalväxter eller att laga mat. Denna utveckling har blivit en viktig och betydelsefull motivation till varför hon väljer att fortsätta sitt engagemang i odlingsnätverket. Även *Odlare C* reflekterar över odlingsträffarnas betydelse för att folk väljer att engagera sig och fortsätter att odla:

Jag tror att det både är viktigt med att anordna aktiviteter och inte. Det är bra att kunna visa att det finns samband, att man får chans att utveckla den första kunskapen man får av att odla, baskunskaperna. Man kan inte bara stå och stampa på baskunskaperna. Därför krävs att det finns andra aktiviteter kring odlingen, för att behålla och utveckla intresset. Men vi måste även fånga in nya som vill odla. Det måste därför finnas en balans mellan att hålla det jordnära och att ha andra aktiviteter kring odlingen. – *Odlare C*

Det finns även kommentarer som tyder på att drivkraften och viljan att odla kan påverkas negativt, framförallt genom aspekten att inte få uppmuntran eller den hjälp man behöver för att odla. Detta är något som *Odlare C* upplevde i ett försök att initiera odlingar på innergården till sin fastighet. Hon ritade själv upp en plan för odlingarna, tog kontakt med sin hyresvärd, som var positivt inställd till projektet och började därmed odla. I början beskriver hon att det var många i huset som var positiva, visade intresse och började hjälpa till, men att intresset tyvärr avtog med tiden, vilket hon beskriver påverkade sin egen lust och glädjen av att odla lite. Hon tror att det hade att göra med organiseringen av odlingarna, vem som skulle sköta vad och att folk inte hade tid, även om de tyckte att odlingen som idé var bra. Hon menar att det därför är viktigt att styra upp vem som gör vad i odlingen, så att ansvaret inte bara hamnar hos en person i slutändan.

5.1.2.1 Markägarnas drivkraft

Företrädare Willbem beskriver i intervjun att deras drivkraft att starta odlingar på en av sina fastigheters innergårdar i Seved grundades i att de inspirerats av den odlingsverksamhet som de hade sett och hört växt upp runtomkring på Seved, och de goda erfarenheter de hört att odlingen fört med sig. Hon beskriver att:

Vår inställning till stadsodling har förändrats. Nu har vi fått upp ögonen på ett annat sätt. Vi har sett att stadsodling har varit populärt i några år, generellt. Det har varit lite trendigt, att odla på sin balkong. Men i och med de odlingar som började växa fram på Seved fick vi en helt annan dimension om vad stadsodling kan innebära. Vi såg att den kan knyta människor samman, minska problem, känna samhörighet och gemenskap och de bitarna på ett helt annat sätt. Mycket ett socialt projekt, eller företeelse, som en rörelse i sig. På så sätt har vi verkligen ändrat uppfattningen. – *Företrädare Willbem*

I och med att de fick hjälp från Odlar i Stan och odlingsnätverket menar hon att de vågade satsa på odlingen. Hon beskriver att de som fastighetsägare inte har resurser att på egen hand sköta odlingarna, eller drivkraften att initiera dem själva. De kan inte skapa en tjänst för att sköta odlingarna eftersom det krävs enormt mycket engagemang och resurser, så därför var hjälp från odlingsnätverket en förutsättning för att börja odla. Hon beskriver vidare att anledningen till att skapa odlingsmöjligheter på innergården dels var att skapa en fin miljö, men framförallt att få boende att mötas genom odlingen, att bry sig mer om sin utemiljö och därigenom skapa högre trivsel bland hyresgäster.

Företrädare MKB har varit med i odlingsprojektet från början och beskriver att han uppmärksammat intresset att odla från några som kom och frågade om de kunde odla ”koriander, eller liknande” som de hade odlat i sina hemländer. Han beskriver att han tänkte ”ja, varför inte? Vi har ju en gräsplätt utanför kontoret där det bara rastas hundar annars och folk klagar att den ser tråkig ut. Där kan vi ju odla lite!” Han beskriver att odlingen snabbt blev en mycket större och effektivare metod för att mötas än man föreställt sig från början. Han säger att ”jag visste att saker händer när man odlar, men inte såhär mycket!”. Odlingen var den mest överlägsna metod för att få folk över alla gränser att mötas över en gemensam aktivitet. Alla kunde vara med. Odlingarna spreds sedan i området och han beskriver att MKB sponsrade med jord, material, mark, slangar, vatten osv. för att skapa förutsättningar att kunna odla, samt att man även satsat på att skapa en gemensamhetsodling i området. Drivkraften som MKB har för att skapa odlingsmöjligheter för boende grundades i de positiva krafter som de såg att odlingen förde med sig, att boende själva ville påverka sin utemiljö, att odlingen skapade gemenskap och var en metod som fick folk över alla gränser att mötas och i förlängningen trivas bättre i sitt bostadsområde.

Att odlingarna ses som en symbol för områdets utveckling är även något som tas upp av en bostadsrättsförening som valt att plantera och sätta pilehäck kring en av sina gräsmattor. De menar att det är viktigt att alla är med och engagerar sig för att lyfta området och genom odlingarna bidra till att skapa en ny bild av Seved:

Vi finner det viktigt för områdets sammanhållning och utveckling att alla engagerar sig och försöker lyfta området. Vi finner det viktigt att flera fastigheter har ett liknande formspråk i sina grönytor och pilehäckar som blivit lite synonymt med Seved. –

Mailkontakt C

Även en odlare reflekterar över varför fastighetsägare i Seved borde intressera sig för att skapa förutsättningar för boende att odla:

Jag anser att de borde ha intresse av att skapa ett fint område, fina gårdar, att de vill ha sådana boende som trivs i området som inte bara flyr hals över huvud när de ser vad som pågår på gatorna. –*Odlare A*

5.1.3 Möten, social gemenskap och integration

Alla personer jag intervjuat beskriver med stor entusiasm att odlingarna på Seved har skapat en mängd nya sammanhang och möjligheter för människor i området att mötas. Möten sker på olika sätt runt om i områdets odlingar, mellan odlare, odlingssamordnare eller förbipasserande personer. Samlingslokalen har även blivit en social knutpunkt och central mötesplats där aktiviteter och odlingsträffar anordnas. De boende beskriver att de genom odlingen har kunnat träffa och lära känna sina grannar, något de tidigare försökt men inte lyckats med. En av de engagerade odlarna utvecklar vad detta kan innebära utifrån frågan hur odlingen har påverkat hennes vardagsliv:

Mitt deltagande i odlingarna har förändrat väldigt mycket. Nu lär jag känna många människor här. Ett antal år kände jag ingen över huvud taget, jag kanske bara hälsade på någon i trappan. Nu känner alla igen mig för de har sett mig där ute. Folk hälsar till och med på mig utan att jag känner igen dem! – *Odlare B*

Odlare A beskriver att människor har mycket olika behov och anledningar till att odla och menar att odlingen för vissa personer är vägen för att bryta sin isolering, andra lider av ensamhet och strävar efter att få en vän eller att få uppleva gemenskap. *Odlare C* beskriver vad medverkan i odlingsnätverket har inneburit för henne i kontakten med sina grannar och upplevelse av området:

Genom odlingsverksamheten har jag fått kontakt med mina grannar. Jag har fått jättebra kontakt med folk i mitt hus och i området, med jättemycket folk i området. Jag vet att odlingen som metod för att skapa möten fungerar och jag tvivlar på att jag hade fått kontakterna om jag inte varit med och odlat. Jag hade till exempel aldrig varit Helenas kattvakt om vi inte hade odlat. Nu umgås jag privat med folk i området. – *Odlare C*

Även områdeskoordinatören från stadsdelskontoret reflekterar över odlingarnas sociala effekter och betydelse för Seved:

Jag ser att medborgare i området oavsett bakgrund träffas där och odlar tillsammans, mötet och samtalet som sker där är oerhört viktigt i ett område som har utpekats som ”problemområde”. –*Områdeskoordinator*

Liknande reflektioner av odlingens förmåga att knyta kontakter människor emellan reflekterar en odlare över, som varit med i projektet sedan start. Hon beskriver att hon bott i området ett flertal år innan odlingsmöjligheterna kom och att hon gjort tappra försök att knyta kontakter i området som nyinflyttad, men utan framgång. Hon kunde säga hej till grannarna men längre än så sträckte sig inte kontakten. Vändpunkten kom då man började odla i området och hon beskriver att isen bröts mellan människor:

När vi började med odlingen bröts isen. När vi började syssla med någonting på gården eller torget var det inte bara barnen som kom, utan olika människor. Hemmasittande arbetslösa män, gamla människor, invandrare som knappt kunde prata svenska. De blev jätteglada när de såg vad vi gjorde. Nästan alla samhällsgrupper och åldrar var intresserade av vad vi gjorde i jorden. På det sättet kunde vi odla kontakter med människor i området också, inte bara grönsaker. – *Odlare A*

Odlare A, som även varit delaktig i föreningens styrelse, beskriver att odlingsprojektet var en oväntad möjlighet för att skapa kontakter i början, men att just den biten formulerades in i stadgan när föreningen startades. Hon beskriver att föreningen nu står på två ben som hon menar är nyckeln till den framgång som hela stadsodlingen har i området. Det ena benet handlar om att sprida kunskap om ekologisk stadsodling och hjälpa folk att odla. Det andra benet, eller målet, handlar om att skapa möten mellan människor, något hon menar att odlingen verkligen bidrar till i Seved.

Odlare C reflekterar över varför odlingen fungerar som en så effektiv metod för att få folk att lära känna varandra:

Tanken är att det ska finnas ett odlingsintresse, men även ett samtalsämne, att odlingen fungerar som en inkubator. Att man lär känna folk. Odlingen kan vara ett ämne som förenar folk att t.ex. lära sig bättre svenska. Alla har en relation till odling eller mat, har man inte odlat tidigare kan man vara intresserad ändå, hur man gör, vad man kan utnyttja det till. Idag ska vi prata om hur man kan göra egna hudkrämer från det man kan odla själv. Det har lockat hit många som är intresserade. – *Odlare C*

En fastighetsskötare på MKB beskriver via mail att odling är en tydlig trend som han tror kommer att fortsätta och han poängterar framförallt att nyckeln till fortsatt odling i området är att arbeta med den sociala kopplingen till odlingarna. Han beskriver att den sociala betydelsen som projektet har haft för området är stor, eftersom odlarna har skapat en odlingsförening som har ytterligare aktiviteter kring odling. Även de som inte är med och odlar är välkomna på dessa träffar och skapar ytterligare kontakter mellan grannar och bidrar till ökad trivsel i området.

5.1.4 Odlingens betydelse för upplevelsen av bostadsområdet – trygghet, ökad trivsel och hemkänsla

I de flesta intervjuer jag genomförde nämndes trygghetsaspekten, ökad trivsel och hemkänsla som viktiga positiva effekter av odlingsprojektet. Den ökade känslan av trygghet förklaras dels som en effekt av att fler människor rör sig i området, att man genom odlingen har lärt känna folk och även känner igen fler i sin omgivning. *Odlare C* beskriver att det sociala kontaktnätet som hon fått genom odlingen skapar trygghet:

Nu vet jag att odlingsprojektet fungerar för att skapa trygghet. Jag har fått mycket gemenskap, kontakter och trygghet genom odlingen, social integration. – *Odlare C*

Odlare A säger att hon har stora förhoppningar om att odlingarna ska spridas i Seved och att alla som vill får möjlighet att vara med, på sin egen gård. Hon tror att detta kan bidra till att större trygghet kan skapas i området:

Alla gårdar öppnas och man känner sig trygg på det sättet att alla kan umgås, att man inte behöver stänga in sig för att man är rädda för varandra. – *Odlare A*

Företrädare Willbem beskriver att de i kundundersökningar har sett att introduceringen av odlingar på en av sina innergårdar generellt har ökat trivseln bland hyresgäster i fastigheten, vilket de menar är en mycket viktig aspekt både för boende och för fastigheten. Kommentarer om gården efter att odlingen introducerades är att den anses ha blivit en finare miljö både för barn och vuxna. Hon beskriver vidare om den effekt som odlingen kan ha för trivsel:

Jag tror att odlingen för många människor skapar lite av ett lugn och lite mer trivsel. Det kan vara stolthet över området. Jag tror att det gör gott. Man brukar säga att man inte kan bygga bort problem, men det här kan vara ett av de mer effektiva sätten att bygga bort problemen om man säger så.

- *Företrädare Willbem*

Det är många olika bitar som ska falla på plats i Seved, stora problem att lösa. Men odlingen är en självklar och jätteviktig bit för att öka trivseln och bidra till att lösa problem. - *Företrädare Willbem*

Deltagare i odlingsprojektet beskriver även hur de trivs bättre i Seved sedan de blivit en del av odlingsverksamheten. Genom att få vårda och sköta sitt bostadsområde genom odlingarna beskriver de att de bryr sig mer om sin utemiljö, att odlingen blir ett sätt att rota sig vilket har bidragit till att de trivs mycket bättre i Seved. *Odlare B* beskriver det som att hon nu känner sig hemma i Seved, något hon inte tidigare har gjort:

Här känner jag mig mer hemma. Det är mitt område. Här utanför där jag odlar är ”min” mark. Jag använder den. – *Odlare B*

Odlare C menar att hon kan se en tydlig gräns för hur hon upplevde Seved tiden innan hon blev delaktig i odlingsprojektet jämfört med idag. Hon berättar att hon första året som nyinflyttad i Seved var med om inbrott i lägenheten, inbrott i källaren och översvämning av källaren. Hon beskriver hur hon påverkades av den dåliga bild som målats upp av Seved i media och tänkte ”vad är det för ställe jag har flyttat till?”. Men genom att medverka i odlingsnätverket lärde hon känna folk i området som var jättetrevliga och hon beskriver att hon i efterhand insett att det som hände första året inte behöver knytas an och kopplas till den negativa bild som hon fått via media, utan att den hade andra förklaringar. Hon menar att även om det fortfarande händer dåliga saker i området ser hon på det med andra ögon och fokuserar i stället på att det händer mycket ”jättebra grejer” i området som hon tror på. Hon beskriver bland annat att hennes deltagande i odlingsinitiativet till och med har gett henne jobb i odlingsnätverket, att hon lärt känna folk på Rasmusgatan och nu vågar gå där, något hon tidigare beskriver varit rädd för att göra.

I intervjun med *Företrädare MKB* ger han ett konkret exempel på en situation då odlingen bidrog till att öka den upplevda tryggheten bland boende i deras fastigheter. Han berättar om en familj boende på första våningen i ett av hyreshusen på Seved som lämnade in önskemål att få börja odla nedanför sin balkong. MKB tyckte att det lät som en bra idé och lät dem ”adoptera en rabatt”, vilket innebar att de fick tillgång till och ta ansvar för rabatten nedanför sin balkong för att odla. För att lättare kunna nå sin plantering lät MKB även ordna med en dörr och trappa från familjens balkong till rabatten. Innan familjen började odla hade MKB under en tid fått in ett flertal klagomål om att det fanns ett ungdomsgång som på kvällarna ”hängde” på husets innergård och höll på med någon typ av ”olaglig verksamhet” vilket bidrog till otrygghet bland boende. Genom intervjun får jag veta att familjen började odla och vistas

mer på innergården försvann ungdomsgänget. Han utbrister att ”odlingen var ett mycket effektivare sätt att minska problem än alla övervakningskameror och vakter man kan tänka sig!”. Odlingen blev en anledning att få ut folk ur sina lägenheter, att börja visa sig och röra sig ute vilket visade sig kunna spela en betydande roll för att minska problem”. I det här specifika fallet var resultatet att man genom odlingen kunde bygga bort problemen, vilket bidrog till ökad trygghet i området i och med att ungdomsgänget försvann. Men med det sagt poängterade han dock att ungdomsgänget förmodligen inte slutade med sin verksamhet utan säkert fortsatte någon annanstans.

MKB som hyresvärd tampas ständigt med är att folk inte bryr sig om eller vårdar hyreslägenheter i samma grad som om man äger sitt boende, berättar *Företrädare MKB* i intervjun. Han menar att det är samma problematik kring utemiljön, om boende inte känner sig delaktiga eller får möjlighet att själva vara med och påverka den, då bryr man sig inte i samma grad som om man själv får ta del i skötseln eller påverka hur det ska se ut. Genom att låta boende få göra sin röst hörd och få chansen att påverka sin utemiljö skapas en känsla av tillhörighet, man rotar sig på platsen och framförallt börjar man vårda och bry sig om sitt boende och område.

5.1.5 Rekreation, hälsa och välbefinnande

I de intervjuer som jag gjorde fick jag inte så många kommentarer som knöt an till den betydelse odlingen specifikt har haft för odlarnas hälsa och välbefinnande. I litteraturstudierna finns många exempel på hur personer upplever såväl psykiskt som fysiskt välmående av att odla. Kanske hade det att göra med upplägget på mina frågor, eller kanske kändes denna aspekt som en så självklar del hos odlare att de kanske inte ens reflekterade över dess betydelse. Några kommentarer fick jag dock av en odlare som beskriver att hon till viss del såg arbetet i odlingarna som ett sätt att rekreera sig och få en anledning till fysisk aktivitet. Ytterligare en odlare beskriver att:

Det finns många olika vinster när man är med och odlar. Det viktigare med odlingen kanske är att få vara ute i det fria, fysisk aktivitet som hjälper mot smärtor. – *Odlare A*

En annan kommentar som kan kopplas till odlingens rekreativa värden är:

Det är bra för området också. Onyttiga gräsmattan används till något som är värdefullt. Det är bättre mikroklimat. Att bara gå in på potatisåkern känner man att det är fuktigare, ett annat klimat. – *Odlare B*

Att odlingarna upplevs ha ett annat klimat är en aspekt som spelar roll för känslan och upplevelsen av att odla men är även kopplad till odlingens ekologiska påverkan för området.

5.1.6 Att knyta an till historia och identitet

Att odlingen kan fungera som ett sätt att knyta an till personers barndom, historia eller identitet på olika sätt, är något som flera av de intervjuade talar om. Även en av odlarna reflekterar över odlingens betydelse och förmåga att knyta an till personers kulturella bakgrund. Hon beskriver att hon fått många kommentarer från personer om hur det var att odla i sitt hemland och glädjen över att nu kunna odla och skörda grönsaker som man inte haft möjlighet att få tag i innan man själv började odla. Hon beskriver vidare:

Jag tycker om kommentarer som handlar om att knyta an. Antingen på det sättet att odlingen knyter an till personers barndom, eller hur man odlade i sitt hemland. Det kan även vara att knyta an till sitt gamla yrke, kanske som trädgårdsmästare, hur man levde tidigare. Odlingen knyter an till en personlig nivå vilket är något mycket värdefullt för många. – *Odlare A*

Företrädare Willbem menar på liknande sätt att odlingen av samma anledning kan ha en stor betydelse för många personer i området:

Odlingen är något som knyter ihop grannar med varandra, kopplar ihop generationer, och jag tror att odlingen också är betydelsefull för att kunna knyta an till en annan kultur som man är uppväxt i, den blir ett sätt att få kontakt till hur man levde innan. – *Företrädare Willbem*

Odlare A berättar även att hon har fått många kommentarer om hur odlingen relaterar till personers barndom, hur det var att leva då. Hon beskriver att det var en av anledningarna till att potatisakern anlades, att den skapade kontakt med hur personer levde i området tidigare. Historier hade berättats av seniorer i området som beskrev att Seved en gång i tiden bestått av kolonilotter där det även odlades mycket potatis. Genom att börja odla potatis igen blev det ett sätt att knyta an till historien, att skapa kontinuitet och sammanhang och hon beskriver att de fick mycket beröm och positiva kommentarer från de äldre i området. Hon beskriver vidare att de äldre stolt visade potatisakern för sina barn och barnbarn och berättade om hur Seved en gång sett ut.

5.1.7 Ekologisk odling, lärande och livsstil

I flera av mina intervjuer lyfts odlingens roll för lärande och kunskapsspridning, där lärandet sker på ett flertal sätt, dels ute i odlingarna men även i form av andra aktiviteter knutna till odlingen. Varje onsdag anordnas en odlingsträff utifrån olika teman som planerats in enligt önskemål och idéer av odlarna själva. Dessa träffar kan handla om att ge sig ut i odlingarna tillsammans för att exempelvis plantera potatis eller att planera eller bygga något ute i odlingarna, vilket ger praktiska kunskaper och lärdomar. Även aktiviteter som kretsar kring vad man kan göra av det som odlas anordnas, att laga mat tillsammans, anordna skördefester eller ha föreläsningar om exempelvis medicinalväxter. Att bygga vidare på kunskap från att odla genom att vidareutbilda sig i möjligheter att använda det man odlar på olika sätt beskrivs av odlarna som betydelsefullt och viktigt för att skapa och behålla engagemang.

Som jag tidigare nämnt under kapitlet om drivkrafter bakom odlingsintresset, beskrev en odlare hur själva skapandet och den kreativa delen av odlingsprocessen var den främsta anledningen till att hon började odla. Men hon uttrycker också att hon med tiden, allt eftersom hon har erövrat kunskap, har insett att en vidareutveckling av den erhållna kunskapen kring odlingen har blivit allt mer betydelsefull, framförallt gällande vad man kan göra med det man odlar. Därför framhäver hon att odlingsträffarna blivit en betydande del av odlingsverksamheten där odlarna tillsammans bestämmer vilka olika typer av aktiviteter som ska genomföras. I citatet nedan beskriver hon lite av vad hon hittills lärt sig och tagit del av, något som hon tidigare inte haft kunskap om men nu finner stor glädje i:

Jag odlar inte bara för odlingens skull, man kan få ut mycket att äta, men jag har även upptäckt andra saker. Vi har haft andra inslag som är angränsande till odlingen. En

apotekare var här som kunde och lärde ut mycket om örtmediciner. Det var kul och jag fick lära mig mycket om örter, så nu har jag börjat göra egna örteer! – *Odlare B*

En annan odlare beskriver att hon har fått lära sig saker hon aldrig hade tänkt tanken på att intressera sig för om det inte vore för odlingsverksamheten, hon utbrister:

Biodlingen! Biodlingen är något jag aldrig i mitt liv tänkt mig att börja med. Så ett halvår senare sitter jag med stort engagemang i biodling! - *Odlare C*

Hon reflekterar även över betydelsen av att kunna vidareutveckla sina kunskaper genom olika aktiviteter knutna till odlingen:

Aktiviteterna som anordnas är bra att visa att det finns samband, att få möjlighet att kunna utveckla den första kunskapen man får från att odla, baskunskaperna. Man kan inte bara stå och stampa på baskunskapen. Men det är också viktigt att vi kan fånga in nya som vill odla. Vi måste ha en balans mellan att hålla det jordnära och att ha andra aktiviteter kring odlingen. – *Odlare C*

Att odlingen är ett gott exempel på en metod som kan bidra till att sprida kunskap om ekologisk odling och kretsloppstänkande är något alla intervjuade instämmer i. En av odlarna ger sin bild av hur hennes livsstil och inställning till ekologiskt närproducerad mat har påverkats av att själv odla ekologiskt inne i bostadsområdet. Hon beskriver att skörden inte utgör en så stor del av maten, men att det är tillräckligt mycket för att det ska vara motiverande att fortsätta odla. Hon menar att hon alltid har tänkt på att köpa ekologiska varor men att hon i och med sin medverkan i odlingarna i högre grad tänker på skillnader i säsongsutbud. Vissa saker uppger hon sig helt ha slutat köpa i affären:

Nu tänker jag mer på säsong. Jag äter de saker jag odlar på sommaren, så behöver jag inte köpa det på vintern. Jag är inte så förtjust i det som kommer långt ifrån. Nu är jag helt emot att köpa bönor från Kenya. Men det får gärna vara ekologiska varor från Skåne, annars struntar jag i det! Efter de goda grönsakerna härifrån är vitblaskiga tomater inte goda, de är inte ätliga! Därför tycker jag att tre, fyra månader utan tomater går bra. Jag har fått lära mig att äta mer efter säsong. Just nu är det en rotfruktsperiod...man har fått lära sig att äta och laga mat på annat vis. – *Odlare B*

Två odlare reflekterar även över odlingens betydelse ur ett samhällsperspektiv, att det är viktigt att sprida odling i staden ur en ekologisk synvinkel:

Jag hoppas att det blir mer odling i stan, mer insekter, djur. Det är viktigt eftersom om hela miljön håller ihop – om vi utrotar en del skadas allt. Om vi inte tillåter att bina eller andra insekter finns i stan ska vi inte få frukt osv... Man måste vara medveten om sådana saker. – *Odlare A*

Miljöfrågan är viktig för hela samhället. Det här är ingen liten eller obetydlig trend. Det finns en stor potential att fortsätta. Vi blir tvungna att ta hand om jorden mer. - *Odlare B*

5.1.8 Odlingens ekonomiska effekter

Ur brukarnas perspektiv förefaller den personliga ekonomiska påverkan av att odla mindre betydande i Seved. En odlare nämner att det endast är en liten del av årets matkonsumtion som kommer från gemensamhetsodlingen eller odlingslådorna på innergården och att kostnaderna

för att odla sina egna grönsaker är mycket låg. Hon nämner vidare att det inte är den ekonomiska betydelsen av odlingen som lockar, utan det är andra värden som spelar roll. Vad som däremot är viktigt menar *Odlare A* är att det inte kostar att vara med i Odlingsnätverket. För personer som väljer att bli medlemmar i föreningen tas en mindre medlemsavgift ut, men det finns inga krav på att man måste vara medlem för att medverka i odlingsaktiviteterna. För henne är detta en förutsättning för att locka personer och skapa engagemang och hon poängterar att ”det är viktigt att det inte ska kosta att vara med!”.

Odlingarna har lett till flera anställningar, en utveckling som odlingssamordnarna förklarar att man inte hade räknat med från början. Det var svårt att förutse att odlingarna hade sådan genomslagskraft, att en ideell förening har byggts upp, att det har lett till ett flertal anställningar samt bidragit till att de har kunnat starta en ekonomisk förening för att arbeta vidare med att sprida tankar och erfarenhet av stadsodling i Malmö. En av odlingssamordnarna nämner att odlingen redan nu skapar jobbtillfällen och att hon i framtiden ser det fullt möjligt att det i Malmö kommer att behövas fler människor för att organisera och koordinera odlingsinitiativ med föreningsliv, fastighetsägare och kommun.

Från fastighetsägarnas perspektiv anges odlingarnas ekonomiska betydelse vara svår att mäta, men viktig för att kunna motivera satsningen på odlingsprojektet. I min mailkontakt med en fastighetsskötare på MKB beskriver han att odlingsprojektet är en medveten satsning som uppges ha kostat en del, men han beskriver att den positiva uppmärksamhet i media som projektet har skapat och värdet av den sociala hållbarheten inte går att mäta i kronor. Detta menar även *Företrädare MKB* som beskriver att odlingarna i sig inte ger någon ekonomisk vinning för fastighetsägaren utan att det är de sociala värdena som kan ha en betydelse i förlängningen, men de är svåra att mäta. Det är det långsiktiga perspektivet av att genom odlingen öka trivsel i området, öka känslan av trygghet och den sociala samhörigheten som har potential att generera vinst för företaget. Han förklarar att genom att låta boende själva få påverka sin boendemiljö kan en känsla av tillhörighet skapas och leda till att man rotar sig mer på platsen, framförallt börjar folk bry sig om sitt område i högre grad. Han menar vidare att detta kan leda till att boende håller efter, vårdar och värnar om sin utemiljö i högre grad, något som är mycket viktigt för MKB ur en ekonomisk synvinkel i och med minskade kostnader för att t.ex. laga och underhålla saker som annars kanske hade vandaliserats eller inte hållits efter. Denna aspekt om odlingens effekter är även något *Företrädare Willhem* reflekterar över. Hon beskriver att odlingarna bidrar till lägre kostnader i form av mindre förstörelse, att folk värnar och tar hand om sitt boende leder till lägre kostnader i form av mindre behov att laga sådant som annars blivit förstört.

Företrädare Willhem beskriver vidare hur en innergård till en av deras fastigheter i Seved tidigare hade en gammal tråkig och sliten utemiljö som var mer eller mindre förstörd. Men när de i samarbete med Odlingsnätverket rustat upp innergården och satsat på odlingsmöjligheter har de erfart att allt är helt och orört. Hon menar att denna effekt givetvis är positiv ur ett ekonomiskt perspektiv för fastighetsägaren.

Mycket pengar går tyvärr åt att laga och fixa skadegörelse och annat och slipper man det lägger man hellre pengar på sådant här som är positivt och blir positivt, vilket odlingen är. Det är en ”win-win situation”. – *Företrädare Willhem*

En annan betydande ekonomisk effekt som nämns i intervjuerna är att odlingarna kan bidra till att minska omflyttningen i lägenheterna. *Företrädare MKB* beskriver att successionen, den tid

som en lägenhet står tom mellan hyresgäster, i regel innebär en mycket hög kostnad för hyresvärden i och med de kostnader som uppstår genom bland annat administration, renovering och ommålning. För att minska dessa kostnader strävar man ständigt efter att hitta metoder som kan leda till minskad omflyttning, något han beskriver att odlingen i Seved är ett mycket gott exempel på. Han menar att odlingsmöjligheterna har bidragit till att hyresgästerna i högre grad rotar sig på platsen, känner sig hemma och inte vill flytta från sina lägenheter i samma utsträckning. Att boende odlar skapar i sig även en anledning att inte flytta, man vill inte lämna sina odlingar. Detta har han uppmärksammat i samtal med hyresgäster som deltar i odlingarna som säger att: ”Jag hade tänkt flytta, men nu har jag en pallkrage med odling på gården som jag inte vill lämna. Därför har jag bestämt mig för att stanna”. Andra har nämnt att de nya kontakter och den goda stämning mellan grannar som odlingen har bidragit till har ökat trivseln av att bo i Seved och är en anledning till att inte vilja flytta.

Det har även förekommit att personer har valt att flytta till Seved på grund av möjligheterna att få odla. *Företrädare MKB* beskriver att han redan har uppmärksammat 5-7 personer som valt att flytta till Seved av den anledningen, vilket de är mycket stolta över.

5.1.9 Att utveckla och bygga samhället ”underifrån”

En genomgående åsikt från intervjuerna är att odlingsprojektets framgång på Seved bygger på att det är de boende själva som har initierat och driver projektet. En odlare konstaterar att ”när vi började odla och göra saker tillsammans började vi egentligen syssla med områdesutveckling underifrån!”. I och med att engagemanget och intresset att odla kommer från boende själva och inte från ett ”ovanifrånperspektiv” till exempel från kommunal nivå, beskrivs i intervjuerna att projektet kunnat få fotfäste i ett område som framställs ha en viss ”misstro” till stadsförändringsprogram. I och med att boende själva driver projektet skapas ett förtroende, intresse och engagemang bland andra boende, vilket illustreras i följande citat av en odlare i Seved, som bott i området under många år:

Det som är svårt är att bryta isen bland folk som bott länge i området. Stadsförändringsprojekt har kommit och gått, därför är folk lite misstänksamma och avvaktande i sitt engagemang i nya projekt. Men om de ser att det är ett riktigt projekt som inte slutar med en gång kan isen brytas. De har mer förtroende för en förening än tjänstemannaprojekt. Vi tänkte på det när vi valde föreningsformen. Att odlingsverksamheten ska vara demokratiskt styrd. Vem som helst kan medverka. – *Odlare A*

Det finns en trötthet av projekt och misstänksamhet för alla statliga och kommunala verksamheter. Det finns många människor som inte hade engagerat sig om kommunen hade drivit projektet. Då blir det för långsamt. Eller så blir det inte något alls om man inte har ekonomiska medel osv. för en kommunal organisation eller förening. Den ideella föreningen kan vara mer fri. Men då finns en fara som man måste räkna med; om man inte tar hand om medlemmar och engagerade personer i föreningen blir det en vilande förening. Därför jätteviktigt att skapa evenemang som vi gjorde, exempelvis potatisfest och skördefest, för att hålla föreningen levande. – *Odlare A*

Även *Företrädare MKB* reflekterar över betydelsen att odlingarna initieras från boende själva. Han tror det krävs att initiativet kommer ”underifrån”, att MKB själva inte kan driva eller starta odlingsinitiativ på andra ställen utan att ”det krävs att någon vill odla själv”. Han är

övertygad att det inte går att planera ”ovanifrån” i det här sammanhanget, vilket han även anser vara ett generellt stort problem i mycket av samhällsplaneringen. Han beskriver att det är boende själva som behöver få utrymme och möjlighet att göra sin röst hörd och engagera sig. Om man då ger möjligheter och uppmuntran för idéer och tankar så skapas en positiv kraft och känsla av att själv kunna skapa, utveckla och påverka sitt område.

En odlare uppmärksammar även att odlingarna har en stor betydelse för att bygga samhället underifrån, genom att hjälpa personer på ett personligt plan. Det är en aspekt av odlingen som hon menar inte alltid får så mycket plats i media, men har stor betydelse för den personliga utvecklingen och därmed även för samhällets utveckling:

En kvinna i området var nyfiken vilken typ av folk som bodde på Seved, men vågade inte tilltala någon utlänning. Hon hade inte heller någon svensk kontakt i området och hon har en personlighet som inte hjälper för att skapa kontakter. När hon engagerade sig i odlingarna blomstrade hon ut! Hon har upplevt en sådan personlig utveckling, inte bara för att kommunicera med grannar och röra sig säkert i området utan även personligt plan som i sitt arbete, på det sättet hjälper vi personer på en personlig nivå också.

–Odlare A

Hon beskriver vidare att:

På det sättet har mycket förändrats i Seved, på det personliga planet. Inte det som syns i tidningar. Den delen som bygger samhället underifrån är mindre synlig, men kanske den viktigaste utvecklingen. Och för den delen har föreningen gjort mycket. Vi gav möjligheter för människor att mötas, att utvecklas att ge chans att komma närmare till varandra. Göra något tillsammans, att få tillbaka hoppet, att det finns en framtid. Om vi gör något tillsammans kan vi uppnå sådant som vi inte trodde var möjligt innan.

- Odlare A

På frågan vilken betydelse odlingsprojektets har haft för Seveds utveckling svarar områdeskoordinatören för Södra Innerstaden:

Jätteviktig. Samlade krafter är enormt viktiga! Odlingarna har i sig genererat andra aktiviteter så som bikupesatsningen, förskolor och byalagen samarbetar kring äppelmustning och många sådana aktiviteter. Allt bidrar till att området utvecklas.

Han beskriver vidare att många positiva kommentarer kopplade till odlingsverksamheten når områdeskontoret och att det även påverkar andra delar av staden:

Vi får in oerhört positiva kommentarer. Framförallt när bilder och material publiceras kring odlingar blir det positiva kommentarer, ”åh det är vårt område, det händer här!”. Den positiva responsen och stoltheten över sitt område smittar även av sig till andra delar av staden, vilket är mycket viktigt.

- Områdeskoordinator

En odlare beskriver att odlingsprojektet i Seved har skapat mycket uppmärksamhet skapat mycket positiv media för odlingarna och även för Seved som område, till skillnad från den tråkiga bild av Seved som ”problemområde” som ofta målas upp. Hon beskriver att hon pratat med otaliga journalister, det har varit många studiebesök i odlingarna, både från Sverige men även internationella besökare har kommit för att studera odlingsprojektet i Seved. Hon

beskriver att de är jättegglada för all uppmärksamhet och känner sig stolta för att själva vara en del i att Seved utvecklas och att de kan bli förknippade med en mer positiv bild kopplad till odlingen.

Odlingsverksamheten har även bidragit till att Seveds områdeskontor har kunnat nå medborgare som man annars har haft svårt att få kontakt med. Områdeskoordinatören för Södra Sofielund eller Seved beskriver i intervjun att man från stadsdelen har följt odlingsprojektet från tiden då det drevs inom ramarna för Barn i Stan. Han etablerade snabbt en kontakt med föreningen för att få idéer och information om hur man kan nå medborgare, vilket han ansåg att de verkligen lyckats med genom odlingen. Genom odlingsnätverket kan de från stadsdelskontoret nå, kontakta och skapa betydelsefulla relationer med personer som de själva inte lyckats nå:

Odlingsföreningens kontakt med medborgare i området är värdefull för oss. Alla föreningar och verksamheter använder vi för att nå medborgare. Vid odlingsträffar kan vi komma förbi och prata om stadsdelen, vad som händer och informera och nå ut till boende i området. Vi har mött boende som vi fått bra kontakt med genom odlingsföreningen. Många grupper som man normalt inte kan nå kan göra genom föreningarna. Skulle vi som myndighetspersoner knacka på dörren är det inte samma sak som att stå i deras lokal, på deras villkor. – *Områdeskoordinator*

5.1.10 Hur man påverkats av vandalisering och stöld

I många av intervjuerna har vandalisering och stöld kommit på tal. Dels uppmärksammade jag en viss förvåning bland de intervjuade över hur lite vandalisering som har uppkommit, då vandalisering av fastigheter och tomtmark annars har beskrivits vara en relativt vanlig förekomst i området. Men när det kommer till odlingarna, som står helt öppna och tillgängliga är det en mycket positiv och ofta omtalad erfarenhet att odlingarna har lämnats ifred. Hur kommer sig då detta? Ett flertal av de jag intervjuat menar att det handlar om att alla känner eller vet någon som odlar och att man då har mer respekt för det. *Företrädare Willhem* uttrycker att: ”många har en mamma, en lillebror eller släkting som faktiskt har varit med och gjort det här och då har man mer respekt för det”. Detta är även något som *Odlare A* tror:

Man måste räkna med att det kan hända något med odlingen. Men det gick lysande i den biten också eftersom om folk vet vem som har odlat är man mindre villiga att stjäla. – *Odlare A*

Företrädare MKB instämmer i resonemanget att ingen vill förstöra för de man känner och har även en teori om att det kan ligga något i att man inte gärna sparkar sönder det någon odlar för att äta.

Företrädare MKB menar också att den sociala kontrollen har ökat på Seved i och med att folk rör sig ute i odlingarna och att de även ”övervakas” av boende i fastigheterna. Han ger ett exempel på att odlingarna har bidragit till minskad nedskräpning utifrån teorin att folk har mer koll på varandra och att boende känner ett större ansvar för sitt område. Vid gemensamhetsodlingen finns ett sophus där folk tidigare lämnade soppsäcken utanför dörren om de glömt nycklarna, men sedan gemensamhetsodlingen anlades bredvid sophuset har detta slutat helt vilket har bidragit till minskad nerskräpning, minskad förvaltningsinsats för fastighetsägaren samt ett trevligare område.

Även om erfarenheterna kring vandalisering är positivt överraskande så har det förekommit en del stöld både i gemensamhetsodlingarna och i de privata odlingslådorna. Detta är något som odlarna är väl medvetna om kan hända, men det bidrar trots allt till irritation och till viss del även att glädjen och lusten att odla påverkas negativt. *Odlare B* har erfarenhet av stöld från förra årets planteringar då hela hennes odling av vitlök blev stulen. Hon beskriver att det kändes tråkigt och förtog lite av glädjen att odla och att hon i år därför har planerat sina grödor utifrån att hon vet vad som är stöldbegärligt. Hon har bland annat odlat gula tomater som ser ut att inte vara mogna samt mörklila, nästan svarta purpurbönor, som hon beskriver att ingen vet vad det är och därför inte stjäls. Hon beskriver att det har fungerat jättebra och att inget har blivit stulet än så länge.

Odlare A beskriver att hon en gång ertappat en kvinna med att skörda selleri från sin privata odlingslåda och frågade kvinnan varför hon gjorde det. Kvinnan svarade att hon behövde selleri till sin soppa och insåg inte att lådan tillhörde någon annan. *Odlare A* beskrev då hur hon lagt pengar på lådan och frågade om kvinnan ville ha hjälp med att börja odla på sin egen gård i stället. Historien slutade med att de tillsammans pratade med kvinnans fastighetsägare för att försöka starta odling där och odlaren beskriver att kvinnan senare kom med en påse gladioluslökar som plåster på sårerna. Odlaren poängterar att stöld och vandalisering måste bemötas på en professionell nivå, även om man blir besviken och ledsen. Hon poängterar även att dessa stöldtillfällen har varit enstaka händelser och att hon annars inte har stött på några större problem alls.

5.1.11 Erfarenhet av att driva och genomföra stadsodling

Metoden man använder för att driva odlingarna på Seved innebär att fastighetsägarna upplåter mark åt intresserade boende samt står för redskap, byte av jord och bevattningsmöjligheter. Odlingssamordnare hjälper de boende att komma i gång, utbilda sig i ekologisk odling och varje vecka bedriva odlingsträffar där man tillsammans hjälper varandra och praktiskt lär hur man odlar i en stad. Nedan beskriver jag erfarenheter som odlare, markägare och odlingssamordnare har fått från att driva och genomföra odling i Seved.

5.1.11.1 Odlingssamordnarens roll som länk mellan olika aktörer

Att det måste finnas eldsjälarna i ett projekt som odlingsverksamheten på Seved är samtliga intervjuade överens om. Odlingssamordnare i odlingsnätverket, eller kvartersträdgårdsmästare som de även kallar sig, har en nyckelroll som kommunikatör och fungerar som en viktig länk mellan personer som odlar, fastighetsägare och andra inblandade aktörer. De har även en viktig roll som processkötare genom att stödja och hålla samman odlingsinitiativet. Båda odlingssamordnarna är överens om att rollen inte bara handlar om att odla, det handlar om att kunna bemöta människor och fungera som ett nav för odlingsnätverket.

Gällande betydelsen av anställda beskriver *Odlare C* att det inom Odlingsnätverket finns en ambition av att kunna klara sig själva, men att det är väldigt svårt. Hon har efter att själv varit anställd i odlingsnätverket insett att arbetet med att bygga kontakter i området, att bygga samarbetsmodeller med olika aktörer, lära känna folk, följa upp, samordna och koordinera verksamheten är ett mycket tidskrävande arbete som hon tror är svårt att upprätthålla och utveckla utan anställda. Hon beskriver att ju mer odlingsnätverket växer, desto viktigare är ett nav för att kunna driva verksamheten. Hon menar att det framförallt för fastighetsägare är

viktigt att det finns någon permanent företrädare att vända sig till, för att de ska våga satsa på odlingen.

På liknande sätt reflekterar *Odlare A* över föreningens långsiktighet och betydelsen av att kunna anställa personal och odlingsamordnare till nätverket. Hon menar att en förening inte kan vara långsiktig om man inte har anställda eftersom man inte kan räkna med att frivilligt engagemang räcker i längden, ”vi får inte vara betungande, då försvinner engagemanget”. Hon beskriver att det därför är viktigt att kunna anställa någon som håller ihop, engagerar sig och styr upp verksamheten. Detta är även något som *Odlare B* håller med om. Hennes tidigare erfarenhet av föreningslivet är att det kan vara mycket krävande och har därigenom insett vikten av att ha anställda som kan driva verksamheten:

Jag vet att det kräver mycket med föreningslivet. Man måste ta tiden på sin fritid. Det blir ofta mycket betungande administrativa saker, som att skicka ut saker osv. Det finns de som kan göra det på vardagar, men jag har ett jobb som går först. Jag vill göra vissa saker till en viss gräns men sedan kan jag inte mer. De som jobbar kan driva vidare, marknadsföra, visa att vi finns, synas utåt så att vi kan fortsätta. Annars är det riskabelt att vi blir en tynande verksamhet. – *Odlare B*

Från fastighetsägarnas sida poängteras även den betydande roll som odlingsamordnarna har. Ett väl fungerande odlingsnätverk med engagerade kontaktpersoner som står för kunskap och kompetens inom odling ses som en nyckelaspekt gällande att våga satsa på odling. Willhems Fastigheter valde att skapa odlingsmöjligheter på innergården till en av sina fastigheter i Seved efter att ha blivit inspirerad och vägledad av personal och odlingsamordnare från Odlingsnätverket. För dem var Odlingsnätverket och den ekonomiska föreningen Odlare i Stan, som drivs av två anställda på Odlingsnätverket, en förutsättning för att våga satsa på odling, då de själva inte ansåg sig ha kompetens eller tid för att starta på eget initiativ.

Så länge odla i Stan och Odlingsnätverket finns med – att de kan se till att det funkar så är vi med! De tar ett enormt ansvar. De åker överallt för att få saker gjorda. Det har varit en förutsättning för oss ”vi kan inte bara själva starta” vi har inte kompetens, tid eller erfarenhet att gå in i det själva. Då blir det för kostsamt. Många backar för att man ser all tid och pengar rulla. Ska man satsa på odlingen måste man ha bra samarbetspartners, det har vi genom dem. De har erfarenheten och kontakter. Alla kontakter, till exempel var vi ska köpa plantorna! De har idéer och tankar. Alla människor som är knutna till detta är mycket viktiga för att vi ska våga satsa på odlingen. – *Företrädare Willhem*

Odlingsamordnarna ses både av odlare och fastighetsägare som betydelsefulla roller i odlingsnätverket, men det reflekteras även över risken att ett fåtal engagerade personer knyts till ett stort ansvarsområde och viktiga funktioner i nätverket. *Odlare A* beskriver att om dessa nyckelpersoner skulle sluta är risken att verksamheten stannar av eller skadas. Hon poängterar att det därför är mycket viktigt att fördela arbetsuppgifter och ansvar inom föreningen så att odlingsverksamheten inte skadas om en viktig eldsjäl eller anställd skulle falla bort. På liknande sätt reflekterar även *Odlare C* över eldsjälarnas roll när hon säger:

Aspekten med eldsjälar. Allt står och faller mycket på det. Det är viktigt att fördela ansvar på andra, så att allt inte knyts till en eller fler personer. Skulle något hända, att de slutar, finns risken att det faller. Jag kan se det som en möjlighet och svårighet att få fler

personer involverade. Det blir ofta i ideella föreningar att det blir någon som håller och driver det. Sedan en dag kanske det inte går längre, då kan det falla.

– *Odlare C*

Även *Företrädare MKB* reflekterar över eldsjälarnas betydelse för verksamhetens framtid. Han beskriver att kunskaper, kompetenser och kontaktnät som är knutna till Odlingsnätverkets odlingssamordnare är ytterst viktiga för projektets framtid. Utan dessa eldsjälar tror han att det finns en risk att projektet skulle försvinna.

På frågan vad som skulle hända om man inte skulle få bidrag och stöd till verksamheten för att anställa kompetent och engagerad personal uttrycker en odlare att:

Vi skulle få begränsa oss mycket, vi hade inte blivit lika levande. Det kräver en massa arbete att organisera aktiviteter och så vidare...vi som bor är inte specialister på saker. Vi är glada amatörer. De som jobbar har mycket kunskap, kontakter, och drar till sig mycket idéer, vi boende klarar oss inte så bra själva. Vi hade kunnat odla lite, men inte alls lika mycket. – *Odlare B*

5.1.11.2 *Samverkan mellan brukare och fastighetsägare*

Samverkan mellan boende och fastighetsägare handlar i stort om att boende sköter odlingarna står för arbetsinsats och växtmaterial, medan markägaren står för mark och material, så som vatten, slangar och jord. Det skrivs också brukaravtal mellan odlare och markägare, *Företrädare MKB* beskriver att de har avtal med uppsägning på en odlingssäsong, vilket han menar är viktigt ur allas perspektiv.

Företrädare MKB argumenterar för att det är viktigt att engagemanget att driva odlingarna måste växa fram från de boende själva för att det ska fungera. MKB som hyresvärd påpekar att de inte själva vill eller kan driva odlingarna, utan de "hejar på" står för det praktiska, bidrar med mark och skapar förutsättningar för att kunna odla i område. De är stolta över att ha bidragit på sitt sätt för att skapa möjligheter och förutsättningar för att odlingen ska kunna etableras i området, men poängterar att det bygger på att engagemang och intresse måste komma från boende själva för att det ska fungera. Skulle intresset från boende avta menar *Företrädare Willbem* att stödet från odlingsnätverket är mycket värdefullt för att få hjälp att bibehålla engagemanget bland boende. Annars menar de även att det inte är något större problem i sig om intresset för odlingarna försvinner eftersom ytorna lätt går att återställa. Hon säger: "varför inte satsa på det som gör gott om man kan?!".

Det finns en fastighetsägare i området som har valt att sluta med odlingar vid sin fastighet, från att tidigare varit mycket engagerad och involverad i odlingsverksamheten. Han beskriver i ett mail till mig, *Mailkontakt B*, att han upplevt att det var svårt att behålla ett intresse och engagemang hos de boende. I och med omflyttning, nya hyresgäster eller bristande intresse beskriver han att det ledde till att odlingarna vid hans fastighet snabbt blev misskötta, såg skräpiga och tråkiga ut. Han beskriver att han från början varit mycket engagerad och involverad i projektet och ansåg att projektet var trevligt och uppskattat. Men i och med minskat intresse bland tidigare engagerade hyresgäster i huset ledde det till att odlingsytorna snabbt såg skräpiga och misskötta ut. Han beskriver att han såg det som en förutsättning att hyresgästerna själva skulle sköta odlingarna och inte någon utomstående från Odlingsnätverket och valde därför att avsluta odlingsprojektet.

För att starta nya samarbeten mellan odlingsnätverket och fastighetsägare i Seved beskriver *Odlare A* att det krävs mycket arbete och energi för att kontakta, informera och hålla kontakten vid liv. Hon beskriver att det är en riktigt blandad skara av fastighetsägare i Seved, det finns hela 52 fastighetsägare, vilket gör att det tar mycket tid om alla ska med och man får även räkna med det inte alltid går att nå dem. Hon beskriver att:

För vissa fastighetsägare har vi uppnått någon form av samarbete, sponsring, eller projekt. Vissa är avvaktande eller går inte alls att nå. Men det är en helt naturlig process. Man kan inte förvänta att de fastighetsägare som trotsar miljöförvaltningen och struntar i sina fastigheter ska odla. – *Odlare A*

5.1.11.3 Samverkan mellan kommun och odlingsnätverk

Förutom att odla på fastighetsägarnas mark har Odlingsnätverket även odlingar på kommunal mark. Sommaren 2010 fick odlingsnätverket ett brukaravtal med gatukontoret för att sköta om tre mindre ytor på torget samt en rabatt vid fontänen. Inget avtal har skrivits mellan kommunen och odlingsnätverket utan odlingarna sköts av odlingsnätverket utifrån ett muntligt avtal. Jag intervjuade landskapsarkitekten på Malmö Stads Gatukontor för att se hur kommunen ser på odlingsinitiativen i Seved, vilken inställning de har till stadsodling och vilka samarbetsformer som ses möjliga mellan kommun och lokala odlingsinitiativ. I följande citat reflekterar landskapsarkitekten över det ökade intresset från medborgare att odla på allmän mark och Malmö Stads roll och möjligheter för stadsodling:

Vi har förstått att vi behöver hitta former, för problematiken i hur man kan ha odling på allmän platsmark och att det ska vara tillgängligt för alla. Tidigare har det varit så att fastighetskontoren i första hand tar emot förfrågningar om odling, odlingslotter och kolonilotter. Men vi ser att det är andra former av odling som det finns intresse för nu. Det är något nytt. Hur hanterar vi detta?

Han beskriver att odlingarna på Seved som sker på allmän platsmark hittills har fungerat bra. De har haft bra kontakt och samarbete under hela projektet. Han beskriver att de i detta fall inte har skrivit något avtal utan har ett muntligt avtal som innebär att de har ansvaret att sköta och förvalta ytorna. När jag frågar vilka effekter de har sett att odlingarna har haft för Seved beskriver han att tankarna på att själv vara med och påverka sin omgivning har fått efterföljare i området:

Vi vet att odlingarna i Seved har fått mycket positiva effekter. Det sociala nätverket har stärkts. Det har även blivit en efterföljare till projektet, lite norr om området finns en lekplats som heter Stora Lekan. Sofielunds Byalag har varit i kontakt med kommunen om att de vill ha större inflytande för platsen och vi har börjat utveckla former för hur de själva ska kunna utveckla lekplatsen, under vilka förutsättningar de kan ta del av skötseln.

Han reflekterar vidare över de offentliga grönyrtorna som kommunen förvaltar och hållbarhetsaspekten knuten till skötseln och hur dessa ytor genom odling skulle kunna få ökade värden:

Vi har inte hur mycket resurser som helst att förvalta alla ytor i staden. Den här marken som man använder för parkupplevelse och rekreation, man kanske kan tänka odling. Det kan vara odling samtidigt som det kan vara rekreation. Det är ett helt annat sätt att

tänka. Vi har ett storskaligt effektivt sätt att förvalta och sköta parker som man kanske kan ifrågasätta. Är det hållbart? Pedagogiska och sociala aspekter, om man inrymmer dem kanske vi inte har en bra skötselorganisation idag. Vi kanske behöver bruka mer lokalt. Vi kanske behöver få större brukarmedverkan. Politiskt är det ett stort mål, att öka samarbete med allmänhet och medborgare. Vi kanske behöver tänka om. Förutsättningarna, kraven och önskemål från allmänheten ser annorlunda ut idag och vi måste möta upp dem på något sätt.

Jag frågar vilka villkoren är för att kommunen ska tillåta stadsodling på allmän platsmark och han argumenterar för att om kommunen ska ta fram strategier för att utveckla stadsodlingsinitiativ måste det finnas en motpart i form av förening eller liknande:

Det är en av stöttstenarna för villkoren, det blir nödvändigt. Ska vi kunna ha stadsodlingar på allmän platsmark måste vi ha en motpart i form av förening eller liknande. Annars blir det ohanterbart, att med enskilda individer ha avtal om skötsel eller släppa ytor. Men det är dock inte orealistiskt. Det finns exempel på planteringslådor som en privat köpman eller liknande har på torg sköter.

5.1.11.4 Hinder och utmaningar

Gällande odlingens framtid och fortsatta utveckling kunde jag i intervjuerna identifiera ett antal aspekter som upplevdes som utmaningar eller svårigheter. Den främsta utmaningen eller oron som jag kunde identifiera handlade om odlingsnätverkets ekonomiska situation, att verksamheten i sig inte drar in pengar utan är beroende av att få in pengar utifrån i form av sponsorpengar, bidrag eller projektpengar. Att söka pengar tar både tid och ork och genom att inte veta hur verksamheten ser ut inom ett år leder till en osäkerhet och viss oro bland både anställda och deltagare i odlingsnätverket. *Odlingsamordnare A* beskriver att ekonomin är en utmaning. Det är svårt att få anslag eftersom de ofta bygger på att man måste komma med något nytt, att man måste utveckla verksamheten på något sätt för att få anslag, vilket är en utmaning.

Jag upplevde ingen oro bland odlare om att få fortsätta odla på marken i och med de brukaravtal och förtroende som finns till fastighetsägarna. En viss osäkerhet fanns dock från både odlare och fastighetsägare gällande vad som skulle hända med odlingarna om odlingsansvariga inte längre skulle finnas kvar i verksamheten.

5.1.11.5 Minskat engagemang

Andra potentiella hinder för verksamheten är att engagemanget från odlare eller fastighetsägare avtar. Att få tillgång till mark är en förutsättning för att odla och kontakterna med fastighetsägarna är därför mycket viktiga att upprätthålla och förvalta. En odlare uttryckte en viss oro för att man sett ett minskat odlingsintresse från boende, men inser i sin egen argumentation att det kan bero på att folk har blivit mer självgående och inte har samma behov av att delta i de gemensamma odlingsträffarna längre:

Jag tror att odlingsintresset kan ha klingat av. Eller... kanske inte klingat av. Det är nog snarare så att folk blir mer självgående efter ett tag. Om man har odlat i pallkrage har man efter några år fattat grejen. Då behöver man inte vara med så mycket på träffar längre. Kan ha kontakt utan att vara så engagerad. – *Odlare C*

En kommentar från en styrelsemedlem i en bostadsrättsförening i Seved som satsat på att plantera pilehäckar, bärbuskar och ängsblommor utanför sin fastighet och skiljer sig från andra fastighetsägares erfarenheter av odlingen är att:

Det är så klent engagemang från övriga boende! Boende har en tendens att klaga snarare än att engagera sig i planteringar vilket kan vara påfrestande. Vi kommer nog därför inte utveckla våra planteringar.

Även områdeskoordinatoren reflekterar över problematiken att inte kunna skapa delaktighet hos människor genom odling och att odlingen kanske inte är till för alla:

Du kan nå delaktighet på många sätt, men det är inte alltid säkert att man kan nå delaktighet. Medborgare kan vara upptagna. De kanske inte känner något behov av att odla. Men det ska inte ses som ett nederlag om odlingen inte fungerar, det kanske inte går att nå befolkningen på det sättet just här, det är olika för olika människor.

Företrädare Willhem såg ett bristande engagemang i odlingarna inte som något problem, utan menade att som fastighetsägare sågs det inte som något problem, utan uttryckte det som:

Egentligen tycker jag inte att det finns något negativt. Det enda negativa är om det inte går som man tänkt sig, om det inte finns folk som engagera sig. Då vänds det till något negativt. Att ingen bryr sig. Risken att ett projekt faller. – *Företrädare Willhem*

5.1.11.6 Praktiska problem

Förutom dessa hinder beskrivs även mer praktiska problem i skötseln av odlingarna:

Varje område har sina förutsättningar. Vattning är ofta ett stort bekymmer. Om man inte knyter an ett gäng som är dedikerade från början som tar på sig och hjälper till. Vem är det som gör det? Ingen som har tid. Krångligt och dyrt. Entreprenör eller anställd kan bli mycket dyrt. – *Företrädare Willhem*

Detta är även något *Odlare B* reflekterar över. Hon beskriver att de haft problem med det praktiska, framförallt nämns bevattning vara ett sådant. Hon beskriver att det är där man måste planera och organisera sig, men menar också att detta är initiala problem som kommer att bli lättare när man kommit fram till system som fungerar. *Odlare A* beskriver att:

Vi anlade potatisfältet. Men när det handlade om att sköta potatisfältet var det bara två som var intresserade. Alla andra skulle på semester osv. Det gav oss en viktig erfarenhet. Vi har även fått tjata om att vi behöver vatten, vi kan inte bära dit kannorna. Vi måste ha ett schema för vem som sköter vad. Men i år blev det mycket bättre.

5.2 DELTAGANDE OBSERVATIONER

Jag har under mina besök och observationstillfällen av odlingsverksamheten dels deltagit vid odlingsträffar, då vi varit ute i planeringarna och arbetat och samt att jag aktivt deltagit i andra aktiviteter knutna till odlingarna så som matlagningstillfällen, föreläsningar, honungsslungning eller skördefest. Jag har under observationstillfällena upplevt en mycket öppen och hjärtlig stämning och en god gemenskap mellan alla som deltagit. Jag har observerat att personalen spelar en mycket betydelsefull roll som samordnare och verkar mycket uppskattad bland alla

människor som deltar. Många kramas när man kommer in i lokalen eller träffas utomhus i odlingarna. De anställda, liksom deltagare i odlingarna verkar ha starka personliga band med mycket att prata om och diskutera. Under mina observationstillfällen har jag upplevt att en kärna på runt fyra vuxna nästan alltid deltar i aktiviteterna oberoende av tema på aktivitet, medan andra deltagare skiljer sig lite åt från gång till gång, förmodligen på grund av personligt intresse av aktiviteten eller av andra orsaker så som tidsbrist eller sjukdom.

Deltagande observationer har genomförts vid 7 tillfällen under sensommaren och hösten 2012. De iakttagelser jag gjort under dessa tillfällen presenteras nedan:

5 September 2012. Aktivitet i odlingslokalen: Biodling och slungning av honung

Detta var den första aktivitet jag deltog i på Seved. Två av de anställda som är mest involverade och engagerade i biodlingen berättade för mig hur de har arbetat med bikuporna uppe på ett tak på Dalaplan under hela sommaren och beskriver att de har blivit mycket mer involverade och engagerade i biodlingen än de någonsin hade kunnat tänka sig. ”Det finns så mycket att lära sig!”. Jag fick följa med till taket på Dalaplan för att ”skörda” honungen. Det var jag, en journalist och fyra anställda på odlingsnätverket som var med på taket. Alla var upprymda och nyfikna på hur det skulle gå. Tyvärr blev det inte lika mycket honung som senast de hade skördat berättade de för mig, men vi fick trots allt med ett antal vaxkakor tillbaka till samlingslokalen i Seved, där jag och de anställda tillsammans ställde inordning alla verktyg och instrument som behövs för att utvinna honungen ur vaxkakorna. Aktiviteten var utannonserad via mail till personer på odlingsnätverkets mail-lista och det visade sig att honungsslungningen som aktivitet lockade massor av människor. Både barn och vuxna från Seved och även personer från andra delar av Malmö anslöt under kvällens aktivitet och alla var genuint intresserade och nyfikna på honungsslungningen. Många var förvånade och fascinerade över att det går att ha bin mitt i stan, uppe på ett tak på Dalaplan! Andra delade med sig av sin erfarenhet kring biodling, från när de var små eller när de själva varit med och skördat honung på landet. En grupp somaliska kvinnor visade att de brukade använda bivaxet som ett slags tuggummi, vilket lockade många andra att prova. Efter att med gemensamma krafter slungat honungen hälldes den upp på burkar som var till försäljning. Många kommenterade vilken fantastiskt god honung det var, kanske till och med den godaste de ätit och de uttryckte även stolthet över att kunna äta och ge bort honung som de själva varit med och producerat i Seved!

Fredag 14 September 2012. Happening: Skördefest

Skördefesten var ett evenemang som jag hört flera personer beskrivit varit en succé förra året, då de hållit till utomhus i vackert väder och många hade anslutit för att laga mat tillsammans av årets skörd, äta och umgås. Tanken var att på liknande sätt anordna årets skördefest utanför samlingslokalen för att locka fler människor i området att delta och få upp ögonen för odlingsverksamheten. Men tyvärr var det i år en riktigt kall och regnig dag, vilket ledde till att festen fick hållas inomhus. Festen hade pågått hela dagen, men jag kunde inte ansluta förrän på kvällen. När jag kom till samlingslokalen möttes jag av några personer som stod utanför vid en grill och gjorde bakad potatis, nyskördad från den egna potatisåkern. Jag fick berättat att det varit jättemånga som kommit och gått under dagen trots att festen hölls inomhus. Inne i samlingslokalen möttes jag av en härlig varm stämning, det var säkert 10-15 personer som satt runt om i lokalen åt och pratade, några kvinnor fyllde på mer mat på fat som började bli

tomma, några plockade undan disk och en kvinna började entusiastiskt berätta för mig vad det fanns för mat att ta för sig. Det var ett helt bord uppdukat med rätter som gemensamt tillagats av årets skörd och även av rätter som boende spontant hade kommit med som de lagat hemma. Jag kände mig välkommen och fick snabbt någon att prata med trots att jag knappt kände någon där. Maten och de spännande recepten från olika kulturer lockade till många entusiastiska samtal kring vad man åt, hur det smakade, hur det hade lagats och många delade recept med varandra.

27 September 2012. Matlagningsaktivitet med tema: Raw food.

På veckans odlingsträff stod matlagning i fokus. På menyn stod pumpasoppa, Raw Food på jordärtskocka och rödbetor, en äppelpaj samt kladdkaka med rabarber och mynta, med de flesta ingredienser skördade från gemensamhetsodlingen. När jag kom till samlingslokalen var ett gäng på runt femton personer redan i full fart med att skära grönsaker till all mat som skulle lagas. Några odlare som var särskilt intresserade av Raw Food hade skrivit ut informationsblad om vad det var som vi andra kunde läsa om. Det var en härlig stämning i lokalen, alla som var där fick snabbt en uppgift att göra. Jag hamnade i ett litet matlag som skulle skala och skiva äpplen till äppelpajen. Samtalen i lokalen kretsade framförallt kring odling och mat och jag lärde mig mycket nytt under kvällens aktivitet och samtal. En man berättade bland annat om att nyponen just nu är mogna och att det finns mängder runt om i Malmö, men att det tyvärr är få som vet eller uppmärksammar att man kan plocka och använda dem till allt från egen nyponsoppa, te eller sylt. Samtalet ledde vidare till diskussioner kring hur mycket resurser som finns i staden men som tyvärr går förlorade för att ingen tänker på att de finns eller vet hur de ska användas.

Onsdag 10 oktober 2012. Odlingaktivitet; Vitlöks och nässelplantering

I ett mail från Odlingarnätverket stod det att det på onsdagens nätverksträff skulle bli nässel- och vitlöksplantering, med det lockande budskapet: ”Missa inte att vara med från början på Seveds första nässelodling!!!”. När jag kom till lokalen på Rasmusgatan satt ett gäng om ca 6 personer utrustade med kängor och regnkläder och delade hela vitlökar till klyftor för fullt. De berättade att vitlöken var KRAV-odlad och var inköpt av en bonde i närheten av Malmö och att man hade fått tag i fem olika sorter. ”När man planerar vitlök måste man först dela upp dem i klyftor” fick jag förklarat. Jag anslöt mig till gruppen vid bordet och började hjälpa till att i rask takt dela vitlökar med alla andra, det blir mörkt så fort så alla var ivriga att få gå ut till landet och börja plantera! Det var viktigt att sorterna inte blandades utan hamnade i rätt påse.

Diskussionen kring bordet handlade om hur man på bästa sätt delade vitlöken. Kanske var en kniv lättare att bända upp vitlöken med, eller det kanske skadade den? Vissa vitlökar var möjliga och fick kasseras, och alla häpnades över de varierade storlekarna på vitlöksklyftorna mellan de olika sorterna. Vissa vitlökar hade bara två jättestora klyftor, medan andra var små och varierade helt i färg. En av odlingssamordnarna hade förberett en ritning över hur vitlökarna skulle planteras i landet, mycket noggrann med mått mellan raderna för vitlökarna och även hur pallkragarna med nässlor skulle placeras i landet.

Vi gick i samlad trupp ut till landet, vitlöken skulle planteras i det land som under årets säsong varit ett potatisland. Det började skymma när vi kom ut, så vi började genast förbereda landet genom att kratta bort gamla rester från potatisblasten och jämna till jorden. Fyra

lastpallar lades ut där nässlorna skulle planteras och pinnar med snören placerades ut som riktlinjer för raderna där vitlöken skulle planteras. Jag hamnade i en diskussion angående stöld av grödor. En odlare berättade att hon hade erfarenhet av att vitlök var mycket stöldbegärlig, då hennes privata odling av vitlök blivit stulen vid ett tillfälle och vi började diskutera alternativ kring hur man kan minimera risken för att vitlökarna vi planterade inte skulle bli stulna. Jag frågade om något hade blivit stulet eller vandaliserat i odlingsnätverkets gemensamma odlingar och fick berättat att ingenting hittills hade blivit vandaliserat, men att stöld däremot hade inträffat under hösten, framförallt på stora fina pumpor i landet bredvid potatisåkern, vilket odlarna uttryckte ett stort missnöje mot och kände sig ledsna över, eftersom man hade tänkt skörda pumporna bara dagarna efter att de blev stulna. Eftersom odlingarna är helt öppna finns en risk för stöld och vi diskuterade vidare hur man kan minska risken för stöld av vitlöken. En metod som alla gemensamt kom fram till var att lämna ca en meter jord runt vitlöksplanteringen, där t.ex. solrosor skulle planteras framåt våren för att skapa ett ”hinder” och göra det svårare att nå vitlökarna från utsidan av landet.

Diskussioner kretsade även kring spänningen i att sätta något på hösten som man får följa hela våren och sommaren till dess att man skördar. Fler odlare som anslöt till landet utropade ”Oj! vad mycket vitlök ni sätter!”. Man diskuterade vad man kan göra med vitlök och en kvinna från Turkiet talade varmt och hjärtligt talade om all god mat hon brukade göra på vitlök! Även diskussioner uppkom kring sylt och saftkoket vi gjort förra veckan och hur lyckat det var!

”Jorden har blivit så fin!” utbrast en av odlingssamordnaren stolt och nästan lite förvånad, när han luckrade jorden med en grep. Tidningspappret, som man till att börja med hade lagt ut på den befintliga gräsmattan var nämligen nästan helt borta och han beskrev stolt att jorden blivit riktigt fin på den korta tiden som landet funnits.

Vitlöken planterades på ett avstånd av 40 cm mellan raderna där det planerades att morötter eller sallad eller liknande skulle planteras mellan raderna för att fylla ut landet. Frågor och tankar kring samplantering togs upp och odlingssamordnarna sa att man någon gång under hösten skulle ha ett onsdagsmöte där man närmare skulle diskutera och lära sig kring just samplantering. Vi planterade fem rader vitlök, var och en med en stort. Men vi hade en rad till och när jag frågade vad som skulle vara i den raden fick jag svaret att ”där ska vi blanda hej vilt, det måste ju märkas att det är odlingsnätverket som odlar här! Att skapa lite kaos i odlingarna har blivit något av ett litet signum för våra odlingar – det måste inte vara perfekt!”

Glada miner, mycket skratt och ett engagemang fanns bland alla odlare på plats. Vissa som inte hade ork för att stå på knä i landet, stod vid sidan om och gav goda råd, medan andra låg på knä i mörkret och omsorgsfullt satte ut vitlök. Jag satte en rad och kände mig både stolt och glad över min prestation. Folk som gick eller cyklade förbi på cykelbanan i närheten tittade både lite förvånad och nyfiket på vad vi gjorde. En man som var ute på kvällspromenad med sin hund stannade till och pratade en stund. Med händer som var jordiga och frusna av den kalla jorden, gick ett ganska nöjt och stolt gäng tillbaka till lokalen, tog en kopp te och mumsade på choklad från en chokladask som en odlare hade varit och lämnat i lokalen tidigare under kvällen. Alla pustade ut i värmen och diskuterade kvällens resultat.

24 Oktober 2012. Happening äppelmustning utanför lokalen

Det var en solig eftermiddag och odlingsnätverket hade förberett en aktivitet i form av att tillverka egen äppelmust utanför samlingslokalen. De hade lånat in utrustning för att kunna tillverka egen must, rest upp ett partytält som vi höll till under och samlat ihop ett flertal backar med äpplen för aktiviteten.

Många personer var i rörelse i området mycket på grund av det vackra vädret och därför var det även många som spontant kom förbi och undrade vad det var vi gjorde. Många barn på väg hem från skolan kom förbi och ville genast hjälpa till och delta i att göra must. Fler barn sprang hem och hämtade sina föräldrar och även nya flaskor att fylla med äppelmusten, och jag hörde barn säga ”mamma, det här var mycket godare än Cola!”. Aktiviteten lockade framförallt många i området som inte kände till verksamheten och som ville veta mer om vad vi gjorde.

7 november 2012. Planering och utvärdering av året som gått, idéer för nästa år

Denna novemberkväll hölls en odlingsträff i samlingslokalen för att få chans att tillsammans diskutera året som gått och börja planera inför nästa växtsäsong, över en kopp te. Utöver mig och två anställda var det mellan tre och sex personer som kom och gick under mötets gång. Diskussionerna om året som gått handlade om vad man ansett fungerat väl och ganska mycket fokus på det som inte fungerat lika bra och hur man skulle kunna ändra och förbättra det till kommande år. Stämningen var god och alla bidrog med sina erfarenheter av odlingarna. En aspekt som väckte ganska starka känslor och märkbar irritation var problemen med stöld av grödor som inträffat både i gemensamhetsodlingarna och i de privata odlingarna på gårdarna. Från gemensamhetsodlingarna hade stora pumpor blivit stulna och i privata odlingar hade man fått grödor som vitlök och morötter stulna eller uppryckta. En person uttryckte hur detta tog udden av att odla och att en granne till och med hade slutat med odlingarna på grund av att hennes morötter blivit stulna. Diskussionen gick sedan vidare till hur man kan arbeta för att förebygga stöld av grödor och en rad kreativa förslag på att t.ex. dölja det man är extra rädd om med något annat, t.ex. att med ringblommor ovan jord täcka rödbetor under jord eller att välja sorter med ovanlig färg som inte drar uppmärksamhet till sig. Likaså diskuterades att pumpaodlingarna i gemensamhetsplanteringarna borde planteras längre in i odlingarna, där de inte syns lika väl som under detta året när de varit placerade i ytterkanterna.

Skötsel i de gemensamma odlingarna var ett ämne som diskuterades. Alla som var med på mötet instämde i att det var stora ytor att de i dagsläget inte var redo eller villiga att utöka dessa ytor utan var nöjda med det som fanns.

Diskussion om onsdagsträffarna, om det var bra att blanda odlingsträffar med andra aktiviteter så som matlagning eller byggnation av komposter och liknande. Jag upplevde att en viss oro fanns för att själva odlingarna hamnat i skymundan från alla andra projekt som varit inplanerade t.ex. byggande av staket och komposter och att det kanske behövs mer odlingsträffar under odlingsperioden. Men kommer att bli lättare nästa år när alla odlingsytor finns på plats.

14 November 2012. Föreläsning om att tillverka egna ekologiska hudvårdsprodukter

Till veckans onsdagsträff var en kvinna som gör sina egna ekologiska hudvårdsprodukter inbjuden för att berätta hur hon gör dem. Hon berättade även om vad olika växter och oljor har för bra egenskaper för huden. Jag var fascinerad hur många som anslöt till kvällens aktivitet, det var uppenbarligen ett ämne som lockade många intresse. Det ställdes jättemånga

frågor under kvällen och man diskuterade även vilka växter kan kunde odla i nästa år i syfte att kunna göra sina egna krämer.

5.2.1 Sammanfattning och intryck av observationerna

Jag har under mina deltagande observationer på odlingsträffarna i Seved upplevt att det råder mycket god stämning i och kring samlingslokalen och i odlingarna. Många kommer ner i samlingslokalen inför en onsdagsträff, antingen för att stanna och medverka i aktiviteten eller att bara komma förbi och hälsa och kanske lämna en påse med nybakta kakor eller en chokladask för alla att äta av. Att ha varit med under så många tillfällen för odlingsträffarna på hösten har gett mig en bild av den stora betydelse som verksamheten har för de som deltar.

5.2.1.1 Samlingslokalen

Samlingslokalen på Rasmusgatan som Odlingsnätverket har fått tillträde till från MKB framstår som en social knutpunkt och är till synes en viktig roll i att fokusera en gemensam mötesplats som utgångspunkt och samlingsplats för olika aktiviteter och möten. Här samlas odlare och odlingsamordnare en gång i veckan för olika aktiviteter. Det ges tillfälle för samtal, fika och olika aktiviteter beroende på säsong och väder. Vissa tillfällen fungerar lokalen som en uppsamlingsplats för att sedan gå ut i odlingarna och genomföra olika sysslor tillsammans, medan vissa aktiviteter är knutna till lokalen i form av gemensamma aktiviteter så som matlagningen eller olika föreläsningar. Dock är samlingslokalen nere i en källare och trots planteringar och en väggmålning i nära anslutning till lokalen är den inte fullt synlig och inbjudande för de som redan är invigda i verksamheten i källarlokalen. En odlare poängterade att en första kontakt med odlingsnätverket är viktig. Att vara ute bland folk, att vara synliga och att ha kontakt med andra föreningar är viktigt för att locka nya människor till verksamheten.

5.2.1.2 Odlingsträffarna

Det känns som om de olika aktiviteterna som anordnas förutom det som sker i odlingarna är ett mycket viktigt inslag för att locka och engagera en bred grupp av människor. Vissa är mest engagerade i den praktiska odlingen, medan andra vill vara med och bygga, kanske staket eller komposter, andra är där för att de är intresserade av matlagning eller bara vill ha ett sammanhang där man kan umgås. I och med att det anlagts en gemensamhetsodling har en ny grupp av personer lockats, från andra delar av Malmö, som också är intresserade av att delta i odlingsverksamheten. Deras närvaro leder till nya infallsvinklar och nya idéer om hur man kan utveckla verksamheten och odlingarna.

Det har byggts upp en mycket god stämning mellan boende, odlare och odlingsamordnare, vilket jag tror är en anledning till att många väljer att engagera sig och att återkomma till odlingsträffarna.

5.2.1.3 Odlingarna

Ute i odlingarna är alla välkomna att rycka i och hjälpa till, även om man inte känner sig säker på hur man gör så upp uppmuntras alla och det finns alltid någon att fråga. Jag upplevde det som en mycket kravlös och glädjefull aktivitet när vi planterade ute i landet eller fick och skördade bönor och potatis till skördefesten. Även om man inte kan vara med och gräva i jorden kan man stå och heja på vid sidan om.

A photograph of a garden path lined with sunflowers and other flowers. The path is made of gravel and is bordered by a low stone wall. The sunflowers are tall and have bright yellow heads. There are also smaller flowers, including purple and white ones, in the foreground. The background shows a wooden fence and a blue sky with light clouds.

DISKUSSION & REFLEKTION

I följande kapitel diskuteras först resultaten av fallstudien mot den forskning och teorier som tidigare behandlats i litteraturgenomgången i uppsatsen, kapitel 2. Diskussion förs utifrån de frågor jag ställde mig i början av uppsatsskrivandet. Sedan reflekterar jag även över resultatet i ett vidare perspektiv, samt att reflektion över uppsatsens metod och genomförande samt att vidare forskningsfrågor presenteras.

6

6.1 DISKUSSION AV FALLSTUDIENS RESULTAT

6.1.1 Hur har stadsodlingarna i Seved påverkat, och vilken betydelse har de haft för boende?

Resultatet från mina intervjuer och deltagande observationer av odlingsnätverket i Seved visar på att odlingarna har stor betydelse för boende ur en mängd olika perspektiv. Att ägna sig åt odling visar sig både i tidigare forskning och i min fallstudie kunna påverka människor ur en mängd perspektiv, så som att vara en källa till välmående och rekreation, kunna ge utlopp för kreativitet och behov av att skapa, vara ett sätt knyta an till personers historiska eller kulturella bakgrund, eller att finna glädje, mening och stolthet i att ekologiskt producera sin egen mat. Det händer mycket när man odlar. När man sedan sätter odlingen i ett sammanhang där det skapas förutsättningar för att odla på mark i sitt eget bostadsområde samt att man odlar tillsammans med andra tillkommer en mycket betydelsefull dimension av odlingen; den sociala. I Seved är det kanske framförallt den sociala aspekten av att odla som har påverkat och haft stor betydelse för boende i området.

Innan odlingarna kom till Seved beskrivs att många upplevt svårigheter i att skapa kontakter i området, att man kunde säga ”hej” till varandra, men mer än så var det inte, även om vissa personer aktivt försökt lärt känna sina grannar. Resultatet visar att odlingarna blev en effektiv metod för att ”bryta isen” mellan boende, odlingen visade sig locka och engagera människor oavsett bakgrund och ålder. Liksom Wakefield et al. (2007) beskriver, blev odlingen en mötesplats där kommunikation mellan människor från olika bakgrund och kultur kunde initieras genom att odling, mat och egna erfarenheter fungerade som en gemensam utgångspunkt för interaktion. Odlingen skapade, i likhet med Glovers (2004) forskning, en grund för ökat socialt utbyte och utveckling av sociala relationer mellan boende i Seved.

En följd effekt av att bygga upp ett socialt kontaktnät och skapa gemenskap mellan grannar i Seved som framkom i intervjuerna var att upplevelsen av området har förändrats, framförallt känner sig många mer trygga i området. En odlare beskriver att hon genom odlingsverksamheten har lärt känna och även känner igen fler människor runt om i Seved vilket skapar en känsla av trygghet och att hon nu vågar röra sig på platser i området som hon tidigare undvikt. Denna effekt kan ses konsekvent med Glover (2004) som drar slutsatsen att ”knowing people developed a sense of security among neighbours”. I en av intervjuerna beskrevs ett exempel att en tryggare miljö upplevdes av boende efter att en familj som började odla och kontinuerligt vistas på en innergård ledde till att ett ungdomsgäng, som hållit till där och skapat en känsla av otrygghet bland boende, försvann. Denna effekt kan jämföras med ett påstående från Engländer (2001), att rörelse och aktivitet av boende i ett område kan minska kriminalitet och brott och leda till ökad känsla av trygghet. Det är däremot osagt om odlarnas närvaro i utemiljön bidrog till minskad kriminalitet och brott, eller om ungdomsgängets påstådda olagliga verksamhet forstärkte på annat håll.

Resultatet från fallstudien tyder även på att odlingarna i Seved påverkar och har betydelse för boendes hälsa och välbefinnande. Genom att delta i community gardens har tidigare forskning visat på effekter så som att öka det psykiska och sociala välbefinnandet (se ex Ulrich 1981), eller ha hälsofrämjande effekter som ökad fysisk aktivitet och ökat näringsintag (se ex Armstrong 2000). I en intervju beskriver en kvinna att hon i stället för att promenera i området

för rekreation och fysisk aktivitet nu hellre väljer att arbeta en stund för sig själv i potatisåkern, som meningsfull och rekreerande fritidssysselsättning. Flera personer beskriver även att odlingarna har skapat en finare och grönare närmiljö vilket beskrivs skapa ökat lugn och trivsel i området, ett resultat som kan jämföras med forskning av Getter och Rowe (2006) som beskriver att närhet till växter har en stor betydelse för välbefinnande hos människor så som att minska stress och öka positiva känslor. I litteraturen beskrivs även att relationer mellan brukare i gemensamma trädgårdar kan sträcka sig längre än att hjälpa varandra att vattna eller plocka ogräs och att nätverket av kontakter därför kan fungera som hjälp och stöd vid exempelvis sjukdom och därmed har potential att främja hälsa och välbefinnande (Teig et al., 2009). I likhet med detta visar resultatet från Seved att de sociala relationerna mellan odlare sträcker sig utanför aktiviteten kring odlingarna. En intervjuperson berättade att hon umgås med andra odlare privat och har kunnat finnas som hjälp för att exempelvis passa sin grannes katt när hon skulle resa bort. De sociala kontaktnäten som byggs upp mellan boende kan därför sägas ha potential att främja hälsa och välbefinnande.

Bartolomei et al. (2003) beskriver i en studie att boende blivit mer fästa vid sitt bostadsområde sedan de började odla. På liknande sätt visar sig även odlingsmöjligheterna i Seved kunna bidra till att boende känner sig mer hemma än tidigare, att odlingsmöjligheterna har bidragit till en känsla av förankring och personlig relation till sin boendemiljö. Detta illustreras tydligt av en odlare som beskriver att ”Här känner jag mig mer hemma. Det är mitt område. Här utanför där jag odlar är *min* mark”. I litteraturen beskriver Herklint (2000) detta genom begreppet *appropriera*, vilket i Seved innebär att boende har fått möjlighet att tillägna sig sin närmiljö genom att odla och gjort den till sin, vilket har skapat en emotionell bindning och relation mellan boende och platsen. Bengtson et al. (2003) menar att genom att tillägna sig en plats så involverar sig människor som personer, ger av sig själva och kan även stärka den egna identiteten.

Resultatet av intervjuerna visar att odlingen för många är ett sätt att knyta an till sin barndom, historia, kulturella bakgrund eller identitet. Odlingen kan vara betydelsefull för att kunna få kontakt och ge uttryck för hur man levt tidigare i sitt liv. I Seved ges det exempel på att odlingen har skapat möjligheter för personer som levt i andra länder att knyta an till sin kulturella historia genom odlingen. Att odla och laga mat på traditionella växter från sitt tidigare liv, hemland och kulturella bakgrund kan vara ett sätt att bejaka och få uttryck för en viktig del av sitt kulturella arv och härkomst (Hale et al. 2011). Ett annat exempel på att odlingen kan knyta an till personers bakgrund är när potatisåkern anlades, som blev en kontakt till historien och hur man tidigare brukat jorden i Seved. Seniorer som odlat i Seved när de var unga gav många positiva kommentarer och visade stolt upp potatisåkern för sina barn och barnbarn för att beskriva hur de levt en gång i tiden. Att genom odlingen kunna skapa historisk kontinuitet och ett sammanhang till hur platsen sett ut en gång i tiden borde även kunna skapa en känsla av stolthet och mening för de som odlar idag.

Som Bartolomei et al. (2006) påpekar, kan odlingsprojekt bidra till att utbilda människor i ett hållbart brukande av miljön, skapa en större miljömedvetenhet och kunskap kring ekologiska frågor. Resultatet från odlingarna i Seved visar att deltagandet i den ekologiska odlingen inspirerat och påverkat odlare till en förändrad livsstil genom att i högre grad äta mer efter säsong och aktivt välja bort grönsaker som transporterats långa sträckor, vilket indikerar på en ökad miljömedvetenhet och hållbarhetstänkande. En odlare beskriver bland annat att hon inte längre köper tomater på vintern eftersom de inte smakar något, vilket hon har insett i

jämförelse med de tomater hon själv odlar i Seved. Ska hon köpa grönsaker ska det endast vara ekologiskt odlade grönsaker från Skåne.

6.1.2 Hur har stadsodlingarna i Seved påverkat, och vilken betydelse har de haft för fastighetsägarna?

Resultatet från fallstudien visar på att odlingarna i Seved har skapat ett flertal positiva effekter för fastighetsägarna. Lindgren och Castell (2009) redovisar att de positiva sociala aspekter så som vänligare atmosfär och ökad social samhörighet ses som de främsta anledningarna att involvera boende i förvaltning av utemiljön. I likhet med detta resultat framhävs i intervjuerna med fastighetsägarna framförallt odlingarnas betydelse ur ett socialt perspektiv, fastighetsägarna har sett att odlingarna har bidragit till ett förbättrat socialt klimat bland boende, vilket har mynnat ut i att boende uppges trivas bättre och känner sig tryggare i sitt bostadsområde. Den ökade trivselsn förklaras till viss del även vara en effekt av att odlingarna har skapat en finare och mer varierad utemiljö för boende i området.

I litteraturen anges att ett argument för att involvera boende i skötsel av utemiljön är att kostnaderna för förvaltning kan minska i takt med ökad ideell arbetskraft (Castell, 2010), men detta är dock ingen effekt som fastighetsägare i Seved upplever att odlingarna i området har haft. Att låta boende påverka sin närmiljö genom att odla har i fallstudien däremot visat sig leda till att boende bryr sig mer om och vårdar sin boendemiljö i högre grad, ett resultat som kan ses konsekvent med Boverkets (2010) argument för att boendeinflytande kan leda till att boende tar mer ansvar för sitt bostadsområde. I och med att de boende är mer aktiva och sköter sin närmiljö har fastighetsägarna i Seved sett tendenser att nedskräpning, slitage och vandalisering av utemiljön har minskat, vilket i sin tur har bidragit till minskade kostnader för skötsel, underhåll och reparation. Markägarna argumenterar för att denna effekt dels beror på att människor värnar mer om utemiljön, det är fler människor som rör sig i området och har uppsikt över odlingar och utemiljön samt att de som inte är med och odlar ofta känner någon som är delaktig, och av den anledningen inte vill förstöra eller vandalisera. Dessa argument stämmer överens med Schukoskes (2000) påstående om att odlingsmöjligheter kan leda till minskad vandalisering i och med ökad social kontroll bland boende.

Ett annat intressant resultat från fallstudien är att de positiva effekter som odlingen för med sig, så som ökad trivsel, ökad social samhörighet och trygghet i området i förlängningen kan ha potential att minska omflyttning mellan lägenheter. För fastighetsägarna är omflyttning något man ständigt strävar efter att minska, eftersom det innebär stora kostnader i form av exempelvis hyresförluster, renovering och administration när hyresgäster väljer att flytta. Än så länge har fastighetsägarna dock bara sett tendenser till minskad omflyttning kopplat till odlingarna, vilket framkommit i spontana samtal med boende som berättat att de tidigare hade tänkt flytta men ångrat sig i och med att de inte vill lämna sina odlingar. Denna typ av kommentar indikerar kanske framförallt att personerna i fråga har skapat en personlig relation till sitt boende vilket i litteraturen kopplas till att de boende genom odlingen har approprierat sin boendemiljö (Herklint, 2000), som jag tog upp tidigare i diskussionen. De boende har aldrig ägt sin boendemiljö men de har kunnat göra boende och närmiljö till sitt eget genom en emotionell bindning och personlig relation som upprättats tack vare odlingen. Denna relation mellan boende och boendemiljö tror jag är mycket betydelsefull effekt som boendes deltagande i skötseln av utemiljön för med sig för fastighetsägare och kan innebära att boende identifierar sig med sitt område i högre grad och kanske därför väljer att stanna.

Förutom att resultatet indikerar på att odlingarnas effekter i förlängningen kan bidra till att människor väljer att inte flytta från sitt boende finns även indikationer på att det finns en tillströmning av människor till området av den specifika anledningen att kunna delta i odlingsnätverkets verksamhet. Detta ger indikationer på att odlingsmöjligheter i bostadsområden kan skapa en attraktionskraft. För fastighetsägare skulle odlingsmöjligheter för boende kunna fungera som marknadsföring och stärka varumärket.

6.1.3 Hur har stadsodlingarna i Seved påverkat, och vilken betydelse har de haft för bostadsområdets utveckling?

Vad som har hänt i Seved är att boende kan beskrivas ha initierat en områdesutveckling ”underifrån”, att boende med odling som verktyg ges möjlighet att ta ansvar och bidra till att utveckla sitt bostadsområde utifrån ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter. Tessa Huxley uttryckte sig ”once people discover they can make the garden, they realize they can do anything” (i:Lawson, 2005), ett påstående som väl beskriver det som har hänt i Seved, när människor insett att det var möjligt att påverka sin boendesituation och miljö genom att odla har det inspirerat till en mängd följdprojekt och utveckling av verksamheten som man inte trott varit möjlig innan. Stadsodlingen har mobiliserat ett stort lokalt engagemang vilket har bidragit till att en ideell förening har byggts upp som genererat arbetstillfällen, en samlingslokal har skapats för boende att träffas och umgås, en gemensamhetsodling har anlagts, man har skapat en potatisåker, byggt egna komposter i området, producerat egen honung, lagat mat tillsammans av skörden från odlingarna och anordnat skördefester för att nämna några saker. Detta tyder på att odlingarna och organiseringen av boende i området har fungerat som en utgångspunkt för ett bredare lokalt engagemang (Francis et al., 1984) och fungerar som en positiv influens och katalysator för att skapa andra positiva sociala processer så som att exempelvis bygga upp förtroende med varandra genom gemensamma mål (Teig et al., 2009). Som områdeskoordinatör för Södra Innerstaden uttrycker sig så är samlade krafter enormt viktiga för områdets utveckling. Odlingarna har i sig genererat andra aktiviteter i området så som att förskolor och byalagen samarbetar kring äppelmustning vilket är ett exempel på hur engagemanget smittar av sig och påverkar hela bostadsområdet och stämmer väl överens med forskning av Glover et al. (2005) som menar att ”the effects of the community gardens [are] not being necessarily bound within the context of in which they were originally generated”.

Odlingsverksamhetens betydelse för Seveds utveckling är starkt förknippad med den betydelse odlingen har haft för både boende och fastighetsägare, som jag tidigare diskuterat kring. Odlingen har bland annat bidragit till att skapa ett bostadsområde där boende trivs i högre grad, känner sig tryggare, mötesplatser för utveckling av sociala nätverk och gemenskap har skapats, utrymme ges för kreativitet, skapande och personlig utveckling samt att minskad nedskräpning och vandalisering har blivit en positiv följd effekt. Flera olika aktiviteter är kopplade till odlingsverksamheten vilket har stimulerat människor att vistas ute och bidragit till en rikare utemiljö (Gehl, 1986).

Glover (2003) beskriver att lokala odlingsinitiativ kan bidra till att vända ett områdes dåliga rykte till en mer positiv bild och identitet. Odlingarna i Seved har skapat mycket positiv media för området, som står i kontrast till ryktet och rubrikerna i media som beskriver Seved som ett ”problemområde”. Att boende själva är med och bygger upp denna identitet ser jag skapar en stolthet bland boende. En odlare beskriver att hon fått prata med många journalister som varit intresserade av odlingsverksamheten och att hon är glad och stolt över att få visa på allt det

positiva de gör i Seved. Att koppla positiva värden till ett område beskrivs i litteraturen kunna leda till att öka områdets status och attrahera personer och investeringar med värdefulla resurser så som köpkraft, kompetens eller kontakter och kan leda till en positiv utveckling av området (Been & Voicu, 2006). I resultatet är det svårt att koppla huruvida odlingarna har haft betydelse för att öka områdets status, men jag tror att genom positiv media och ett förändrat klimat bland boende absolut kan vara betydande ut denna aspekt. Vissa tendenser kan ses i resultatet på att människor flyttat till Seved av anledningen att få odla, vilket säger något om en förändrad inställning och bild av området utifrån sett

I och med att boende genom odlingarna tar mark som är gemensam för alla i bostadsområdet i anspråk, påverkar det i hög grad även de som inte odlar. I litteraturen beskrivs att en tänkbar risk med att odla upp gemensamma ytor i staden vara att de som inte är med och deltar i odlingsverksamheten kan uppfatta att ytorna har blivit privata och kan känna sig utestängda eller som inkräktare på någon annans mark (se ex Jarlov, 1992). Det skulle även kunna finnas en risk med att ytorna upplevs vara till endast för den grupp som är med och brukar marken och ge upphov till avundsjuka eller orättvisa (se ex. Larsson, 2009). Då jag i studien inte har lyckats intervju eller komma i kontakt med boende i Seved som inte är involverade i odlingarna kan jag bara spekulera i denna aspekt utifrån de intervjuer och observationer jag gjort. I både gemensamhetsodlingen och de privata odlingarna i pallkragar på bostadsinnergårdar har man varit med om stöld, vilket skulle kunna kopplas till avundsjuka eller oklarhet i att odlingarna och skörden bara är till för dem som odlar. Ett konkret exempel ges av en odlare som i intervjun beskrev ha ertappat andra boende att stjäla från hennes pallkrage men att de förklarade sig genom att de inte visste att odlingen var privat. Det finns därför tecken på att konflikter kan skapas mellan vad som är privat och inte, vem ytorna är till för och inte, men jag tror att den öppna verksamheten som sker på Seved, där alla bjuds in att delta är en viktig anledning och betydelsefull aspekt som gör att avundsjuka och utanförskap från dem som inte deltar i verksamheten kan undvikas. Jag kan i stället se många positiva effekter även för boende om inte deltar i odlingarna som får en mer varierad och rik utemiljö, folk rör sig mer i området vilket kan skapa trygghet, vandalisering har minskat och det händer mycket aktiviteter i området som alla är välkomna att delta i.

6.1.4 Vilka drivkrafter finns bakom odlingsinitiativet?

Odlingsnätverket är öppet för alla, oavsett bakgrund, var man kommer ifrån hur gammal man är och vilken erfarenhet man har av att odla sedan tidigare. Odlingsnätverket har som budskap att genom social och ekologisk odling verka för att skapa mötesplatser för en långsiktigt hållbar stadsmiljö. Detta koncept som verksamheten bygger på spelar stor roll för motivationen och engagemanget hos personer som vill delta. I mina besök på Seved har jag trots att jag tidigare inte känt någon, snabbt känt mig som en i gänget, välkomnats med öppna armar av både odlare och odlingssamordnare. Den härliga varma stämningen och känslan jag kände genom att bli en del av en gemenskap motiverade mig personligen att vilja veta mer om verksamheten och önskade själv att jag bodde i Seved för att på närmare håll kunna få ta del av verksamheten..

Resultatet pekar på att drivkraften till att engagera sig i odlingsverksamheten framförallt verkar vara odlingens sociala aspekt, att få en möjlighet att lära känna sina grannar och bli del av en gemenskap. Det var anledningen till att ett flertal odlare jag pratat med i Seved började odla, att inte bara odla grönsaker utan att genom deltagandet kunna odla kontakter i området. I

internationella studier nämns social utveckling som ett av de vanligaste motiven (Guitart et al. 2012). Ytterligare ett vanligt motiv som nämns (se ex Armstrong, 2000) är viljan att få tillgång till färska livsmedel, något som i Seved inte har varit ett betydande motiv till att odla då ingen uppger sig odla utifrån motivet att försörja sig, snarare är det så att möjligheten och glädjen att få äta det man själv har odlat kan ses som en drivkraft.

Jarlöv (1982) lyfter fram människans behov av att vara kreativ i sin bostadsmiljö, ett motiv till brukarmedverkan som Delshammar (2006) kallar för kreativitets- och självförverkligandemotiv. Detta visade sig även vara en betydande drivkraft för vissa boende att engagera sig i odlingarna på Seved. Det var framförallt en person jag intervjuade som poängterade att hennes främsta drivkraft var att genom odlingen få möjligheten att skapa, vara kreativ och få glädjen av att ”se allt växa”.

Ytterligare ett motiv till att odla kan vara att genom skötsel av en plats få möjligheten att utföra som symbolisk handling (Delshammar, 2006). I fallstudien är detta något jag uppmärksammade när en odlare beskrev hur framförallt odlingen av potatisåkern hade blivit ett sätt att förhålla sig till platsen och dess historia. Detta kan ses som ett motiv till att odla som grundar sig i en symbolisk handling, liksom en annan odlare vid ett av mina observationstillfällen beskrev odlingen som en symbol för en positiv förändring i Seved, att asfalten bröts upp och nu blommar.

Erfarenheten från fallstudien är att motiven för att delta och engagera sig i odlingarna på Seved sällan är renodlade utan snarare är sammanvävda. Motiven för att odla varierar mycket beroende på person och motiven som kanske var viktigast när man började odla förändras med tiden och andra motiv blir mer betydelsefulla. En kvinna aktiv i odlingarna nämnde att hon från början endast varit intresserad av att prova på att odla, men att intresset sedan hade utvecklats till vad hon kunde göra med det hon odlat och att mötet med andra personer även hade blivit en drivkraft till att stanna kvar. Hon menade även att odlingsträffarna med aktiviteter knutna till odlingen på olika sätt hade kommit att bli en viktig drivkraft dels för att umgås med andra odlare och för att vidareutveckla sin kunskap kring odling. För att behålla intresse och engagemang hos odlare kan en dynamisk verksamhet som kan förändras och utvecklas utifrån önskemål från odlare vara av stor betydelse. Om odlingen exempelvis endast skulle drivas av anledningen att producera mat finns en risk att intresset och engagemanget från odlare dels skulle försvinna, samt att gruppen av drivna och intresserade personer säkert skulle begränsas.

6.1.5 Vilka erfarenheter kan dras gällande organiseringen och processerna av att driva odlingarna i Seved?

Den metod man har byggt upp för att skapa förutsättningar för odling i Seved bygger på att kontakt upprättas med markägare, brukaravtal skrivs mellan fastighetsägare och odlare, fastighetsägare upplåter mark, står för vatten, jord och redskap och odlare ansvarar för skötsel och arbetsinsats för odlingsytorna. De fastighetsägare jag intervjuade beskriver att det för deras del är avgörande att de boende själva initierar och driver odlingen, då de själva varken har resurser eller tid för detta. De menar att drivkraften först måste finnas hos boende, sedan hjälper de gärna till att skapa goda förutsättningar för att kunna odla.

I resultatet från fallstudien illustreras att det ligger mycket arbete och en stor arbetsinsats bakom att organisera, driva och utveckla odlingsverksamheten på Seved. Det finns en viss ambition att odlingsnätverket ska kunna klara sig på egen hand, alltså att boende på Seved

själva ska kunna driva odlingsverksamheten, men samtidigt beskrivs den viktiga och nödvändiga roll som odlingsamordnarna och de anställda har och många tror därför inte att verksamheten skulle kunna drivas i samma omfattning om man inte lyckas få ekonomiskt stöd för anställningar. Fastighetsägare, boende och odlingsamordnare är därför samstämmiga i uppfattningen att det behövs ett nav av personer som aktivt kan arbeta med att knyta kontakter, upprätthålla kontakter med fastighetsägare och andra aktörer och samtidigt fungera som en samordnare av odlingsaktiviteter och knyta nya kontakter med boende i området. Skulle detta nav av engagerade personer försvinna tror både odlare och markägare att odlingsverksamheten skulle minska eller försvinna. Vad som dock är viktigt är att det inte är de anställda som ska driva odlingarna, de finns som stöd och nav för verksamheten, men det är de boende själva som ska driva odlingen.

En betydande aspekt för odlingsverksamheten är att bibehålla engagemang bland odlare. En erfarenhet som resultatet visar är att intresset och engagemanget har haft en tendens att klinga av, men det beror antagligen på att folk har blivit mer självgående och kanske inte kommer till samlingslokaler lika ofta utan sköter sina odlingar på egen hand runt om i området. Odlingsträffarna som anordnas på onsdagarna har annars visat sig vara en mycket viktig aspekt i att upprätthålla och skapa engagemang och intresse. Vissa personer lockas exempelvis av aktiviteter när man bygger något tillsammans ute i odlingarna, andra är med när man lagar mat eller när det hålls föreläsningar. Olika människor har olika intresse i att delta i verksamheten, vilka är viktiga att ta vara på. Men samtidigt som odlingsträffarna och projekt som inte är direkt knutna till odlingarna är viktiga, är en erfarenhet att inte glömma bort att kontinuerligt lära ut baskunskaper i ekologisk odling för att locka nya personer samt att vidareutveckla specifika odlingskunskaper för dem som har mer erfarenhet för att behålla engagemang.

Andra erfarenheter är knutna till det praktiska arbetet i gemensamhetsodlingarna. När man anlade potatisåker fanns ett stort intresse bland boende att delta, men när sommaren kom och så beskrev en intervjuperson att de bara var två kvar som vattnade och skötte hela åkern, eftersom alla andra åkt på semester. Teig et al. (2009) beskriver att höga förväntningar på den individuella insatsen kan leda till stress och ha negativ inverkan på den mentala hälsan. Därför är det, liksom odlare själva uttrycker sig, viktigt att planera och organisera sig så att ansvaret för den gemensamma odlingen inte enbart hamnar på ett fåtal personer.

6.2 REFLEKTIONER

6.2.1 Uppsatsens resultat

Under arbetet med uppsatsen har jag gång på gång fascinerats av vad häftig och nästan lite överklig odlingsverksamheten i Seved är. En kväll i september när jag besökte odlingsnätverket i Seved är ett exempel på när jag överväldigades av situationen jag befann mig i. Där, i gatlyktornas sken, på en åker i ett bostadsområde mitt i Malmö, stod jag på knä och satte vitlök tillsammans med ett glatt gäng personer jag knappt kände! Är det verkligen möjligt?! Samtidigt som jag slogs av det överkliga i situationen kändes det också helt naturligt, jag kände mig helt bekväm i situationen och var entusiastisk över att få vara en del i gänget och lära mig så mycket om vitlök! Det var en god stämning bland odlarna och folk som gick förbi tittade nyfiket på vad vi gjorde, vissa stannade för att prata. Denna kväll säger mycket om vad odlingen i Seved handlar om. Den handlar om att göra det som kan kännas främmande i staden men är helt

självklart när det sker; att odla. Det handlar om att bli entusiastisk över att få lära sig om växter och natur, att få dela erfarenheter och lära sig av varandra, att bli en del av en gemenskap och få nya vänner, att känna stolthet och tillfredsställelse i att skapa eller plantera något som jag själv och många andra kommer få mycket glädje av. Efter mina besök på Seved cyklade jag alltid hem med ett leende på läpparna. Jag fick sådan energi av all entusiasm och glädje som omgav alla odlare, det smittade av sig. Allt detta säger något om vad odlingarna i Seved innebär för boende och för området. Att odla i sitt bostadsområde handlar minst lika mycket om att odla gemenskap, personlig utveckling, och välmående som att odla grönsaker. Jag har svårt att komma på en aktivitet eller sammanhang som öppnar upp och engagerar ett så brett spektra av människor som odlingsverksamheten i Seved har visat sig göra, som sträcker sig över alla gränser vare sig det är ålder, kön, bakgrund eller etnicitet. Jag har insett att odling och mat är något som alla har en relation till på något sätt och kanske just därför fungerar så bra för att knyta samman och engagera människor.

Jag tror och hoppas att fler odlingsinitiativ kommer att utvecklas i framtiden, att odlingar kan få större utrymme och spela en betydande roll för det framtida samhället, och kunna bidra till en hållbar utveckling ur såväl sociala, ekologiska och ekonomiska aspekter. Resultatet visar att odlingsinitiativ har stor potential att bygga samhället underifrån, att bygga upp självförtroende och skapa personlig utveckling bland personer som deltar, att skapa ett lokalt engagemang och aktiv delaktighet i sin bostadsmiljö, att skapa en gemensam utgångspunkt för möten, interaktion och gemenskap vilket i sig kan ha effekter så som ökad trygghet, trivsel, välmående och hälsa. I intervjuerna framkom kritik mot att mycket planering i vårt samhälle idag ofta sker utifrån ett ”ovanifrånperspektiv”, exempelvis kommun eller myndigheter, och anser att odlingsprojektet i Seved aldrig hade blivit så framgångsrikt om det inte var för att det hade initierats underifrån, från de boende själva.

Genom min studie av odlingsnätverket i Seved har jag själv fått insikt i och upplevt vilken positiv kraft som skapas när människor ges möjlighet att själva få påverka sin omgivning. Att de drivs, engageras, motiveras, erhåller personlig glädje och utveckling genom att på sina villkor kunna påverka sin boendemiljö. Denna möjlighet har i Seved skapat ett enormt engagemang med effekter som spridit sig och skapat positiv påverkan i hela området, vilket även smittar av sig och har potential att positivt påverka hela samhället. I och med alla de positiva effekter som resultatet visar på att odlingen i Seved har haft, dels för boende men även för hela bostadsområdets utveckling, anser jag att det borde ligga i samhällets intresse att utveckla och skapa förutsättningar för fler stadsodlingsinitiativ. Frågan är bara hur man gör det, och hur det ska gå till? Vem kan planera för att skapa stadsodling som initieras av invånare själva? Kan eller ska exempelvis kommunen planera för stadsodling? Jag anser att det finns en problematik och motsägelse i att ur ett ”ovanifrånperspektiv” planera för att skapa nya initiativ ”underifrån”. Kanske är det så att stadsodling inte ska eller kan planeras ovanifrån, att stadsodling inte går att styra eller planera utan måste initieras av invånare själva för att fungera?

Vad jag kan konstatera är att det kanske framförallt är viktigt att hitta former för att kunna stötta lokala odlingsinitiativ, att skapa förutsättningar och utveckla modeller för samverkan mellan brukare och markägare. Det är även av stor vikt att sprida kunskapen om stadsodling och dess effekter vidare för att inspirera och visa invånare i staden vilka möjligheter och resurser som faktiskt finns och hur de kan utnyttjas. Samarbetsformen man arbetar med i Seved har visat sig vara mycket väl fungerande och fastighetsägarna ser det som en ”win-win-situation”, med både sociala, miljömässiga och ekonomiska vinningar i att skapa

odlingsmöjligheter för boende. Att sprida kunskap och inspirera andra markägare i staden om de positiva effekter som stadsodlingen kan ha ur deras perspektiv tror jag därför också kan vara ett sätt att inspirera till en utveckling av fler odlingsinitiativ.

Jag tror vi bara har sett början på ett ”nytt” sätt att använda stadens utemiljö. Dels kan stadsodlingen bli viktig ur perspektivet att säkerställa en hållbar matproduktion, sprida kunskap om en mer hållbar livsstil och skapa ekonomiska vinningar för olika aktörer, men jag tror att stadsodlingen även kan spela en betydande roll för att bidra till ett mer socialt hållbart samhälle. Resultatet visar på att många väljer att odla för att bli en del i en gemenskap och att få socialt utbyte, något som indikerar på de behov som människor har men kanske inte kan få utlopp för i samhället vi lever i idag. Att vidareutveckla stadsodlingens former, samverkansmodeller mellan brukare och markägare samt att sprida kunskapen om odling som ett effektivt och positivt sätt att utveckla människor och samhälle kan vara betydande för att bidra till en hållbar stadsutveckling.

6.2.2 Uppsatsens metod och genomförande

Att genomföra en fallstudie har varit en mycket lärorik och intressant process, men också krävande och svår. Att använda intervju som metod, var för mig ett helt nytt sätt att samla material. Jag förberedde mig noggrant inför intervjuerna med övergripande teman och även följdfrågor, men fick uppleva att intervjun ofta inte tog de vägar som jag hade föreställt mig från början. Jag lärde mig efterhand att försöka leda diskussionen in på rätt spår igen om intervjupersonen kom in på något som inte var relevant för min forskning.

Jag valde att spela in mina intervjuer för att mer aktivt och öppet kunna föra en diskussion med den jag intervjuade, i stället för att sitta och anteckna ner allt som sades. En tråkig erfarenhet jag fick uppleva utifrån detta sätt att arbeta var då tekniken inte fungerade som den skulle. Vid två av mina intervjuer, som gjordes efter varandra under samma dag, blev intervjuerna inte inspelade korrekt och jag stod där med två trasiga ljudfiler som inte gick att laga. Detta var en mycket tråkig men lärorik erfarenhet. Antingen borde man ha med två källor för inspelning eller att man antecknar lite under intervjuens gång. Jag fick lösa detta problem genom att så fort som möjligt sätta mig och från minnet skriva ner det jag mindes från intervjuerna.

I arbetets början hade jag som ambition att även intervjua boende och fastighetsägare som inte är delaktiga i odlingsverksamheten dels för att få en bredare bild av odlingsverksamhetens effekter samt för att undersöka anledningar till varför de inte engagerat sig i odlingen. Detta är dock något jag inte lyckades med, främst för att jag inte lyckades kontakta någon som var intresserad att ställa upp på en intervju och till viss del på grund av tidsbrist inom ramen för uppsatsen.

6.2.3 Vad jag tar med mig

Jag har lärt mig enormt mycket genom att få ta del av odlingsverksamheten i Seved. Jag har lärt mig om odlingens förmåga att påverka och engagera människor. Om vad mötet mellan människor kan leda till. Betydelsen av att träffa och lära känna sina grannar. Det har varit mycket inspirerande att få ta del av ett projekt som människor brinner för och som engagerar så många människor. Jag har fått en inblick i hur samhällsutveckling kan gå till i praktiken, framförallt vad som händer när människor samlas och brinner för en gemensam sak och vad mycket det kan föra med sig. Förmågan, viljan och drivkraften som finns hos människor att

tillsammans skapa och förändra sin omgivning när rätt förutsättningar skapas, är framförallt något jag tar med mig i min framtida yrkesroll som landskapsarkitekt.

6.2.4 Forskning för framtiden

Det finns många aspekter av stadsodling att undersöka och forska i. De vore av stort intresse att göra djupare undersökningar i hur personer som inte är involverade i stadsodlingen påverkas och vad de har för åsikter om odlingarna. Det är en aspekt som bland annat även Castell (2010) påpekar vara en viktig angreppspunkt att undersöka för att få en mer heltäckande bild över odlingsinitiativets påverkan i ett större sammanhang. Hur betydelsefulla är odlingarna för dem som inte deltar? Vilka åsikter har de om odlingarna? Känner sig människor som inte deltar i odlingen utestängda eller förbisedda? Hur kan man hantera eventuella konflikter som kan uppstå vid motstående intressen?

Det vore även intressant att göra en mer omfattande underökning och kartläggning om fastighetsägares inställning och attityd till stadsodling. Hur många känner till stadsodling som metod för att skapa positiva värden för både hyresgäster och fastighetsägare? Det vore även intressant att följa odlingsverksamheten under en längre tid för att närmare kunna studera de positiva effekter som den kan skapa för fastighetsägare,

Hur man kan planera för stadsodling är även det en mycket intressant aspekt, vilket jag reflekterade över tidigare. Kan exempelvis en kommun planera för stadsodling? Ska eller kan man planera för stadsodling ”ovanifrån”? Hur kan man på olika sätt skapa förutsättningar och stödja intresset av att odla i staden?

Ytterligare en aspekt som vore intressant att undersöka är hur man kan utveckla själva odlingsverksamheten, att hitta nya former för samverkan, kanske med skolor eller med andra lokala föreningar för att sprida kunskap om odling, använda odlingen som pedagogisk verksamhet och skapa nya kontaktnät. Att även forska i hur själva odlingarna kan utvecklas är intressant, flera odlare i Seved nämnde exempelvis att de önskade växthus att odla i. Idéer framkom om hur man kanske kan ta vara på spillvärme från husen i bostadsområdet för uppvärmning av växthus, för att även kunna ha odlingsaktiviteter under vinterhalvåret. En sådan utveckling av odlingarna skulle kunna bidra med ytterligare dimensioner av ekologiska och sociala vinningar.

REFERENSER

7

7.1 TRYCKTA KÄLLOR

Armstrong, D. (2000). A survey of community gardens in upstate New York: Implications for health promotion and community development. *Health & Place*, 6, 2000, sid. 319-327.

Bengtsson, B., Berger, T., Fransson, N., Lind, J. & Modh, B. (2003). *Lokal kontroll och kollektivt handlande: en utvärdering av självförvaltning i Bostads AB Poseidon i Göteborg*. Gävle: Institutet för bostads- och urbanforskning, Uppsala Universitet.

Bergquist, M. (1996). *En utopi i verkligheten. Kolonirörelsen och det nya sambället*. Göteborg: Etnologiska föreningen i Västsverige.

Björkman, L.L. (2012) *Fritidsodlingens omfattning i Sverige*. FritidsOdlingens Riksorganisation, FOR. Rapport 2012:3. Alnarp.

Castell, P. (2006). Space for community - the study of resident involvement in neighborhood space management. *The Sustainable City IV: Urban Regeneration and Sustainability*. WIT Transactions on Ecology and the Environment. WIT Press, Southhampton, vol. 93, sid. 703-712.

Delshammar, T. (2005). *Kommunal Parkverksamhet med brukarmedverkan*. Diss. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.

Delshammar, T. (2006). Brukare och brukarmedverkan i den kommunala parkverksamheten. *Gröna Fakta*. 1/2006.

Delshammar, T. (2011). *Urban odling i Malmö*. Alnarp: Stad & Land nr 181:2011.

Denscombe, M. (1998). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Dickinson, J., Duma, S., Paulsen, H., Rilveria, L., Twiss, J., & Weinman, T. (2003). Community gardens: lessons learned from California healthy cities and communities. *American Journal of Public Health*, 93, 1435-1438.

Drost, H., Englund, G., Nordwall, I., Sidblad, S., Thorin, L. & Hallgren S. (1995). *Koloniträdgårdsboken*. Stockholm: LTs Förlag AB.

Dunnet, N., Swanwick, C. & Wooley, H. (2002). *Improving Urban Parks, Play Areas and Green Spaces*. London: Department for Transport, Local Government and the Regions

Francis, M., Lindsey, P & Rice, J.S. (1994). *The Healing Dimensions of People - Plant Relations: Proceedings of a Research Symposium*. Center for Design Research, Department of Environmental Design, UC Davis, CA.

Francis, M., Cashdan, L. & Paxson, L. (1984). *Community Open Spaces. Greening Neighborhoods through Community Action and Land Conservation*. Washington, D.C: Island Press.

Gehl, J. (1986). "Soft Edges"- in Residential Streets. *Scandinavian Housing and Planning Research*, vol. 3, sid. 86-102, Stockholm.

- Getter, L. K. & Rowe, D. B. (2006). The role of extensive green roofs in Sustainable development. *Hort Science*, vil. 41 (5), sid. 1276-1285.
- Glover, T. D. (2004). Social Capital in the Lived Experiences of Community Gardeners. *Leisure Sciences*, vol. 26, sid. 143-162.
- Glover, T. D. (2003). The story of the Queen Anne Memorial Garden: Resisting a dominant cultural narrative. *Journal of Leisure Research*, vol. 35, sid. 190-212.
- Guitart, D., Pickering, C., & Byrne, J. (2012). Past results and future directions in urban community gardens research. *Urban Forestry & Urban Greening*, 11, 2012, sid. 364-373
- Hale, J., Knapp, C., Bardwell, L., Buchenau, M., Marchall, J., Sancar, F & Litt, J. S. (2011). Connecting food environments and health through the relational nature of aesthetics: Gaining insight through the community gardening experience. *Social Science & Medicine*. vol 72, sid. 1853-1863.
- Hancock, T. (2001) People, partnerships and human progress: building community capital. *Health Promotion International*, vol. 16, sid. 275–280.
- Herklint, E. (2000) *Bevarandets etiska funktioner: Relationer mellan människor, platser och hus*. Göteborg: Tema form och teknik vid Chalmers Tekniska Högskola.
- Horgby, C. & Jarlöv, L. (1991). *Lägenhetsträdgårdar – ett nygammalt sätt att förbättra bostadsmiljön*. Stockholm: Statens råd för byggnadsforskning.
- Israelsson, L. (2004). *Cityodling*. Stockholm: Albert Bonniers Förlag AB.
- Jarlöv, L. (1982). *Boende och skaparglädje: Människors behov av skapande verksamhet - en försummad dimension i stadsplaneringen*. Diss. Göteborg: Chalmers Tekniska Högskola
- Jarlöv, L. (1992). *Stadens uterum – Bostadens trädgård*. Plattform för forskning och utvecklingsarbete vid Chalmers tekniska och Dalarnas Högskola. Chalmers Tekniska Högskola och Dalarnas Forskningsråd.
- Jimenez, J. G. (2012). *Staden som åkermark*. Malmö: Eklundhpaglert Förlag.
- Kelling, G. L. & Wilson, J. Q. (1982). Broken Windows : The Police and Neighborhood Safety, *The Atlantic Monthly*, sid. 29-38.
- Kaplan, R., 1973. Some psychological benefits of gardening. *Environment and Behavior* , vol. 5, 145-161.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Larsson, M. (2009). *Stadsdelsträdgård – Plats för gemenskap och kreativa processer*. Diss. Sveriges Lantbruksuniversitet. Alnarp.
- Larsson, M. (2010). Stadsdelsträdgårdar – för gemenskap och odling. *Gröna Fakta*. 1/2010.
- Lawson, L. (2005). *City bountiful - a century of community gardening in America*. London: University of California Press.

- Lieberg, M. & Schmidtbauer, P. (2001) Community Gardens i New York City. Gröna Fakta. 5/2001
- Lindgren, T. & Castell, P. (2008). Open space management in residential areas: how it is organised and why. *International Journal of Strategic Property Management*, 12, sid 141-160.
- Newman, O. (1976). *Defensible space: people and design in the violent city*. London: Architectural Press
- Pinderhughes, R. (2004). *Alternative Urban Futures. Planning for sustainable development in Cities throughout the World*. Lanham: Rowman & Littlefield.
- Patel, R. & Davidsson, B. (1991). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Rosenqvist, M. M. & Andrén, M. (2006). *Uppsatsens Mystik – om konsten att skriva uppsats och examensarbete*. Mölnlycke: Elanders Infologistics Väst AB.
- Schmidtbauer, P. (2008). Odling som vardagskultur. Gröna Fakta. 5/2008.
- Teig, E., Amulya, J., Bardwell, L., Buchenau, M., Marshall, J & Litt, J. (2009). Collective efficacy in Denver, Colorado: Strengthening neighborhoods and health through community gardens. *Health & Place*, vol. 15, sid. 1115–1122
- Ulrich, R. S. (1984). View through a window may influence recovery from surgery. *Science*, vol. 224, sid. 420-421.
- Ulrich, R. S. (1981). Natural versus urban scenes, some psycho-physiological effects. *Environment and Behavior*, vol. 13, sid. 523-556.
- Von Hassel, M. (2005). Community Gardens in New York City: Place, Community, and Individuality. I: Barlett, P. *Urban Place. Reconnecting with the Natural World*. Massachusetts Institute of Technology. Massachusetts: The MIT Press.
- Wakefield, S., Yeudall, F & Taron, C. (2007). Growing urban health: Community gardening in South-East Toronto. *Health Promotion International*, vol. 22, nr. 2
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research. Design and Methods. Third Edition*. Thousand Oaks: Sage Publications.

7.2 ELEKTRONISKA KÄLLOR

- ACGA. (2012). What is a community garden? [online] Tillgänglig: <http://www.communitygarden.org/learn/> [2012-09-28]
- Andersson, E. (2009). Staden grönskar. *Svenska Dagbladet*. [online]. Tillgänglig: http://www.svd.se/kultur/staden-gronskar_3581855.svd [2012-10-05]
- Barn i Stan. (2011). Hemsida. [online] Tillgänglig: <http://www.barnistan.info/> [2012-10-02]
- Been, V & Voicu, I. (2006). The Effect of Community Gardens on Neighboring Property Values. New York University School of Law, New York. [online] Tillgänglig:

http://www.urbanilth.org/wp-content/uploads/2008/10/community_gardens_paper_aug3_2006f.pdf [2012-11-17]

Bartolomei, L. Corkery, L. Judd, B. & Thompsson, S. (2003). A Bountiful Harvest; Community Gardens and Neighbourhood Renewal in Waterloo. NSW Department of Housing/The University of South Wales, Sydney. [online] Tillgänglig: <http://www.housing.nsw.gov.au/NR/rdonlyres/546938ED-F0E9-433F-9861-3093F11664E6/0/ABountifulHarvest.pdf> [2012-11-09]

Boverket. (2010). Boendeflytande i praktiken. Boverket. Karlskrona. [online] Tillgänglig: <http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2010/Boendeflytande-i-praktiken.pdf> [2012-09-12]

Castell, P. (2009). Collective gardening as a coping strategy for residents in deprived urban neighbourhoods: a literature review. ENHR09, Changing Housing Markets: Integration and segmentation. Institute of Sociology, Academy of Sciences of the Czech Republic: 2009, Prague. [online]. Tillgänglig: http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.soc.cas.cz%2Fdownload%2F966%2Fpaper_castell_13.pdf&ei=Ar35UJahDOTY4QSihoHwDQ&usq=AFQjCNFcgIPn9mkVStP2FY98nFBG49Xw2Q&bvm=bv.41248874,d.bGE

Englander, D. (2001). New York's Community Gardens - A Resource at Risk. Trust for Public Land, New York, US. [online] Tillgänglig: http://actrees.org/files/Research/NYC_CommunityGardens.pdf [2012-10-16]

Etik & Energi. (2012). Stadsjord - Ett grönnare kvartersliv. [online]. Tillgänglig: <http://www.etikochenergi.se/artiklar/stadsjord-ett-gronnare-kvartersliv.html>, 2012-10-11

FAO (2010). Growing Greener Cities. [online]. Tillgänglig: <http://www.fao.org/ag/agp/greenercities/pdf/GGC-en.pdf> [2012-09-28]

Glover, T. Shiner, K. & Parry, D. (2005). Association, sociability, and civic culture: The democratic effect of community gardening. *Leisure Sciences*, vol. 27, sid. 75-92.

Kaplan, R. (1973). Some psychological benefits of gardening. *Environment and Behavior*, vol 5, 145-161.

Lagergren, M. (2006). Egen täppa ska få hyresgäster att rota sig. [online] Tillgänglig: <http://www.fastighets.se/home/fast2/tidn/home.nsf/unid/D698C2B3EB6F479FC12571730047B854>, [2012-10-19]

Malmö Stad. (2011a). Områdesprogrammet | Seved. [online] Tillgänglig: http://www.malmo.se/download/18.77b107c212e1f5a356a800018593/Omradesprogram_Seved_bigversion_1%3%A5g.pdf [2012-10-01]

Malmö Stad (2011b). Nu lyfter vi Malmö. Områdesprogram för ett socialt hållbart Malmö. [online]. Tillgänglig: http://www.malmo.se/download/18.2d03134212cf2b7c00b800034557/Omradesprogram_He_la_A6_2011-01-17.pdf

- Matparken. (2012). Hemsida. [online] Tillgänglig:
<http://matparken.se/index.php/skoltradgarden> [2012-09-24]
- Mykorrhiza. (2012). Hemsida. [online]. Tillgänglig: <http://www.mykorrhiza.se/> [2012-10-15]
- Nilsson, G. (2012). Är det nyttigt med stadsodling? *Krönika Movium*. [online] Tillgänglig:
<http://www.movium-slu.se/ar-det-nyttigt-med-stadsodling>
- Odla i stan. (2012a). Hemsida. [online] Tillgänglig: <http://www.odlaistan.nu/bis/> [2012-10-02]
- Odla i Stan. (2012b). Hemsida. [online]. Tillgänglig:
<http://www.odlaistan.nu/odlingsnatverket/> [2012-09-27]
- Odla i Stan. (2012c). Hemsida. [online]. Tillgänglig: <http://www.odlaistan.nu/> [2012-09-27]
- Prinzessinnengarten. (2012). Hemsida. [online] Tillgänglig:
<http://prinzessinnengarten.net/about/> [2012-10-15]
- RUAF. (2012). Hemsida. [online] Tillgänglig: <http://www.ruaf.org/node/512>, [2012-10-05]
- Schukoske, J, E. (2000). Community Development through Gardening: State and Local Policies Transforming Urban Open Space. I *Journal of Legislation and Public Policy*, 3 (2), pp. 351-392. [online] Tillgänglig: <http://communitygarden.org/docs/learn/schukoske.pdf> [2012-12-02]
- SDF Södra Innerstaden. (2012). Områdesprogram Seved. Verksamhetsplan 2012. [online]. Tillgänglig:
<http://www.malmo.se/download/18.6e1be7ef13514d6cfcc800035673/Omp%2BSofielund-Seved%2C%2BVerksamhetsplan%2B2012.pdf> [2012-10-01]
- Sjöström, M. (2012). ”I framtiden måste vi odla städerna”. SVD. [online]. Tillgänglig:
http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/i-framtiden-maste-vi-odla-i-staderna_7304115.svd [2012-11-04]
- Svenska Kyrkan. 2012. Stadsjord - interreligiöst projekt i Göteborg. [online]. Tillgänglig:
<http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=664601>, [2012-10-11]
- Wettermark, L. (2009). ERUF-EKO Rapport 2009: Ekologisk omställning av Södra Sofielund Seved. [online]. Tillgänglig:
http://www.odlaistan.nu/rapp/Barn_i_stan_Eruf-Ekorapport_Seved_2009.pdf [2012-09-27]
- Wettermark, L. (2010). Rapport miljöanslaget Malmö stad: Brukardelaktighet i Urban miljö för Hållbar Utveckling. [online]. Tillgänglig:
http://www.odlaistan.nu/rapp/Rapport_Miljoanslaget_2010-red.pdf [2012-09-27]

BILAGOR

Teman för intervjuer och frågeformulär via mail

8

8.1 BILAGA 1 – INTERVJUGUIDER MED UTFORMADE TEMAN OCH FÖLJDFRÅGOR

Temat och frågor till odlare i Odlingsnätverket Seved:

1. Bakgrund

- *Bor du i Seved? → Hur länge har du bott här?*
- *Hur länge har du varit med och odlat på Seved?*
- *På vilket sätt är du delaktig i odlingarna på Seved?*
- *Har du tidigare erfarenhet av att odla?*

2. Drivkraft bakom intervjupersonens engagemang i Odlingsnätverket

- *Hur kommer det sig att du engagerade dig i odlingsnätverket från början? Vad var det som lockade?*
- *Vad är anledningen till att du är med och odlar idag? Vad är din drivkraft?*

3. Odlingsnätverkets och odlingarnas betydelse för intervjupersonen

- *Berätta på vilket sätt deltagandet i nätverket och odlingarna har påverkat dig och ditt vardagsliv i Seved.*
- *Har odlingarna påverkat hur du trivs i ditt bostadsområde? Hur?*
- *Vad har varit/är positivt med att odla i Seved? - Vad tycker du är det bästa med odlingarna?*
- *Har du upplevt något negativt med att odla i bostadsområdet?*
- *Har du lärt dig eller upplevt något nytt av att vara med och odla? Ge exempel!*
- *Hur har odlingarna påverkat ditt sociala liv?*
- *Har du några förväntningar eller förhoppningar med utvecklingen av odlingarna?*
- *Vad skulle du vilja utveckla med odlingen? Vad saknas?*
- *Tror du att du kommer att fortsätta att odla?*
- *Finns det någonting som skulle kunna få dig att sluta?*

4. Odlingsnätverket och odlingarnas påverkan i Seved

- *På vilket sätt tycker du att odlingarna har påverkat Seved?*
- *Vilka reaktioner har du fått av förbipasserande eller besökare?*
- *Vad tror du om odlingarnas framtid i Seved?*

5. Organiseringen av odlingarna

- *Hur tycker du att organiseringen av odlingarna fungerar?*
- *Finns det något som du skulle vilja ändra eller utveckla?*
- *Får du vara med och bestämma hur du vill att odlingarna ska se ut?*
- *Har din kontakt och inställning till din hyresvärd förändrats sedan du började odla?*
- *Har du upplevt att det funnits några svårigheter med att börja odla i området?*

Temat och frågor till odlingsansvariga och anställda på Odlingsnätverket Seved

1. Intervjupersonens bakgrund

- *Hur länge har du jobbat/ varit involverad i odlingsnätverket?*
- *Varför valde du att engagera dig i odlingsnätverket?*
- *Kan du berätta lite om din bakgrund?*
- *Vilken roll har du i odlingsnätverket?*

2. Odlingsnätverkets bakgrund

- *Vem/vilka kom med idén att starta odlingsnätverket? Vad var syftet?*
- *Hur har odlingarna utvecklats sedan Barn i Stan-projektet avslutades?*
- *Vilka är drivkrafterna bakom odlingsnätverket idag? Mål?*

3. Odlingsnätverkets uppbyggnad

- Hur ser uppbyggnaden och omfattningen av odlingsnätverket ut idag?
- (antal aktiva odlare, fastighetsägare, medlemmar, anställda)
- Hur finansieras odlingsnätverket och vem bestämmer utvecklingen?
- Har ni några förebilder?

4. Erfarenheter från organiseringen av odlingarna

- Berätta om hur er roll ser ut i nätverket? Vad gör ni?
- Hur fungerar kommunikationen mellan nätverket, boende, fastighetsägare och kommun?
- Vad krävs för att driva odlingsnätverket?
- Hur mycket arbete ligger bakom verksamheten? Var lägger ni mest arbetskraft?
- Hur har ni gått tillväga för att skapa möjligheter för odling i Seved? Under vilka villkor sker det?
- Vilka möjligheter/svårigheter har ni stött på gällande organiseringen och verksamheten kring odlingarna?
- Hur får ni boende och fastighetsägare att bli intresserade av att odla?
- Vilka möjligheter tror ni det finns att odla i andra bostadsområden? Vad krävs för att starta odlingar?

5. Odlingarnas betydelse och påverkan i Seved

- Vilken betydelse upplever ni att odlingarna har för Seved? (odlare/boende/fastighetsägare)
- Vad har ni fått för reaktioner på odlingarna? Varifrån kommer reaktionerna?
- Har odlingsinitiativet utvecklats och lett till något som ni inte hade räknat med från början? Ge exempel!
- Hur har den fysiska utformningen av områdets utemiljö förändrats med odlingarna? Positivt/negativt
- Vad har producerats från odlingarna? Vad används skörden till? Vilken betydelse har skörden från odlingarna?
- Vad anser ni är det bästa med odlingarna?
- Finns det något negativt med odlingarna?

6. Tankar om odlingarnas betydelse i framtiden

- Vilken roll tror ni att odlingarna kan få i framtiden? Vilka behov kommer de att fylla?
- Hur kommer verksamheten att utvecklas och i vilken regi kommer den fortsätta?
- Vilken betydelse tror ni att odlingarna kan få i framtiden?
- Vilka hinder/möjligheter finns?

Teman och frågor till områdeskoordinator Södra Innerstaden

1. Bakgrund och relation till odlingsnätverket

- Vad innebär ditt uppdrag här på Seved?
- Hur ser din relation ut till odlingsnätverket här på Seved?
- Vilken reaktion hade du till odlingsinitiativet i början?
- Hur har din inställning till odlingarna förändrats under åren?
- Är ni på något sätt delaktiga i odlingarna?

2. Odlingarnas betydelse för Seved

- På vilket sätt upplever du att odlingarna och odlingsnätverket har påverkat Seved?
- Vad tror du är anledningen och drivkraften bakom att boende på Seved intresserar sig för att odla?
- Har du märkt några reaktioner från boende på Seved gällande odlingarna? Positiva/negativa?
- Har ni fått reaktioner gällande odlingarna från andra håll?
- Vad tror ni om odlingarnas framtid? Vilka möjligheter och svårigheter ser ni?
- Vilken betydelse tror ni att odlingarna kan ha för områdets utveckling?

Till fastighetsägare på Seved:

1. Bakgrund och relation till odlingsnätverket

- Hur många fastigheter har ni på Seved?
- Hur kom ni i kontakt med odlingsprojektet i Seved?
- Varför valde ni att engagera er i projektet?
- Har anledningen förändrats med tiden?
- Vad har ni för relation till Odlingsnätverket här på Seved idag?
- Vilken typ av odlingar har initierats vid era fastigheter? Vem tog initiativet?

2. Odlingarnas betydelse för fastighetsägaren

- Vilka förväntningar hade ni på odlingarna från början?
- Hur har utvecklingen av odlingsprojektet motsvarat era förväntningar?
- Vilken betydelse har odlingarna för er? Hur har ni påverkats av odlingarna?
- Har ni kunnat härleda några effekter som odlingarna haft gällande omslytning och inflyttning i era fastigheter?
- Vilka reaktioner har ni fått från boende i era fastigheter?
- Har ni fått reaktioner gällande odlingarna från annat håll?
- Vad tror du om odlingarnas framtid?

3. Organiseringen av odlingarna

- Hur fungerar kontakten mellan odlingsnätverket, boende och er som fastighetsägare? Hinder/möjligheter?
- Har dialogen med boende i era fastigheter förändrats?
- Hur fungerar organiseringen av odlingarna?
- Hur har odlingarna fungerat i praktiken? Vilka svårigheter och möjligheter har man stött på?

Teman och frågor till landskapsarkitekt vid stadsmiljöavdelningen på Malmö Stads Gatukontor

1. Bakgrund och relation mellan kommunen och odlingarna i Seved

- Vad innebär ditt uppdrag på Gatukontoret?
- Vilken relation finns mellan stadsmiljöavdelningen och odlingarna på Seved?
- Hur har man samarbetat? Hur har det fungerat?
- Vad hade du för inställning till odlingarna på Seved i början?
- Har din inställning förändrats med tiden?
- På vilket sätt är du/gatukontoret delaktiga i odlingarna?

2. Odlingarnas påverkan för Seved

- På vilket sätt upplever du att odlingarna och odlingsnätverket har påverkat Seved?
- Vad anser du att det finns för positiva och negativa aspekter med odlingarna?
- Är det några reaktioner om odlingarna från de boende på Seved som nått dig? Positiva/negativa?
- Har ni fått reaktioner gällande odlingarna från andra håll?
- Vad tror ni om odlingarnas framtid? Vilka möjligheter och svårigheter ser ni?
- Tror du att det finns någon risk att odlingarna kommer att försvinna i framtiden?
- Hur arbetar kommunen för att odlingarna ska finnas kvar i Seved?

3. Kommunens inställning till stadsodling

- Har du upplevt ett ökat intresse av stadsodling? Hur och varför?
- Vad är kommunens inställning till stadsodling?
- Hur arbetar kommunen med stadsodling idag?
- Vilken betydelse kan odlingsmöjligheter i staden ha för kommunen?
- Hur tror du att den framtida utvecklingen av stadsodling kommer att se ut i kommunen?

8.2 BILAGA 2 – FRÅGEFORMULÄR VIA MAIL

Frågeformulär till fastighetsägare, fastighetskötare och Bostadsrättsförening i Seved via mail

1. Motiv och drivkraft bakom odlingsinitiativet
 - När blev ni involverade i odlingsaktiviteterna på Seved?
 - Berätta lite om anledningen till att ni valde att starta med odlingar vid er/ era -fastigheter!
 - Har anledningen ändrats med tiden? Hur?

2. Organiseringen av odlingarna
 - Vilken typ av odlingar har ni?
 - Hur sköts och organiseras de?
 - Vilka hinder och möjligheter har ni stött på gällande odlingarna och organiseringen av dem?

3. Odlingarnas effekt och betydelse
 - Vilken betydelse ser ni att odlingarna har för er? (skötselintensitet, ekonomisk betydelse, reaktioner från boende, inflytt/ utflytt?)
 - Hur har era förväntningar på odlingarna motsvarat resultatet?
 - Finns det något negativt med odlingarna?

4. Odlingarnas framtid
 - Vad tror ni om odlingarnas framtid?
 - Vilken betydelse kan de komma att ha för er och för området?
 - Vilka hinder och möjligheter ser ni för att fortsätta odla?